

23 AUGUST

XX

1944 - 1964

CĂLĂUZA BIBLIOTECARULUI

8

1964

CĂLĂUZA BIBLIOTECARULUI

PUBLICAȚIE A COMITETULUI DE STAT PENTRU CULTURĂ ȘI ARTĂ

★
S
U
M
A
R
U
L
★

În cel de-al XX-lea august liber	
<i>Bibliotecile și cititorii anului 1964</i>	449
(Locuri care te cheamă; Mîine — se făurește — azi; Comori nebănuite se dezvăluie...; Pledoarie pentru cultură; Fru- moasă și de folos zăbavă...; Prietenul, bibliotecarul)	

CĂRȚI ȘI CITITORI — OGLINDA VREMURILOR

Ion NOLHOȘ: <i>Permanența lecturii</i>	458
<i>Biblioteca raională Focșani. File de cronică</i>	460

Vasile PETRIȘOR: *Cuvîntul inflăcărat al partidului pe frontul
antihitlerist* 461

Mircea IOANID: *Organe de presă ale P.C.R. în perioada de pregă-
tire a insurecției armate din august 1944* 466

P. VASILE: *Pagini despre insurecția armată antifascistă (Biblio-
grafie selectivă)* 470

Poziția antifascistă a unor intelectuali romini 476

Dumitru TRANCĂ: *Cartea rominească după 20 de ani de la eli-
berare* 478

Octavian BUTOI: *Rinduri despre presa rominească* 483

Ion VERDEȘ: *Un sistem încheșat de biblioteci* 487

Nicolae MIRONESCU: *Biblioteca Academiei R.P.R. în sprijinul cer-
cetării științifice* 498

Mircea TOMESCU: *Bibliotecile de învățămînt în anii puterii
populare* 502

W. AUERBACH: *Realizări și perspective în domeniul bibliogra-
fiei de recomandare din țara noastră* 509

În cel de-al XX-lea august liber. (Bibliotecile și cititorii anului 1964 449

ANUL XVII
nr. 8

AUGUST
1964

41 000

● REDACȚIA: Str. BIS. AMZEI 5-7 — București

IN CEL DE-AL XX-LEA AUGUST LIBER

Bibliotecile și cititorii anului 1964

Pentru poporul nostru condus de partid pe mărețele trasee ale socialismului, biblioteca a devenit un element absolut necesar, integrându-se definitiv în viața și preocupările oamenilor, alături de instituții ca teatrul, casa de cultură, cinematograful, căminul cultural. Grija statului nostru pentru pătrunderea largă a culturii în mase a determinat înființarea unui mare număr de biblioteci și asigurarea de condiții corespunzătoare pentru desfășurarea activității acestora, creșterea nebănuită a fondurilor de cărți, pregătirea cadrelor de bibliotecari. Cei douăzeci de ani care s-au scurs din August 1944, au dat semnificații noi muncii de răspundere a cărții, au ridicat studiul, lectura, la nivelul îndatoririlor permanente ale fiecăruia, iar strădaniei pe o pagină de carte i-au conferit cea mai deplină prețuire. Imaginea omului aplecat asupra cărții pînă tîrziu în noapte, a cercetătorului care caută răspuns la întrebări majore, traversează istoria celor două decenii care au trecut, este prezentă în toate colțurile țării, în toate sectoarele de activitate.

În bibliotecile cu veche tradiție și în cele noi, înființate în anii noștri, cu scopul de a duce lumina cuvîntului scris pretutindeni unde trăiesc și muncesc oameni, vin toți cei pentru care cartea este prieten și ajutor în muncă, izvor de liniște și destindere în ceasurile de răgaz. Aici îi întîmpină bibliotecarii, adevărați sfătuitoari, adînc cunoscători ai bogăției fondurilor de cărți. Aici, fiecare cititor găsește instrumente de informare științifică și documentații rigurose întocmite, în sprijinul activității sale profesionale.

Vin în biblioteci oameni de vîrste și profesii diferite. Vin copii ce abia și-au lămurit tainele literelor; vin tineri care se pregătesc pentru marele examen al măiestriei în profesiunea aleasă; vin muncitori preocupați de realizarea unei inovații sau de mai deplină cunoaștere a meseriei, vin ingineri, medici, profesori, sub imperiul aceleiași dorințe de a ști cît mai mult, de a fi la curent cu tot ce e nou. Vin și rămîn vizitatori și prieteni statornici. Între bibliotecă și cititor se stabilesc legături durabile, care sînt expresia necesității permanente de cultură a oamenilor societății socialiste.

Că aceasta este o trăsătură fundamentală a tuturor oamenilor muncii din patria noastră, o demonstrează, lapidar, statisticile: de la an la an, numărul cititorilor crește; de la an la an, numărul cărților consultate este mai mare. Că aspirația spre cultură este, pe aceste meleaguri, astăzi mai mult ca oricînd, o chestiune de prim ordin în viața oamenilor, o poate afla, direct, oricine trece pragul uneia dintre bibliotecile răspîndite pe tot cuprinsul patriei și zăbovește o vreme în preajma rafturilor din care cititorii își aleg cărțile preferate, sau în liniștea gravă a sălilor de lectură.

LOCURI CARE TE CHEAMĂ

Organizate la nivelul exigențelor traiului socialist, bibliotecile noastre atrag și retin pe vizitatori. Zilnic, alte cărți noi o pornesc spre întâlnirea cu oamenii cărora le-au fost destinate; zilnic, sporește numărul celor care caută tovarășia slovelor tipărite.

Primul drum al cititorului la bibliotecă este doar un început. Permanent, cărțile din rafturi îl îndeamnă să se plece peste pagini de înțelepciune și frumusețe; permanent, biblioteca îl cheamă să-și facă drum către valorile ei. Drumul acesta devine o obișnuință, o necesitate, sporită de faptul că statul nostru creează condiții din ce în ce mai bune pentru lectură și studiu.

Cu seriozitate, tineretea Timișoarei își pregătește viitorul în sălile de lectură moderne ale bibliotecii universitare. (1)

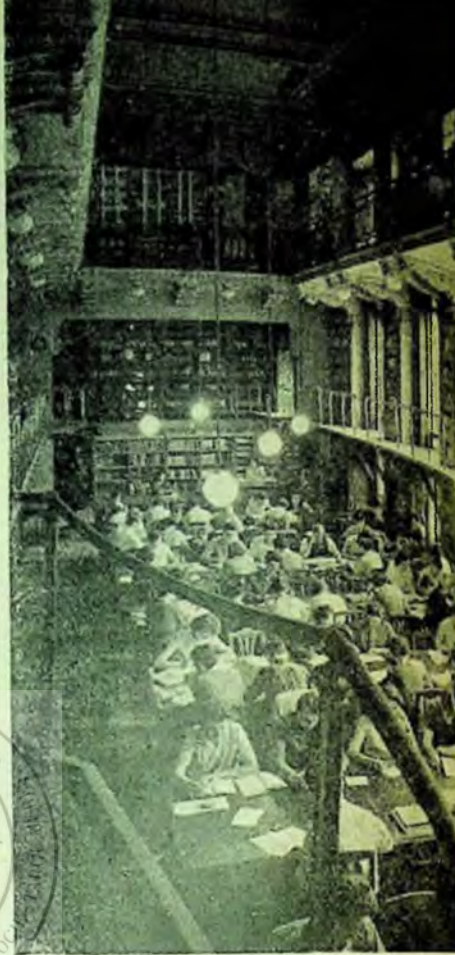
Fantezia arhitecților a făurit cărții sălaș pe malul mării, la Mangalia. (2).

La biblioteca din Pantelimonu, raionul Hirșova, cartica te întâmpină încă de pe trepte (3).

Tiglina, noul cartier al Galațiului socialist: ceas de scară la bibliotecă. (4)

MÎINE
— SE FĂUREȘTE —
AZI

COMORI
NEBĂNUITE
SE DEZVĂLUIE...

„Cotoarele legate cu aur vor să spuie /
Ce sîin cuprîns în scoarțe și-un gînd cum
se descuie...” (Depozit de cărți la Biblio-
teca Centrală Universitară din Cluj). (1)

Dialog cotidian. la Biblioteca Academiei
R.P.R. (2)

Vîrsta primelor căutări. Copii consultînd
catalogele Bibliotecii regionale Maramu-
reș. (3)

La Oradea, raftul liber vine in intimpinarea dorinței cititorilor de a-și forma o cultură multilaterală (1)

De la Neculce la Hemingway... Filologii bucu-reșteni, profesorii de miine, învață. (2)

A fi laminarist, electrician, înseamnă, la uzinele „Republica”, a studia cu perseverență. (3)

Aici, la Biblioteca Centrală ac Stat, mii de cititori descoperă marile adevăruri ale lumii, strinse în filele cărților. (4)

Stefan Tripşa, Erou al Muncii Socialiste. "Fiecare şarjă de oţel este un examen al competenţei profesionale". (1)

Descoperirea culturii, în anii de şcoală, este determinantă în dezvoltarea ulterioară a personalităţii fiecăruia. (2, 3)

Colectivii suceveni, surprinși într-o îndeletnicire care lesa devenit familiară: informarea din presa de specialitate (1)

Sabin Bec, președintele gospodăriei agricole colective din Biled — regiunea Banat: „Am ajuns milioane și numai devenind agrotehniceni pricepuți...” (5)

Viata trepidantă a șantierului impune constructorilor Combinatului chimic de la Craiova exigente sporite în asimilarea culturii. Electricianul Dumitru Barbu, este unul dintre cei preocupat să stăpânească tainele cărților. (6)

Vara, în București, cartea trece dincolo de zidurile sălilor de lectură și poposește afară, în marile spații ale parcurilor. (1)

FRUMOASĂ ȘI DE FOLOS ZĂBĂVĂ...

Vacanță... (2)
A mai citit-o, oare? (3)

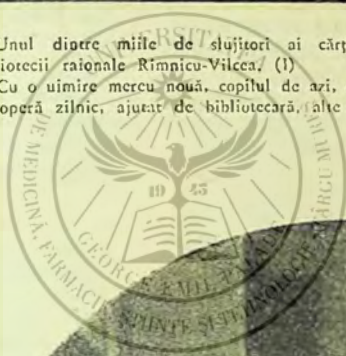

PRIETENUL, BIBLIOTECARUL

Unul dintre mii de slujitori ai cărții: Eugen Ciorăscu, directorul Bibliotecii raionale Rîmpic-Vilcea. (1)

Cu o uimire mereu nouă, copilul de azi, omul cu înaltă cultură de miine, descoperă zilnic, ajutat de bibliotecară, alte trumuseți în lumea cărților. (2)

Omul care te întin-
pină dintre rafturi îți
aduce, cu fiecare carte,
o bucurie nouă. Răspun-
derea înaltă și noblețea
misiunii sale îl deter-
mină să fie modest și
apropiat. Prezența lui
însufletește volumele
ferecate în seoare și
netezește drum înțele-
gerii acestora. Dacă
astăzi avem ingineri și
tehnicieni destoinici, a-
gronomi și învățători,
dacă în cei douăzeci de
ani de viață liberă au
crescut specialiști în
toate sectoarele de acti-
vitate, la aceasta își au
partea lor de contribu-
ție și bibliotecarii de pe
întreg cuprinsul țării.
Strădăniile lor anonime
i se cuvine, în aceste
zile, un gând de mul-
țumire.

PERMANENȚA LECTURII

Deschisă pentru public încă din anul 1893, Biblioteca orașului Sibiu a atras an de an un număr sporit de cititori, pe măsura îmbogățirii fondurilor și a organizării sale.

Preocuparea unor bibliotecari de seamă ca Nicolae Togan, I. Maxim, Ion Crețu, Horia Petra-Petrescu etc. de a crea din biblioteca sibiană a „Astrei” o bibliotecă publică și documentar-științifică a avut ca rezultat stimularea activității de documentare științifică și dezvoltarea preocupării pentru lectură a numeroși cetățeni ai orașului.

Vitregită însă în ce privește spațiul de lectură și posibilitățile de organizare a fondurilor, biblioteca nu a reușit, înainte de 1944, să-și deschidă porțile pentru un larg public de cititori, cabinetul său de lectură și sala de împrumut fiind frecventate în medie anual de numai 2 000—2 500 de cititori.

Totuși, o seamă de tineri elevi și studenți, și-au creat obișnuința cititului de la modeste condiții care le-au putut fi oferite atunci, continuându-și lectura de-a lungul anilor, devenind astfel prieteni nedespărțiți ai cărții.

Astfel, tov. Droc Elena, pe care o găsim ca cititoare a bibliotecii încă din anul 1938, pe când era elevă, și-a continuat lectura și în anii următori, fiind și astăzi o asiduă cititoare a bibliotecii noastre. Dacă în anii de școală biblioteca i-a pus la dispoziție operele legate de studiul limbii și literaturii romine și universale — Gh. Coșbuc, *Balade și idile* (Buletin de cerere nr. 912/1938), St. O. Iosif, *Poezii* (Buletin de cerere nr. 1080/1938), L. Rebreanu, *Pădurea spinzuraților* (Buletin de cerere nr. 870/1938) etc. — astăzi, ca profesoară la Școala de 8 ani nr. 7, biblioteca o aju-

tă în continua sa pregătire ideologică, politică și profesională, pe fișa ei de cititoare figurând lucrări ca: *Materialism dialectic*, Gh. Gheorghiu-Dej, *Raport la Congresul al III-lea al P.M.R.*, *Curs de pedagogie generală*, *Munca dirigintelui*, *Fizica generală*, *Curs de teoria funcțiilor*, *Despre educația școlară-lui în familie* și numeroase lucrări de literatură.

Numai în acest an pe fișa de cititoare a tov. Droc Elena sînt înscrise 14 lucrări din diferite domenii: social-politice, pedagogice, matematică, astronomie, literatură beletristică romină și universală.

Cititori care și-au început lectura în biblioteca publică a „Astrei” acum mai bine de 20 de ani și care apelează astăzi permanent la variatele fonduri ale bibliotecii mai sînt și tov. Bergheta Ioan (în vîrstă de 64 ani), Preda Gheorghe (82 ani), Tatu Nicolae (68 ani), Frăcea Ioan (66 ani), Giurcoiu Nicolae (36 ani) ș. a.

Numeroși sînt cititorii care și-au format obișnuința cititului în anii regimului nostru. Mii de cititori, din toate categoriile sociale, de diferite profesii și cu cele mai variate preocupări — muncitori, țărani colectiviști, ingineri și tehnicieni, medici, profesori, funcționari, elevi, studenți, pensionari, femei casnice, cercetători în diferite domenii ale științei, artei, literaturii etc. frecventează zilnic biblioteca, apelează la carte, presă, documente. Biblioteca a devenit pentru masele de oameni ai muncii un ajutor indispensabil în activitatea lor de producție, în pregătirea lor profesională, un mijloc de ridicare a nivelului lor ideologic-politic și de cultură generală. Mase tot mai mari de oameni ai muncii, tineri și vîrstnici, bărbați și femei, sînt cuprinși într-o

lectură permanentă, continuată de la an la an, de la lună la lună. Bobăilă Mihai, sudor la Uzina Automecanică din Sibiu, și-a început lectura în Biblioteca orașenească acum 15 ani, la vârsta de 18 ani. De atunci pînă în prezent pe fișele de cititor ale tov. Bobăilă Mihai s-au înscris peste 450 volume de cărți, din cele mai diferite domenii. Cartea de specialitate (*Sudarea, tăierea și lipirea metalelor*; *Tehnologia sudării*; *Metode de sudare*; *Fenomene fizice și metalurgice la sudare cu arcul electric*; *Sudarea autogenă și electrică a metalelor*; *Cartea sudorului*), l-a ajutat pe acest cititor, ca și pe mulți alții, să-și perfecționeze pregătirea profesională, devenind un muncitor fruntaș. Îndrumat de către bibliotecari tov. Bobăilă Mihai s-a orientat spre o lectură variată, spre cele mai valoroase opere ale literaturii romine și universale. Pe pieptul cititorului Bobăilă Mihai, strălucește astăzi insigna de „Prieten al cărții”. La întreprindere sau în cadrul acțiunilor organizate pe plan orașenesc și regional a fost un animator al concursului „Iubiți cartea”, în primul rînd prin exemplul personal, prin interesul, preocuparea și dragostea sa față de carte.

Ciminoaie Ioan, muncitor la întreprinderea „13 Decembrie” din Sibiu, și-a început lectura la secția de copii a bibliotecii orașenești acum 11 ani, la vârsta de 10 ani. El este astăzi un frecvent cititor al secției de adulți, un apropiat prieten al bibliotecii, care prin fondurile sale l-a ajutat să-și completeze studiile de cultură generală, după absolvirea școlii profesionale, la școala medie serală. Preocuparea sa pentru lectură, formată în atmosfera bibliotecii încă din vîrsta copilăriei, se reflectă în cele aproape 500 de titluri de cărți care figurează pe fișele sale de lectură, se oglindește în interesul cu care aproape zilnic cercetează librăriile, anticariatul, alegînd cu grijă pentru bibliotecă sa personală lucrările de bază ale scriitorilor noștri clasici și contemporani, ale scriitorilor literaturii universale și în mod special lucrări din domeniile cu deosebire preferate: viața și activitatea oamenilor de seamă și călătorii. Stăpînirea unor cunoștințe temeinice din orice domeniu al creației literare, al științei și artei, posibilitatea de a discuta la nivelul intelectualului cu bună pregătire despre orice

problemă, pătrunderea sensului vremurilor noastre, înțelegerea progresului social, al tehnicii și științei, setea de cunoștințe noi, constituie contribuția pe care cartea, biblioteca și-au adus-o la formarea și dezvoltarea cititorului copil și mai tirziu a tînărului muncitor Ciminoaie Ioan, la nivelul intelectualului.

Asemenea exemple, de contact permanent cu cartea, oferă și cititorii Dimmel Mihai (20 ani), mecanic auto la Întreprinderea Automecanică din Sibiu, care numai în acest an a împrumutat 28 de cărți (I. M. Ștefan. *La poarta marilor enigme*; *Cosmosul apropiat și îndepărtat*; Singeozan. *10 ore de astronomie*; *Știința prietena noastră*; Flaubert. *Doamna Bovary*, Balzac. *Opere* etc.); Feichter Edgar (23 ani), lăcătuș mecanic la Uzinele Independența, care de la începutul anului 1964 a împrumutat 52 de cărți (Lucia Demetrius. *Primăvara pe Tirnave*; Balzac. *Opere*, vol. IX; Feuchtwanger. *Vulpile în vie*; Fedin, C. *Rugul*; Șerban Nedelcu. *Învățătorii*; Constantin Chiriță. *Inițiarea*, vol. I și II; Manzoni. *Logodnicii*; Pierre Daix. *Ultima fortăreață*; Corneliu Leu. *Puterea*; Sebastian. *Accidentul*; T. Braniște. *Primăvara apele vin mari*; Z. Stancu. *Jocul cu moartea*) etc.

Analiza fișelor de lectură ar putea multiplica aceste exemple la proporțiile a zeci și sute de cititori...

Acesta este de fapt și sensul în care se dezvoltă, an de an, lectura cititorilor noștri. De aceea, pentru a imprima contactului cu biblioteca publică un caracter permanent, urmărîm și îndrumăm lectura cititorilor încă din primii ani de școală. În fiecare an, aproape 6 000 de tineri cititori își formează deprinderea și gustul pentru lectură în secția noastră pentru copii și tineret. Cei mai mulți, și avem în această direcție experiența citorva decenii de activitate bibliotecară, devin prieteni ai bibliotecii pentru toată viața. Astfel, din generație în generație, se formează și se amplifică, la dimensiunile și conform cu cerințele fiecărei epoci, mistuitoarea pasiune pentru carte, pentru lectură.

ION HOLHOȘ

BIBLIOTECA RAIONALĂ
FOCȘANI
FILE DE CRONICĂ

1960 — Biblioteca raională Focșani a fost clasificată pe locul I în cadrul primului concurs bienal „Biblioteca în slujba construcției socialiste“.

1910 — La stăruințele unui grup de intelectuali din localitate, biblioteca Cercului studenților putneni este transformată în bibliotecă publică. Cărțile și periodicele se consultau însă numai în sala de lectură, pe baza unei taxe de înscriere la bibliotecă. Împrumutul la domiciliu era cu desăvârșire interzis.

— Începînd cu anul 1960, Biblioteca a trecut la aplicarea sistemului accesului liber la raft, deschizînd, prin inițiativa sa, calea spre generalizarea acestui sistem în toate bibliotecile din țara noastră.

1922 — După 12 ani de existență biblioteca orașenească dispunea de un fond de publicații de aproape 3 000 de volume.

1963 — La sfîrșitul anului 1963, Biblioteca raională Focșani avea 4 288 cititori care au consultat peste 82 000 de volume. Cei 20 de ani care au trecut de la eliberare au adus profunde transformări în componența cititorilor și în conținutul lecturii acestora. Astfel, dacă am face o succintă analiză statistică asupra circulației cărților într-o anumită perioadă de timp, de pildă, o săptămîină, am obține date deosebit de revelatoare. În săptămîna de la 17 la 22 decembrie 1963 (am ales o perioadă în care lectura se desfășoară cu deosebită intensitate, perioada de iarnă) s-au împrumutat cititorilor 2 001 cărți (66 social-politice, 58 științifice, 30 tehnice, 16 de agricultură, 1700 literatură și 131 publicații din alte domenii). Să raportăm însă aceste date la o perioadă similară, dar anterioară eliberării țării noastre de sub jugul fascist, de exemplu, 17—22 decembrie 1938. Din totalul de 100 cărți difuzate în această perioadă (volumul redus al publicațiilor împrumutate reflectă de fapt posibilitățile minime ale bibliotecii) 87 erau de literatură, 4 social-politice, 2 științifice, o singură lucrare de tehnică și 6 publicații din alte domenii. Creșterea continuă a numărului de cititori și al volumului de publicații difuzate, atât de evidentă în evoluția, de la an la an, a cifrelor statistice, a fost însoțită de un fenomen cu profunde semnificații, caracteristic epocii noastre: restructurarea conținutului lecturii cititorilor, în cadrul căreia literatura politică, tehnică și științifică are o pondere tot mai însemnată.

1924 — Sînt restituite bibliotecii 105 cărți salvate de la distrugere, în anii primului război mondial, de către un ofițer român.

1926 — Întrucît biblioteca nu primea nici o subvenție din partea statului, la 31 ianuarie adunarea generală a consiliului de conducere propune instituirea unei chete publice pentru dotarea cu publicații. Biletele de subscripție urmau să fie difuzate, în zilele de țîrg, locuitorilor orașului Focșani sau din comunele învecinate.

1936 — Cîțiva intelectuali din localitate propun înființarea unei sucursale (filiale) a bibliotecii într-un cartier mai periferic al orașului. Propunerea n-a putut fi pusă în aplicare din lipsă de fonduri și de personal bibliotecăresc.

1942 — În anii dictaturii fasciste se limitează și mai mult accesul cititorilor la bibliotecă. Cotizația anuală se majorează la 40 lei, taxa de înscriere la 10 lei, iar taxa de lectură pentru fiecare carte la 5 lei.

1943 — Crește de trei ori cotizația anuală (140 lei).

1950 — Reorganizată pe principii noi, socialiste, fosta bibliotecă orașenească a devenit Biblioteca raională Focșani.

1955 — Fondul de publicații a crescut aproape de trei ori față de anul 1944 (în 1944 — 8160 volume; în 1955 — 22 592 volume). În acest an, statistica înregistrează 1836 cititori și 25 037 volume consultate.

Cuvîntul înflăcărat al partidului pe frontul antihitlerist

După 20 de ani de luptă ilegală, neînchipuit de grea, dusă sub focul prigoanei și al terorii exercitate de organele represive burghezo-moșierești, la 23 August 1944 Partidul Comunist din România a început să-și desfășoare munca în condiții legale, folosind din plin dreptul de organizare, de întrunire, libertatea cuvîntului, a presei și celelalte libertăți cucerite prin victoria insurecției armate. Aceste libertăți au creat largi condiții pentru creșterea influenței P.C.R. și pentru intensificarea activității sale și în rândurile armatei. Prin presa de partid, prin broșuri, manifeste, apeluri și chemări adresate armatei, cuvîntul comunistilor pătrundea, zi de zi, în unitățile militare de pe front și din interiorul țării. Însuflețiți de chemările partidului și urmînd pilda luptătorilor comunisti, ostașii romini au săvîrșit, încă din primele zile ale întoarcerii armelor împotriva Germaniei hitleriste, fapte de eroism care le-au atras dragostea și admirația întregului popor.

Răsturnînd dictatura militară-fascistă, poporul român a devenit un participant activ, cu toate resursele sale umane și economice, la războiul antihitlerist. Timp de opt luni, două armate romine, un corp aerian, Flotila de Dunăre și alte unități și formațiuni militare, însumînd un efectiv de peste 300 000 de ostași și ofițeri, au luptat împotriva Germaniei hitleriste, cot la cot cu Armata Sovietică. Jertfele de sînge ale poporului român în acest război just, eliberator s-au ridicat la aproape 170 000 de morți, răniți și dispăruți, iar contribuția economică a fost evaluată, după ultimele cercetări, la cca. 106,5 miliarde de lei valută din 1938¹⁾.

Lupta pentru eliberarea întregului teritoriu al țării de sub robia hitleristă și hortistă a însuflețit întreaga armată romină. De o mare influență s-au bucurat în rândurile armatei chemările partidului de a continua lupta pînă la nimicirea completă a hitleriștilor, care ne pîngăriseră țara, o jefuiseră și o făcuseră să sîngereze atîta pentru scopurile lor prădalnice. În acele zile, partidul sublinia: „*Soldatul, fiu vrednic al poporului, pavază împotriva dușmanului ce tinde a îngenunchia libertățile naționale, este demn și viteaz numai atunci cînd luptă pentru o cauză dreaptă*”²⁾.

Chemările și apelurile lansate de P.C.R. la 24, 26 și 28 august, la 23 septembrie și 27 octombrie 1944³⁾, cît și cele lansate la începutul anului 1945 au constituit pentru ostașii și ofițerii romini tot atîtea imbolduri de a lupta cu cea mai mare dăruire de sine împotriva trupelor hitleriste. În toată acea perioadă, partidul a dat o importanță deosebită lămuririi militarilor asupra însemnătății și caracterului just al războiului, arătîndu-le scopurile mărețe pentru care luptau. „*Luptați înr-un război drept — se adresa partidul soldaților și ofițerilor în apelul din 23 septembrie 1944 —, război de eliberare a țării de cîmpitorii nemți, război victorios... Întregul popor român înconjoară cu dragoste lupta voastră plină de elan și jertfă, căci lupta voastră este lupta întregului popor pentru libertate, independență și o viață mai bună*”⁴⁾.

1) Analele Institutului de istorie a partidului de pe lingă C.C. al P.M.R., IX (1963), 6 (noiembrie—decembrie), p. 84.

2) România liberă, 23 septembrie 1944.

3) România liberă, 24, 26, 28 august și Știința din 23 septembrie și 27 octombrie 1944.

4) Știința, 23 septembrie 1944.

Expunerea unei lecții politice într-o unitate românească de infanterie aflată în Cehoslovacia.

Cuvîntul partidului ajungea în tranșee nu numai prin apeluri și chemări, ci și prin graiul viu al comuniștilor, muncitori și țărani, prin ziarele de partid și democratice, care, adesea, pătrundeau pînă în linia întii. Un rol deosebit în această direcție l-au avut ziarul *Scînteia* și *Romînia liberă*, ale căror pagini de atunci sînt o mărturie grăitoare a contribuției lor la rîspîndirea cuvîntului partidului în rîndul masei de ostași. Încă din prima zi după 23 August, *Romînia liberă* a devenit un ziar din ce în ce mai popular, tipărit în tiraje de sute de mii de exemplare, iar la 20 septembrie a reapărut, legal *Scînteia*. Oricine răsfoiește colecțiile acestor ziare din toamna anului 1944 și începutul anului 1945 nu poate să nu fie cuprîns de o adîncă emoție în fața miilor de articole, știri, telegrame, apeluri, chemări și moțiuni care au consemnat, ca într-o adevărată cronică a contemporaneității, avîntul și entuziasmul maselor populare, al ostașilor de pe front, abnegația cu care luptau pentru cauza mîreață a poporului, cauză al cărei steag îl ținea sus P.C.R.

O contribuție importantă în popularizarea sarcinilor și chemărilor partidului a adus-o aparatul politic al Diviziei „Tudor Vladimirescu”, în frunte cu comuniștii. În activitatea lor, locuitorii politici făceau larg cunoscută lupta maselor din țară, dusă sub conducerea partidului comunist, explicau situația generală de pe fronturi și situația internațională, relevau faptele de arme ale ostașilor, ceea ce exercita o mare influență asupra pandurilor. În ajunul atacurilor, se obișnuia să se întocmească numeroase foi volante, care erau citite de ostași, ele circulînd din adăpost în adăpost. Zilnic, erau prelucrate cu ostașii, pe grupe de cîte 2—3, articolele și știrile mai importante din presă. Fiecăruia dintre militari i s-a distribuit o hartă a Europei (cu principalele localități) în care aceștia puteau însemna zilnic mersul frontului, potrivit comunicatelor. Acest lucru da ostașilor o perspectivă clară cu privire la apropierea victoriei asupra Germaniei fasciste și îi îmbărbăta în luptă. În ciuda condițiilor impuse de desfășurarea acțiunilor militare, locuitorii politici ai comandantilor de regimente au luat măsuri să se organizeze cu soldații și ofițerii

Ostașii romini de pe front citesc cu nesară presa de partid, care le aduce vești despre lupta hotărâtă a oamenilor muncii din țară pentru sprijinirea frontului antihitlerist, reforma agrară și instaurarea păcii populare.

expunerii asupra situației interne și internaționale, vizionări de filme și spectacole artistice. Așa, de exemplu, la Regimentul 3 infanterie, ca de altfel și la celelalte unități, în momentele când trupa se afla în poziție de apărare, s-au organizat vizionări de filme și spectacole la circa 250 de metri de prima tranșee. Aceste spectacole erau prezentate de echipa artistică a diviziei și de o brigadă de agitație de la regiment.

Un important rol politic-educativ și cultural l-au jucat bibliotecile de companie, prin intermediul cărora ostașii puteau să-și procure, în clipele de răgaz, numeroase cărți și broșuri.

Întreaga activitate educativă a bibliotecilor de unități era pătrunsă de un spirit de luptă ofensiv, urmărind să sublinieze, cu ajutorul ziarelor și cărților dăruite soldaților, necesitatea continuării luptei pînă la zdrobirea definitivă a Germaniei fasciste.

Luptătorii de pe front au simțit în tot timpul războiului sprijinul entuziast al întregului popor. Chemarea partidului nostru „*Totul pentru front, totul pentru victorie!*” a fost urmată cu însuflețire de muncitori, țărani, intelectuali, de toți oamenii muncii, care, învingînd greutăți de tot felul, luptînd cu sabotajul reacțiunii, au susținut cu hotărîre și dîrzenie efortul Romîniei în războiul antihitlerist. Prin întreaga activitate a maselor de sprijinire a războiului antihitlerist, Romînia se transformase într-un adevărat front în spatele frontului. La apelul partidului comunist, muncitorii au refăcut noduri de cale ferată, au reconstruit într-un timp extrem de scurt drumurile, podurile și tunelurile distruse de naziști, au asigurat aprovizionarea frontului cu muniții, hrană și combustibil.

„*Dacă astăzi soldații noștri luptă cu eroism pe front, contribuind la zdrobirea fascismului — arăta la 8 aprilie 1945 tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej —, aceasta se datorește forțelor democratice din interiorul țării, care au știut să mobilizeze și să îndrumeze întregul popor împotriva dușmanului intern și extern. Pentru a continua lupta cu succes, trebuie mobilizate toate puterile economice, toate posibili-*

tățile de producție ale țării, în scopul susținerii frontului și al întăririi moralului în interiorul țării⁵⁾.

Indemnurile și preocupările partidului pentru armată, lupta sa pentru democratizarea țării, pentru o Românie nouă, înfloritoare făceau ca prestigiul și influența sa în rîndul militarilor să crească din ce în ce mai mult. Creștea, de asemenea, interesul militarilor pentru problemele de ordin social puse în fața poporului de către partid. Deși întreaga lor ființă era prinsă în vîltoarea luptelor cu dușmanul, totuși, în scurtul răgaz dintre două atacuri, ostașii reflectau cu atenție la veștile primite din țară și luau poziție împotriva celor ce se opuneau dezvoltării istorice a României. O influență pozitivă asupra creșterii moralului de luptă al ostașilor a avut-o *Proiectul Platformei F.N.D.*, elaborat de P.C.R. în septembrie 1944. Punctele din proiect referitoare la înfăptuirea reformei agrare, care acordau prioritate împărțirii pămîntului ostașilor de pe front, prevăzînd anularea datoriilor țăranilor către bănci și stat, acordarea de pensii pentru văduvele și orfanii de război, dreptul de vot pentru militari etc. au fost primite cu entuziasm și comentate pe larg de masa ostașilor.

Astfel, știrile care soseau în rîndurile ostașilor, vestind o viață nouă pentru oamenii muncii, precum și sprijinul material pe care îl dădeau masele muncitoare unităților militare în scopul ducerii cu succes a războiului îmbărbătau pe ostași în luptă și, în același timp, contribuiau la crearea și la consolidarea legăturilor dintre front și spatele frontului.

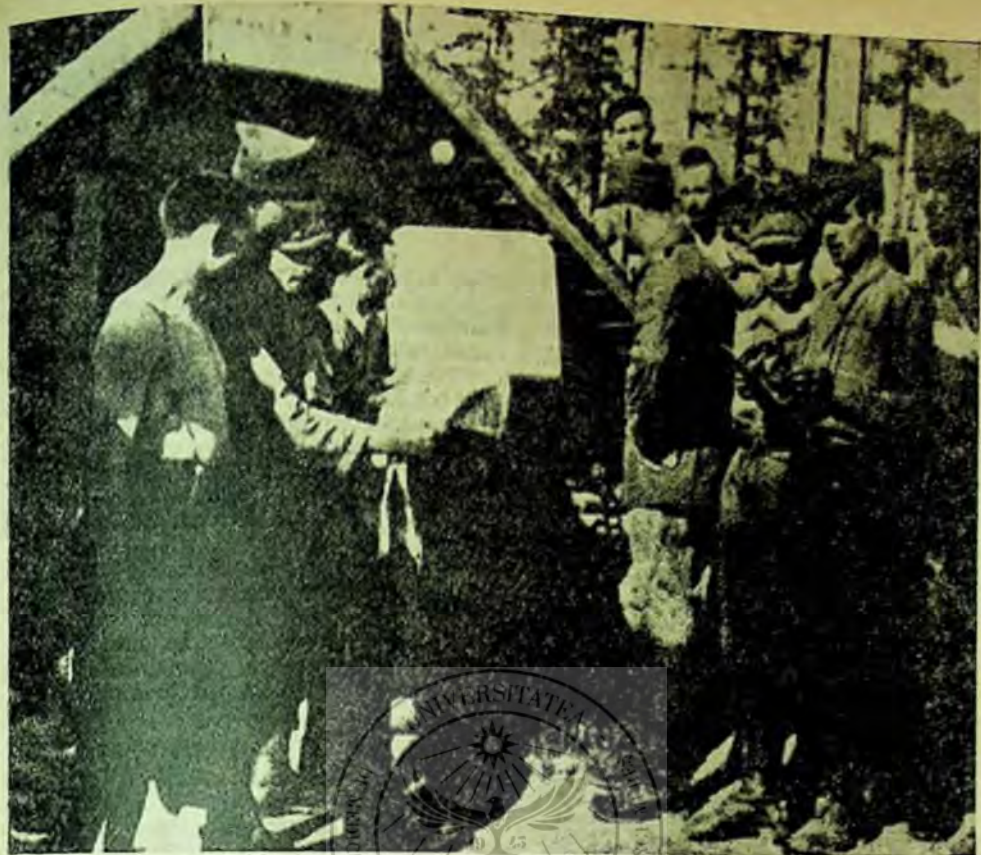
Cuvîntul partidului a fost răspîndit printre ostași și prin intermediul organizațiilor de masă: U.T.C., syndicate, Apărarea Patriotică, Uniunea Patrioților, care au folosit în acest sens noi și variate metode. La chemarea partidului, sute de tineri, dintre care mulți membri ai U.T.C., au plecat voluntar pe front, dînd, alături de vîrstnici, înălțătoare pîlde de eroism. În luna noiembrie 1944, Uniunea Patrioților, care întrunea un număr însemnat de intelectuali, a difuzat în rîndul militarilor broșura intitulată *Armata poporului*, întocmită de un grup de ofițeri, subofițeri și soldați democrați, precum și o serie de manifeste prin care armata era chemată să fie alături de popor în lupta pentru democratizarea țării, pentru progres social. La rîndul ei, Apărarea Patriotică a pregătit în tot timpul războiului antihitlerist caravane cu daruri pentru front: alimente, îmbrăcăminte, cărți, broșuri, ziare (*Scînteia*, *România liberă* etc.); ostașii din linia întii simțind din plin sprijinul, dragostea și recunoștința maselor din interiorul țării.

La începutul anului 1945, spre front au continuat să plece numeroase caravane. Numai în ianuarie o singură caravană trimisă de Apărarea Patriotică a adus, pe lîngă un număr însemnat de pachete cu alimente și îmbrăcăminte, 10.000 de cărți și broșuri, care au contribuit la completarea și la lărgirea bibliotecilor din unități, intrînd în patrimoniul acestora. O dată cu caravana, au sosit echipe de muncitori și corespondenți de război ai presei de partid, care au mers pînă în linia întii și au vorbit ostașilor despre situația politică din țară, despre efortul eroic al muncitorilor și țăranilor pentru sprijinirea frontului, despre lupta în vederea înfăptuirii reformei agrare. Ostașii ascultau cu viu interes și își exprimau adevărată bucurie la lupta maselor pentru o viață nouă, pentru instaurarea în țară a unor rînduiri democratice.

Efortul de război al poporului nostru s-a intensificat după ce masele populare, sub conducerea P.C.R. au instaurat, la 6 Martie 1945, guvernul democrat. Ostașii de pe front au întîmpinat cu multă bucurie vestea instaurării guvernului democrat, bucurie ce s-a materializat în noi izbînzii împotriva trupelor hitleriste. Sprijinirea războiului împotriva Germaniei fasciste a constituit pentru puterea democrat-populară o preocupare centrală, o problemă de stat de cea mai mare însemnătate pentru a cărei rezolvare au fost concentrate toate forțele. În prima ședință a Consiliului de Miniștri, ținută la 7 martie, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, referindu-se la sarcinile ce stăteau în fața guvernului arăta: „*A treia problemă și pe care o socotesc de mare, de foarte mare importanță, este problema armatei... Trebuie să facem în așa fel înrît armata noastră să simtă întreaga căldură a poporului, întregul sprijin al poporului*“⁶⁾.

⁵⁾ Scînteia, 12 aprilie 1945

⁶⁾ Arhiva Consiliului de Miniștri. Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri din 7 martie 1945, dosarul nr. 8, filele 19-20.

Punct de agitație organizat într-o tabără din Cehoslovacia de către lucrătorii politici ai unei unități românești.

De o importanță deosebită în creșterea moralului de luptă al ostașilor și în crearea unei legături puternice între front și spatele frontului a fost legiferarea, la 22 martie 1945, a reformei agrare. Sutele și miile de scrisori primite de soldații de pe front de la familiile lor care fuseseră improprietărite au însemnat pentru aceștia motive puternice de însuflețire.

Ca și în unitățile din țară, după 6 Martie 1945 s-au creat condiții pentru reorganizarea, pe baze noi, a armatei și pentru întărirea muncii politice în unitățile de pe front. După 6 Martie, P.C.R. a inițiat plecarea pe front a unor reprezentanți ai guvernului pentru a controla, la fața locului, modul cum sint aprovizionate unitățile cu cele necesare ducerii luptelor, cum acestea își îndeplinesc misiunile încredințate și, totodată, pentru a arăta ostașilor țelurile mărețe ale guvernului democrat. În acest scop, a sosit pe front, la 13 aprilie 1945, o delegație guvernamentală însoțită de reprezentanți ai organizațiilor de masă, de corespondenți ai ziarului *Scinteia* și ai altor ziare de partid și democratice, precum și de echipe artistice. Ea a fost primită cu multă bucurie de luptători. În cadrul diferitelor adunări, delegații au explicat soldaților și ofițerilor programul guvernului democrat și măsurile luate pentru împlinirea lor. S-au conferit ordine și medalii celor care s-au distins în lupte, iar echipele artistice au prezentat numeroase spectacole.

Toate acestea au întărit și mai mult convingerea militarilor că în conducerea de stat a țării se petrecuse o schimbare radicală în interesul maselor, ceea ce a sporit însuflețirea lor în luptă.

În cursul lunii aprilie, potrivit îndemnului partidului comunist, pe front au sosit două caravane ale Apărării Patriotice cu daruri pentru ostași. Au fost trimise, cu acest prilej, între altele, 18 biblioteci de campanie pentru marile unități, precum

și un nou fond de cărți social-politice și beletristice, dându-se astfel posibilitate unităților să formeze biblioteci și într-o serie de subunități⁷⁾.

Introducerea de către partid și guvern a aparatului politic în unitățile din țară și de pe front (26 aprilie 1945) a constituit o măsură revoluționară care a avut un rol hotărâtor în ridicarea conștiinței politice a militarilor, în educarea și instruirea lor pentru apărarea intereselor poporului. Introducerea aparatului politic în Armata română a marcat în mod deosebit trecerea pe o treaptă superioară a muncii P.C.R. în rândurile ostașilor.

★

Participarea Armatei române la înfăptuirea victorioasă a insurecției, sub conducerea P.C.R., și, în continuare, la războiul antihitlerist, cot la cot cu Armata sovietică, pînă la victoria definitivă asupra Germaniei hitleriste reprezintă o dovadă grăitoare a justeții politicii partidului, a marii sale influențe în rândurile armatei. Victoria insurecției armate și participarea poporului român la zdrobirea Germaniei hitleriste au constituit o condiție hotărâtoare pentru asigurarea independenței și suveranității naționale a României, care stă astăzi în rîndul țârilor avansate, aducîndu-și consecvent contribuția la cauza păcii și libertății popoarelor. Explicînd maselor de militari caracterul drept, eliberator, al războiului antihitlerist și mobilizînd toate forțele pentru sprijinirea lui, P.C.R. a reușit să făurească o legătură indestructibilă între armată și popor, între front și spatele frontului. Iar aceasta a constituit izvorul tăriei de neînving a armatei.

Bibliotecile de pe front și, în general, cărțile, broșurile, ziarele și alte materiale tipărite au contribuit, alături de celelalte forme de educare și culturalizare, la răspîndirea cuvîntului partidului printre ostași și ofițeri, la educarea și pregătirea de luptă a armatei. În același timp, bibliotecile de pe front au oferit luptătorilor și momente de destindere. Aceste biblioteci reprezintă primele începuturi ale marilor rețele de biblioteci ale armatei populare, care sînt un însemnat focar de educare și formare a ostașilor noștri.

VASILE PETRIȘOR

Organe de presă ale P. C. R. în perioada de pregătire a insurecției armate din august 1944

Activitatea desfășurată de Partidul Comunist Român în perioada de pregătire, organizare și desfășurare a insurecției armate din august 1944 se înscrie cu litere de aur în istoria poporului nostru. Vor trece decenii după decenii, dar faptele de eroism ale comuniștilor și semnificația uriașă a insurecției pentru destinele istorice ale poporului nostru vor fi mereu puternice în conștiința oamenilor muncii. În acea perioadă, s-a zămislit o Românie nouă, liberă și independentă, țară socialistă înfloritoare, în care toată puterea și avuția aparțin celor ce muncesc.

Un rol însemnat în lupta antifascistă a poporului român, condus de partidul comunist, l-a jucat presa revoluționară, editată ilegal. În perioada de pregătire a insurecției armate, P.C.R. a editat

numeroase organe de presă, care concentră, în coloanele lor, problemele luptei antifasciste, militînd pentru ieșirea din războiul hitlerist și alăturarea României la coaliția antihitleristă. Presa de partid a oglindit, în acea perioadă, activitatea P.C.R. pentru crearea unui larg front național de luptă antifascistă, antihitleristă, în pofida atitudinii antinaționale a conducătorilor partidelor burgheze și a elementelor antipartinice, lichidatoriste, dușmănoase pătrunse în conducerea P.C.R.

În condiții de adîncă ilegalitate, cu prețul unor grele sacrificii, cadrele de bază ale partidului, în frunte cu tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, au desfășurat o vie și rodnică activitate revoluționară în vederea pregătirii insurecției armate. În cadrul acestei acti-

7) „Buletinul Apărării patriotice“, 15 aprilie 1945 și 1 mai 1945.

vități, un rol important a revenit presei ilegale editate de partid, care mobiliza masele largi ale poporului român în lupta antihitleristă, în jurul lozincilor partidului comunist.

În rândurile ce urmează, ne propunem a prezenta succint unele organe de presă editate de partid în perioada de pregătire a insurecției armate.

Apariția ziarului *România liberă*, editat ilegal de partid în perioada 28 ianuarie 1943—22 august 1944, marchează un moment important în istoria presei revoluționare, patriotice din țara noastră. În editorialul primului număr, intitulat *Trăiască România Liberă*, se scria, printre altele: „*Ne-au luat singele, ne-au luat petrolul, piinea de la gura copiilor, ne-au luat independența și libertatea națională. Dar nici o dată, oricâți blestemați S.S. și agenți ai Gestapoului ar trimite, oricâte comploturi ar urzi Antonescu cu „führerul” său, nu ne vor putea lua hotărîrea neînduplecată de a-i uri și de a lupta cu toate forțele noastre pentru salvarea țării, încetarea războiului antinațional, pentru curățirea patriei de duhoarea spurcată a hitlerismului.*”

Nu sîntem în slujba nici unui „conducător”... lupta ce o ducem este a întregii suflări rominești. Sunăm chemarea la unire sub cutele gloriosului și neînvinsului drapel al independenței și libertății naționale și nu cunoaștem ca dușmani decît pe cotropitorii și pe trădătorii de neam ce le servesc drept unelte”.

Pătruns de flacăra veșnic vie a patriotismului, ziarul *România liberă* a militat cu pasiune pentru educarea sentimentului de demnitate națională, pentru organizarea tuturor forțelor naționale rominești într-un front larg de luptă împotriva cotropitorilor hitleriști aliați cu trădătorii antonescieni. Ziarul era răspîndit în fabrici și uzine, în unitățile militare, la sate, în facultăți și în instituții cultural-științifice. La editarea și la răspîndirea ziarului, au colaborat numeroși oameni de știință și cultură, însuflețiți de idealurile patriotice ale luptei Partidului Comunist Român. Aflat sub îndrumarea nemijlocită a P.C.R., ziarul *România liberă* a publicat numeroase articole și materiale care analizau situația internă și internățională, demascau jafurile și crimele hitleriștilor, îndemneau masele largi ale poporului român la rezistență și luptă. Un loc important îl ocupă, în coloanele ziarului, documentele Partidului Comunist Român, ma-

nifestele Frontului Unic Muncitoresc, chemările Uniunii Patrioților (organizație creată de partid cu menirea de a antrena noi forțe patriotice la lupta împotriva hitleriștilor): „Chemarea Comitetului Uniunii Patrioților”, „Manifestul de 1 Mai 1944 al Frontului Unic Muncitoresc”, „Declarația Uniunii Patrioților” (cu privire la propunerea P.C.R. de a se constitui „Comitetul național de luptă pentru eliberarea țării”), „Manifestul Frontului Unic Muncitoresc” (iulie 1944) etc. Pe drept cuvînt, în editorialul consacrat aniversării unui an de apariție ilegală a ziarului, se arăta: „*Sămînța pusă de noi incolțește. «România liberă» s-a răspîndit în toată țara și o dată cu ea patriotismul cald, hotărîrea de abnegație și jertfă pentru lupta prin toate mijloacele împotriva bestialității hitleriste.*”

În acea perioadă, mai apăreau organe ilegale de presă editate de partid, care purtau același nume, simbolizau năzuința fierbinte a poporului nostru de a crea o Romînie liberă, în care poporul român, masele largi populare să fie stăpînul propriilor sale destine. Astfel, la Timișoara, apare ilegal, încă de la 1 ianuarie 1942, gazeta *România liberă*, care își concentra la rîndul ei atenția spre pregătirea insurecției armate, lucru care iese în evidență și din titlul unor articole: *Să pregătim unitățile armatei pentru lupta de eliberare, Eroi-cii partizani din Munții Banatului* etc. Acest ziar a apărut pînă în preajma insurecției armate de la 23 August 1944.

Tot la Timișoara apăreau și alte ziare ilegale editate de partid. Dintre acestea, menționăm: *Lupta Patriotică, Presa liberă, Apărarea, Libertatea poporului, Népszabadság* etc.

O serie de gazete ilegale editate de partid în Capitală și în provincie erau adresate tineretului, pe care antonescienii îl voiau carne de tun. Publicațiile: *Tinărul patriot, Buletinul tineretului patriotic, Buletin informativ pentru lupta patriotică a tineretului român* chemau tineretul român la luptă împotriva cotropitorilor hitleriști și a regimului antonescian. În editorialul *Buletinului tineretului patriotic*, periodic care apărea la Ploiești, se scria, printre altele: „*Buletinul tineretului patriotic cheamă la luptă hotărîtă pe toți tinerii... pentru alungarea hoardelor hitleriste din țara noastră, pentru încetarea războiului criminal și pace cu Rusia, Anglia și America, pentru a duce lupta hotărîtă alături de popoarele iubitoare de dreptate și libertate, contra jefui-*”

25 IX 1942.

(1)

BULETINUL TINERETULUI PATRIOT

BULETINUL TINERETULUI PATRIOT

15. Maiu 1944.

nr. 1, IV.

Manifestul frontului Patriotică cu ocazia zilei de 1.V.
România, România! Ocupa noastră patrie trăgește clipe din cele mai tragice. Mi-
ci oca Patriotă, nici ocupația noastră în cursul războiului din 1916-18
n'a adus țării noastre atâtea suferințe și neliniște, ca cea de azi. Liber-
tatea independenței și suveranitatea pentru care strămoșii noștri și-au pâr-
sat din belșug sângele, sunt distruse cu desăvârșire de nemici. Teritoriul țării
noastre este acum teatru de luptă al războiului lor de jaf și de coto-
pire. Populația suferă toate grosăviile acestui războiu. Trebuie aruncat războiul.

Aprilie 1944.

LA NOUL VAL DE TRUCAL HITLERISTA SA RASPUNDEM CU SOLIDARITATEA DE LUP-
A INTREGULUI POPOR SA RASPUNDEM DE ACUM SA SALVA SI TRADITORI NEAMU-
LUI!

no. 1

1 Decembrie 1943

TANARUL PATRIOT

Organ de luptă al tineretului Patriotic.

Tineri Români!

Cu douăzeci și șapte de ani în urmă părinții și frații noștri noi,
oprit cu piepturile lor năvale, entropitorilor neați în...

torilor hitleriști și fasciști, pentru eli-
berarea fraților noștri care gem sub
robia grofilor unguri, cărora Hitler și
Mussolini le-a vîndut Ardealul de nord
în schimbul transformării poporului
ungar în carne de tun". Alte articole
publicate în presa ilegală de tineret
scriau despre: Situația actuală și sar-
cinile tineretului nostru; Lupta tine-
retului cotoplit; Lupta pentru salva-
rea patriei; Datoria tineretului în ce-
surile de față; Lupta contra plecării
tinerilor muncitori în Germania.

Printre alte organe ilegale de presă
care au jucat un rol important în mo-
bilizarea forțelor patriotice în jurul po-
liticii partidului comunist se numără
și publicațiile: *Buletinul Capitalei*, *Che-*

marea. Buletinul Apărării Patriotice,
Buletinul Apărării Regionalei Moldova,
Buletinul de radio (care reproducea
știri culese prin radio). *Buletin* ș.a. Pro-
blematica centrală a acestor publicații
este mobilizarea tuturor forțelor națio-
nale ale poporului român într-un front
patriotic antihitlerist, pregătirea mase-
lor largi populare în vederea insurec-
ției armate. Presa de partid demasca
jaful hitlerist, dădea imaginea clară a
situației militare a Germaniei hitleriste,
publica știri și îndemnuri cu privire la
mișcarea de rezistență din țara noastră,
relatări despre greve, sabotaje și acțiuni
armate, date despre succesele armatelor
sovietice și anglo-americane. Astfel, în
Buletinul Capitalei, au fost publicate,

printre altele, articolele : *Chemarea la unire și la luptă, pentru pace, pentru izgonirea nemților din țară, pentru doborîrea regimului Antonescu de trădare, pentru o Romînie liberă, independentă și democratică ; Armata să nu asculte și de trădătorii de țară etc.* Buletinul de *Apărării Patriotice*, în editorialul numărului din iunie 1944, arăta că va lupta din toate puterile ca „Să ajute din punct de vedere moral și material toate victimele terorii hitleriste. Să lupte pentru salvarea vieții tuturor patrioților închiși și internați și pentru eliberarea lor. Să solidarizeze masele largi ale poporului cu lupta victimelor terorii hitleriste”. În editorialul ziarului *Chemarea*, care apărea ca organ al Comitetului Central al Uniunii Patriotice se arăta că ziarul : „se va strădui să ocupe un loc de cinste alături de celelalte publicațiuni patriotice care, în frunte cu ziarul «Romînia liberă», de multă vreme, duc lupta grea de informare, de lămurire și îndemn la acțiune.

„*Chemarea*” luptă pentru doborîrea adevăratului dușman al țării, neamțul cotropitor, lăcusta bogățiilor, lipitoarea singelui romînesc și a slugilor lui, Antoneștii... Poporului romîn, jefuit și înșingherat îi trebuie pacea și libertatea. Acestea nu se pot cîștiga decît prin luptă grea și eroică. Pentru ele au căzut mii din cei mai buni fii ai poporului, unii asinați mișelește de către sbirii lui Antonescu, alții zac în închisori și lagăre. Eliberarea lor neîntîrziată, este o datorie de onoare pentru poporul român.

Fiecare patriot romîn, din locul pe care îl ocupă, poate și trebuie să distrugă cîte un șurub al mașinii de război hitleriste, să lovească de moarte pe neamțul cotropitor și slugile lui trădătoare de la guvern”. La rîndul său, Buletinul *Apărării Patriotice* arăta pericolul grav la care a fost expusă țara de către regimul antonescian, chemînd poporul la fapte patriotice, pe linia bogatelor noastre tradiții de luptă. Subliniînd menirea gazetei de a organiza apărarea victimelor terorii exercitate de regimul antonescian, ziarul îndemna masele largi „să se alăture luptei împotriva războiului, a regimului hitlerist,

al Antoneștilor, pentru pace, pentru o Romînie liberă și independentă”. Apelurile adresate de partid muncitorilor, care erau chemați să saboteze producția de război ; țărănilor, care erau îndrumați să nu predea grîne, să se opună trimiterii pe front, au găsit un puternic ecou.

În activitatea de editare și difuzare a presei ilegale în perioada de pregătire a insurecției armate, partidul comunist a antrenat sute și sute de oameni ai muncii, patrioți inflăcărați, care înțelegeau întreaga semnificație a slovelor ce chemau poporul romîn să-și întoarcă destinele spre o viață liberă și fericită. Zeci de comuniști și alți oameni ai muncii patrioți au plătit cu închisoarea sau cu bunul lor suprem — viața — pentru activitatea de editare și difuzare a presei P.C.R. Dar, în ciuda terorii, presa de partid ilegală a continuat să ființeze și să fie cunoscută de mase tot mai largi. Ea era răspîndită în uzine și fabrici, în tot mai multe sate, în facultăți. Numeroși intelectuali și oameni de știință au adus o contribuție însemnată la editarea și la răspîndirea ziarelor partidului, mai ales în centrele universitare, unde P.C.R. avea poziții trainice în rîndurile cadrelor didactice și ale studenților.

Presă ilegală a desfășurat o vastă acțiune de educare a maselor, de înfrînire a acestora în sprijinul pozițiilor antifasciste ale partidului, de ridicare a poporului la luptă revoluționară împotriva cotropitorilor hitleristi și a dictaturii antonesciene. Ea a jucat un rol important în pregătirea ideologică și politică a maselor de oameni ai muncii, a soldaților și ofițerilor patrioți, care, în zilele lui August 1944, la chemarea partidului comunist, s-au ridicat la însurecția armată.

Presă ilegală reprezintă o tradiție importantă în istoria eroicelor lupte revoluționare ale poporului romîn, pentru libertate, independență și suveranitate națională, în istoria luptei pentru democrație și socialism, tradiție care continuă și se îmbogățește mereu în procesul desăvîrșirii construirii socialismului în țara noastră.

MIRCEA IOANID

Bibliografie selectivă ¹⁾

În anii întunecați ai dictaturii antonesciene, când clasele exploatoare au împins țara în prăpastia războiului hitlerist, alături de Germania fascistă, Partidul Comunist din România a fost singura forță politică ce s-a ridicat în apărarea intereselor naționale, pentru ieșirea țării din acest război și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste.

Insurecția armată din august 1944, pregătită și condusă de P.C.R., care a marcat începutul revoluției populare, a constituit un moment hotărâtor în istoria poporului nostru, o piatră de hotar, începutul unor adânci transformări revoluționare, care au dat poporului nostru puțința să-și ia soarta în propriile mâini, să cucerească pentru prima dată o adevărată independență națională, să instaureze regimul democrat-popular și să pășească apoi la construirea socialismului.

PARTIDUL COMUNIST DIN ROMÂNIA — ORGANIZATORUL ȘI CONDUCĂTORUL LUPTEI PENTRU RĂSTURNAREA DICTATURII MILITARE-FASCISTE ȘI ÎNTOARCEREA ARMELOR ÎMPOTRIVA GERMANIEI HITLERISTE. PREGĂTIREA ȘI DESFĂȘURAREA INSURECȚIEI ARMATE DIN AUGUST 1944

Motto

„Ținând sus steagul luminos al salvării țării, partidul nostru, în ciuda terorii fasciste, a organizat și a condus lupta forțelor patriotice populare împotriva dictaturii militare-fasciste, pentru ieșirea din războiul antisovietic, întoarcerea armelor împotriva Germaniei fasciste, pentru eliberarea patriei“.

GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ

GHEORGHIU-DEJ, GHEORGHE. *40 de ani de luptă sub steagul atotbiruitor al marxism-leninismului*. Raport prezentat la Adunarea festivă organizată cu prilejul aniversării a 40 de ani de la crearea Partidului Comunist din România — 8 mai 1961. În: Gheorghiu-Dej, Gheorghe. *Articole și cuvântări*, august 1959—mai 1961. Buc., Editură politică, 1961, p. 438.

„Supunând unei multilaterale analize situația internă și internațională pe plan politic și militar, cadrele de bază ale partidului au trecut încă în luna august a anului 1943 la elaborarea planului de organizare a insurecției armate. Înfăptuirea acestui plan a început prin înlăturarea din conducerea partidului a elementelor trădătoare și capitularde, ceea ce a făcut posibilă mobilizarea tuturor forțelor partidului pentru lărgirea frontului antihitlerist și pregătirea răsturnării guvernului antonescian.

Partidul a trecut la organizarea și înarmarea în capitală, Oltenia, Dobrogea, Moldova, Banat și Țara Birsei a formațiunilor de luptă patriotice, alcătuite din

1) Privitor la această temă, vor fi studiate și materialele care urmează să apară în „Știința”, „Lupa de clasă”, „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R.”, „Studii, Revistă de istorie” și alte publicații. Pentru completarea acestei bibliografii, vezi, de asemenea materialul semnat de Lidia Popescu în: „Călușa bibliotecarului”, XVI (1963), 8 (aug.), p. 364—368.

muncitori comuniști, uteciști și fără de partid, patrioți hotărâți să lupte cu arma în mână pentru doborârea dictaturii militare-fasciste și alungarea hoardelor hitleriste“.

GHEORGHIU-DEJ, GHEORGHE. Cuvîntare rostită la Adunarea festivă a tineretului din capitală cu prilejul celei de-a 40-a aniversări a creării Uniunii Tineretului Comunist din România — 2 mai 1962. În: Gheorghiu-Dej, Gheorghe. Articole și cuvîntări, iunie 1961 — decembrie 1962. Buc., Editura politică, 1962, p. 341—342.

„Infruntînd teroarea și închisorile regimului burghezo-moșieresc, dăruindu-se comuniști au intrat pentru todeauna, prin faptele lor, în istoria eroică a luptei revoluționare din țara noastră. La chemarea partidului, tineretul a participat cu de la 23 August, care a eliberat pămîntul patriei de sub jugul fascist; mii și mii finali asupra fascismului“.

CEAUȘESCU, NICOLAE. Cuvîntare rostită la Adunarea festivă consacrată zilei de 23 August. Scinteia, XXXIII (1963), 5993 (23 aug.), p. 1.

„Desfășurînd o muncă neobosită pentru realizarea unității de acțiune a clasei muncitoare și închegarea frontului de luptă al tuturor forțelor patriotice antifasciste, eroicul nostru partid a inițiat, organizat și condus, la 23 August 1944, insurecția armată care a dus la răsturnarea dictaturii militare-fasciste, la scoaterea României din războiul purtat alături de Germania nazistă și trecerea țării noastre de partea coaliției antihitleriste“.

DRĂGHICI, ALEXANDRU. Cuvîntare rostită la Adunarea festivă consacrată zilei de 23 August. Scinteia, XXXII, (1962), 5629 (23 aug.), p. 1.

„Infruntînd cu eroism închisorile și gloanțele plutoanelor de execuție, primejduindu-și în fiecare clipă viața, comuniștii au desfășurat o activitate intensă în rîndul maselor, chemîndu-le la luptă pentru sfărîmarea jugului fascist, ieșirea României din odiosul război antisovietic și alăturarea țării la coaliția antihitleristă, a cărei forță fundamentală era Uniunea Sovietică“.

CALLIMACHI, S., GEORGESCU, V. Unele date privind greva de la mina de mangan „Arșița“ (Suceava) din anul 1943. Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., IX (1963), 4 (iulie—august), p. 107—110.

Lupta muncitorilor minieri de la Arșița din septembrie 1944 a fost îndreptată împotriva condițiilor grele de muncă și de trai, a lipsei alimentelor de primă necesitate, a salariilor de foame, neachitate la timp, a încălcării contractelor de muncă.

Acțiunea revoluționară a muncitorilor de la mina „Arșița“ se înscrie în lupta generală dusă de masele populare din țara noastră în perioada 1941—1944 contra regimului fascist antonescian, pentru ieșirea României din războiul hitlerist, luptă încununată de succes prin victoria insurecției armate din august 1944, organizată și condusă de Partidul Comunist din România.

COPOIU, N. Atitudinea potrivnică a oamenilor de cultură față de expansiunea ideologiei naziste în România. Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., IX (1963), 6 (noiembrie—decembrie), p. 115—124.

Poziția patriotică a partidului comunist, de apărare a intereselor naționale ale poporului român, de sprijinire și ocrotire a intelectualității înaintate, de promovare a ideilor umanitare în cultură, a constituit baza apropierii și înțelegerii de către intelectualitatea înaintată românească a politicii P.C.R. Tocmai de aceea, marea majoritate a oamenilor de cultură a participat sau a sprijinit lupta de eliminare, și-a pus cunoștințele, talentul și munca în serviciul înfloririi vieții poporului român, al consolidării independenței și suveranității României, al cauzei păcii între popoare.

COVACI, M. Contribuția muncitorilor din Valea Prahovei, sub conducerea P.C.R., la lupta pentru răsturnarea dictaturii fasciste și zdrobirea trupelor hitleriste. Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., V (1959), 4 (iulie—august), p. 73—91.

Sub conducerea comuniștilor, petroliștii au participat activ la insurecția armată, dovedindu-se, în acele zile furtunoase, la înălțimea sarcinilor și prețuirii

ce li s-a dat în 1933, ca făcînd parte, alături de ceferiști și mineri, din rîndurile cele mai înaintate ale clasei muncitoare.

COVACI, M. *Acțiuni ale țărănimii din România împotriva dictaturii militare-fasciste (1941—1944)*. Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., IX (1963), 4 (iulie-august), p. 89—102.

În perioada 1941—august 1944, țărănimea muncitoare a împletit lupta împotriva exploatării cu lupta împotriva dictaturii militare-fasciste și a ocupanților hitleriști. În august 1944, cînd, sub conducerea P.C.R., muncitorii organizați în cadrul formațiunilor de luptă patriotice au trecut, alături de trupele romîne, la înfăptuirea insurecției armate, numeroși țărani au participat cu arma în mîna la asigurarea victoriei acestora.

Documente privind pregătirea și înfăptuirea, sub conducerea P.C.R., a insurecției armate de la 23 August 1944. Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., V (1959), 4 (iulie-august), p. 120—138.

23 August. Editorial. Munca de partid, VII (1963), 8 (aug.), p. 3—15.

FLORIAN, R. *Insurecția armată de la 23 August 1944 — începutul revoluției populare în țara noastră*. Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., V (1959), 4 (iulie-august), p. 21—50.

Victoria insurecției armate din august 1944 a dat o lovitură hotărîtoare pozițiilor deținute de clasele exploatoare, puterii de stat burhezo-moșieresti, adîncînd procesul descompunerii acestora. Insurecția armată a creat condițiile și premisele necesare lichidării puterii politice a burheziei și moșierimii, făuririi puterii populare și trecerii la socialism.

MATICHESCU, O. *În legătură cu refuzul muncitorilor minieri de la Societatea „Mica”-Brad de a intra în mîna în ziua de 1 Mai 1942*. Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., IX (1963), 4 (iulie—august), p. 103—106.

La 1 Mai 1942, muncitorii minieri de la Musariu, Valea Arsului și Ruda-Brad, principalele mine ale Societății „Mica”-Brad, au refuzat să intre în mîna. Cauzele generale ale conflictului erau: salariile de foame, care nu le îngăduiau să-și procure nici măcar minimumul de existență, exploatarea nemiloasă, în condiții de muncă extrem de grele, lipsa protecției muncii și a oricărei asistențe medicale, refuzul patronilor de a încheia un nou contract de muncă.

Acțiunea muncitorilor de la Societatea „Mica”-Brad se integrează în lărga luptă desfășurată de întregul popor, sub conducerea P.C.R., în acei ani singeroși, pentru răsturnarea dictaturii militare-fasciste și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste.

MOT, GH., ȘTEFĂNESCU, V. *Din contribuția tineretului din țara noastră, în frunte cu uteciștii, la lupta P.C.R. pentru victoria insurecției armate de la 23 August 1944*. Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., V (1959), 4 (iulie—august), p. 106—119.

Lupta dusă de tineretul muncitor în timpul insurecției armate din august 1944, organizată și condusă de P.C.R.

MUNTEANU, N. G. *Acțiuni muncitorești desfășurate în Galați și Brăila împotriva exploatării capitaliste și a dictaturii militare-fasciste (1941—1944)*. Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R. IX (1963), 4 (iulie-august), p. 71—88.

Acțiunile desfășurate de muncitorii din aceste două orașe, care s-au concretizat în conflicte de muncă, acțiuni greviste, neprezentarea la lucru, sabotaje, mergînd pînă la lupta cu arma în mîna, au constituit o parte integrantă a luptei muncitorilor din întreaga țară, dusă sub conducerea P.C.R., pentru fericirea poporului, pentru pace și viitorul luminos al patriei.

O aniversare scumpă poporului român. Editorial. Lupta de clasă, seria a V-a, XLIII (1963), 8 (august), p. 3—12.

Victoria definitivă a socialismului în țara noastră a scos și mai puternic în evidență însemnătatea istorică a insurecției armate din august 1944, ea fiind întruchiparea celor mai înalte idealuri ale maselor muncitoare din România. Sub conducerea P.M.R., oamenii muncii au obținut an de an victorii strălucite pe drumul desăvîrșirii construcției socialismului, care va apropia țara noastră de culmile însoțite ale comunismului.

PETROVICI, N. *Unele documente privind starea de spirit și acțiuni ale maselor populare din țara noastră în perioada premergătoare insurecției armate de la 23 August 1944*. Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., V (1959), 4 (iulie-august), p. 139—149.

POPESCU-PUȚURI, ION. *Principalele trăsături ale regimului politic din România în perioada dictaturii militare-fasciste și a agresiunii hitleriste*. Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., IX (1963), 6 (noiembrie-decembrie), p. 65—84.

Instaurarea regimului politic în România și subjugarea țării de către Germania hitleristă au pus o amprentă specifică asupra conținutului și principalelor lui trăsături. Regimul politic instaurat în România în septembrie 1940, care a fost o dictatură militară-fascistă, s-a caracterizat prin metode de guvernare fățiș teroriste, prin lichidarea totală a oricăror drepturi și libertăți democratice, prin adoptarea unor norme din dreptul nazist, legislația penală purtând pecetea trăsăturilor legislației penale hitleriste, prin adoptarea formelor de guvernare, a aparatului de stat intereselor celui de-al III-lea Reich în România, prin punerea la baza dictaturii fasciste a ideologiei naziste.

Polarizând în jurul său toate forțele patriotice, antihitleriste, P.C.R. a desfășurat o activitate intensă pentru pregătirea și victoria insurecției armate.

STAN, MINEA, NEAMȚU, AL. *Aspecte privind atitudinea ostilă a militarilor români împotriva fascismului și a pregătirii războiului antisovietic (septembrie 1939 — 22 iunie 1941)*. Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., X (1964), 1 (ianuarie-februarie), p. 59—68.

Sub influența muncii partidului comunist, numeroși militari români s-au alăturat maselor populare și s-au situat pe poziții antifasciste încă în perioada septembrie 1939—iunie 1941. În armată, au avut loc acțiuni îndreptate împotriva dictaturii regale și a dictaturii militare-fasciste, împotriva trupelor hitleriste și a pregătirii războiului antisovietic. Starea de spirit patriotică, antifascistă și antihitleristă, influența și legăturile vechi ale partidului comunist în rindurile unităților militare explică aderența armatei la lupta antifascistă a poporului, participarea ei la insurecția populară din august 1944.

STĂNESCU, M. C., MOCANU, V. I. *Din lupta antifascistă a oamenilor muncii din regiunea Brașov, sub conducerea P.C.R., în anii 1941—1944*. Studii. Revistă de istorie, XVI (1963), 6 (noiembrie—decembrie), p. 1283—1298.

Sub conducerea comuniștilor, în anii dictaturii militare-fasciste, în regiunea Brașov au fost organizate cele mai variate acțiuni de luptă: greve, sabotaje, lupta cu arma în mână etc.

ZAHARIA, GH. *Unele date cu privire la teroarea fascistă din România (1940—1944)*. Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., IX (1963), 6 (noiembrie—decembrie), p. 101—114.

Regimul militar-fascist din România a adoptat ca metodă de guvernare teroarea fățișă, lichidarea oricăror drepturi și libertăți democratice. Cei mai buni fii ai clasei muncitoare, în frunte cu comuniștii, care s-au ridicat împotriva fascismului și a războiului hitlerist, au fost ferecați în temnițe. Suferințele cauzate poporului român de ocupanții fasciști au luat sfârșit la 25 octombrie 1944, când întregul teritoriu al patriei a fost eliberat.

Poporul român slăvește azi memoria eroilor și martirilor care și-au dat viața în lupta împotriva fascismului, cultivă, prin toate mijloacele de educație, tradițiile luptei antifasciste, de eliberare națională, dezvoltă tradițiile democratice și progresiste ale poporului român, în spiritul păcii și prieteniei între popoare.

LUPTA MASELOR POPULARE, SUB CONDUCEREA PARTIDULUI COMUNIST PENTRU INSTAURAREA REGIMULUI DEMOCRAT-POPULAR ȘI CONSTRUIREA SOCIALISMULUI

Motto

„Insurecția armată victorioasă din august 1944 a deschis o eră nouă în istoria poporului român, a însemnat începutul revoluției populare, care a schimbat din temelii viața țării”.

GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ

GHEORGHIU-DEJ, GHEORGHE. *Cuvîntare rostită la Adunarea festivă consacrată zilei de 23 August — 22 august 1961*. În: Gheorghiu-Dej, Gheorghe. *Articole și cuvîntări*, iunie 1961—decembrie 1962. Buc., Editura politică, 1962, p. 104—105.

„Insurecția armată de la 23 August 1944 a constituit începutul revoluției populare. Sub conducerea partidului, masele s-au ridicat cu o forță nestăvilă la lupta pentru înlăturarea reformelor democratice, pentru cucerirea puterii. În această bătălie, în care clasa muncitoare, unind în jurul ei masele largi ale țărănimii, s-a afirmat ca forță conducătoare a poporului, au fost zdrobite unelțirile reacțiunii interne și ale imperialiștilor, care încercau să împiedice transformările revoluționare; au fost expropriate și împărțite la țărani pământurile moșierești, luate cu asalt prefecturile, preturile, primăriile, punându-se în fruntea acestora oameni aleși de popor și înlăturându-se democratizarea aparatului de stat. În focul acestei lupte s-a făurit și s-a călit alianța muncitorească-țărănească“.

CHIVU, STOICA. Cuvintare rostită la Adunarea solemnă cu prilejul celei de-a 30-a aniversări a eroicelor lupte din februarie 1933 ale muncitorilor ceferiști și petroliști. Scinteia, XXXII (1963), 5805 (16 februarie), p. 2.

„Uriașul potențial revoluționar al clasei noastre muncitoare și maselor largi ale oamenilor muncii, care și-a găsit expresie în luptele din februarie 1933, s-a manifestat din plin în desfășurarea insurecției armate de la 23 August 1944 și a revoluției populare care i-a urmat, în lupta dusă de poporul român pentru instaurarea regimului democrat-popular și construirea socialismului“.

★

ANESCU, V. Partidul Comunist din România, conducătorul și organizatorul luptei întregului popor pentru sprijinirea frontului antihitlerist. Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., IX (1963), 4 (iulie—august), p. 21—48.

Partidul Comunist din România a organizat și a condus lupta întregului popor pentru sprijinirea frontului antihitlerist. Abnegația și fermitatea cu care muncitorii, întregul popor, au înlăturat chemarea patriotică a P.C.R. „Totul pentru front, totul pentru victorie!“ au dovedit, o dată mai mult, înaltul patriotism al clasei muncitoare, al maselor populare, pentru apărarea independenței și suveranității naționale, pentru progresul social al țării.

BÎRZĂ, V. Aspecte privind participarea Batalionului de voluntari, în frunte cu uteciștii, la războiul antihitlerist (23 August 1944—9 Mai 1945). Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., III (1957), 2 (martie—aprilie), p. 139—153.

După întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste, la chemarea P.C.R. adresată tineretului de a pleca pe front, zeci și sute de tineri din fabrici, de pe ogoare și din școli au răspuns cu înflăcărare, înrolându-se ca voluntari în unitățile Armatei romine. În tot timpul luptelor, alături de vîrstnici, ei au dat pilde înălțătoare de eroism.

BÎRZĂ, V. Figuri de eroi uteciști voluntari din războiul antihitlerist (23 August 1944—9 Mai 1945). (Constantin Godeanu, Alexandru Rusu, Ion Purcaru, Zoltan Egri, Petre Vișcu). Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., III (1957), 4 (iulie—august), p. 200—225; Eroii căzuți în războiul antihitlerist. (Virgîl Iovănaș, Chiriță Elena), IV (1958), 4 (iulie—august), p. 110—117.

Biografiile întocmite pe baza unor documente de arhivă, a presei, a mărturiilor tovarășilor de luptă ai acestor eroi și a datelor culese de la familiile și rudele lor.

FĂTU, M. Din lupta maselor muncitoare conduse de Partidul Comunist din România împotriva sabotării de către clasele exploatare a producției pentru frontul antihitlerist (23 August 1944—6 Martie 1945). Studii și materiale de istorie contemporană, vol. II, Buc., Editura Academiei Republicii Populare Romine, 1962, p. 493—502.

Masele muncitoare, conduse de P.C.R., au dus o luptă susținută și au izbutit să limiteze urmările sabotajului economic al forțelor reacționare, readucînd în circuitul producției bunuri și utilaje părăsire sau „dispersate“ și contribuînd, prin eforturi eroice, la sporirea producției necesare aprovizionării frontului antihitlerist și populației muncitoare din spatele frontului.

LUNGEANU, M. Din lupta maselor populare, conduse de P.C.R., pentru sprijinirea războiului antihitlerist (23 August 1944—9 Mai 1945). Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., VI (1960), 4 (iulie—august), p. 12—35.

Bazîndu-se pe starea de spirit antihitleristă a maselor largi populare și a armatei, pe ura lor profundă împotriva fascismului, P.C.R. a desfășurat, după 23 August 1944, o muncă uriașă de activizare și ridicare a maselor la înțelegerea necesității de a nu precupeți nici un efort în lupta pentru sprijinirea războiului antihit-

lerist. Paralel cu lupta pentru refacerea economică și democratizarea țării, muncitorii, țărani, intelectualii etc. au adus o importantă contribuție la aprovizionarea frontului antihitlerist.

NICHITA, P. *Activitatea desfășurată de Partidul Comunist Român în primele luni ale anului 1945 în vederea lărgirii bazei de masă a Frontului național-democratic și întăririi influenței sale politice*. Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R. IX (1963), 5 (septembrie-octombrie), p. 3—16.

În desfășurarea revoluției populare în România, care a început prin insurecția armată din august 1944, primele luni ale anului 1945 reprezintă baza decisivă a luptei maselor împotriva moșierimii și marii burghezii reacționare, pentru instaurarea puterii populare.

OLTEANU, C. *Importanța măsurilor anticapitaliste de la sfârșitul anului 1946 și din anul 1947 pentru instaurarea dictaturii proletariatului în România*. Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., IX (1963), 3 (mai—iunie), p. 45—58.

Măsurile anticapitaliste luate de P.C.R. pentru a consolida pe plan economic victoriile obținute în domeniul politic și a pregăti condițiile desfășurării pe mai departe a revoluției populare au avut o profundă semnificație politică. Cuprinzând principalele domenii ale economiei naționale (industria, agricultura, sistemul bancar și de credit), ele au contribuit la pregătirea condițiilor trecerii la revoluția socialistă.

TEODORESCU, V. *Aspecte ale folosirii parlamentului de către forțele democratice conduse de Partidul Comunist Român (decembrie 1946—decembrie 1947)*. Studii și materiale de istorie contemporană, vol. II, Buc., Editura Academiei Republicii Populare Romine, 1962, p. 377—429.

Prezentarea unor aspecte care dovedesc modul creator în care P.C.R. a folosit parlamentul în perioada de trecere la revoluția socialistă. Parlamentul a constituit, în mîna forțelor progresiste, în frunte cu P.C.R., îndeosebi prin activitatea sa legislativă, un instrument activ de îngustare a exploatării și de control asupra producției capitaliste, de lichidare a unor importante poziții ale capitalului financiar într-o perioadă în care clasele exploatoare dețineau încă principalele pîrghii ale vieții economice și unele posturi cheie în viața de stat.

TURCUȘ, D. *Din lupta condusă de P.C.R. pentru demascarea și scoaterea elementelor fasciste din aparatul de stat, instituții și întreprinderi (23 August 1944—6 Martie 1945)*. Studii și materiale de istorie contemporană, vol. II, Buc., Editura Academiei Republicii Populare Romine, 1962, p. 299—331.

Articolul scoate în evidență lupta desfășurată de oamenii muncii, sub conducerea P.C.R., pentru demascarea și scoaterea elementelor fasciste dintr-o serie de întreprinderi, luptă care a avut un ascuțit caracter antifascist, deoarece a fost îndreptată în principal împotriva sabotajului întreprins de forțele reacționare cu scopul vădit de a crea greutatea aprovizionării frontului antihitlerist. Articolul concentrează și sintetizează concluziile istoriografiei noastre în această problemă importantă.

TUȚUI, GH. *Alegerile sindicale din anul 1947 — moment important în lupta pentru unitatea deplină a clasei muncitoare*. Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., IX (1963), 3 (mai—iunie), p. 59—72.

Alegerile sindicale din 1947 au contribuit la întărirea rolului de hegemon al proletariatului în revoluție, au dovedit maturitatea politică a clasei muncitoare din țara noastră, hotărîrea ei de a-și consolida și dezvolta unitatea de acțiune, de a o transforma în unitate deplină — politică, ideologică și organizatorică.

TUȚUI, GH. *Măsurile politice și organizatorice luate de P.C.R. în anul 1947 pentru întărirea alianței dintre clasa muncitoare și țărănimia muncitoare*. Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., IX (1963), 6 (noiembrie—decembrie), p. 3—20.

Aceste măsuri au constituit o parte a politicii duse de P.C.R. în vederea instaurării dictaturii proletariatului și a trecerii la construirea socialismului. Ele au fost inițiate pe baza analizei temeinice, multilaterale a situației economice și politice din țară, a schimbărilor survenite în structura de clasă a României în perioada de după 23 August 1944.

VARGA, V. A. *Din lupta maselor conduse de P.C.R. pentru instaurarea regimului democrat-popular (ianuarie—6 Martie 1945)*. Studii și materiale de istorie

Succesul luptei pentru răsturnarea guvernului Rădescu, zdrobirea încercării forțelor contrarevoluționare de a dezlănțui un război civil și aducerea la putere a guvernului Groza au confirmat justetea liniei politice a cadrelor de bază ale partidului, în frunte cu tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, linie politică ce a fost urmată de masele largi și a dus la instaurarea regimului democrat-popular în România. În anii care au urmat, sub conducerea partidului, oamenii muncii au mers cu hotărâre înainte pe drumul socialismului, muncind cu entuziasm pentru întărirea continuă a puterii populare, a alianței dintre clasa muncitoare și țărâni-me muncitoare, pentru înflorirea patriei, pentru bunăstarea și fericirea poporului.

P. VASILE

POZIȚIA ANTIFASCISTĂ A UNOR INTELECTUALI ROMÎNI

Printre tradițiile cele mai valoroase ale poporului nostru în perioada anilor 1932—1944 se înscriu și pozițiile antifasciste și antihitleriste ale oamenilor de știință și cultură. Înrușiți de lupta Partidului Comunist Român, singura forță politică ce s-a opus cu hotărâre fascismului, animați de idealuri patriotice, oamenii de știință și cultură au demascat fascismul ca un pericol național și au acționat pentru salvarea și promovarea valorilor noastre culturale. Aceste atitudini fără echivoc demonstrează convingător influența reală pe care a avut-o lupta antifascistă a partidului comunist în rîndurile intelectualilor și care a contribuit la formarea unei largi opinii de masă îndreptate împotriva fascizării României, iar ulterior pentru înlăturarea regimului de dictatură militaro-fascistă și așezarea României pe făgașul democrației și socialismului.

Publicăm, mai jos, citeva fragmente care ilustrează luările de poziție antifascistă ale unor intelectuali romîni :

„Cultura va trăi. Prea mare e patri-moniul ce l-au acumulat atîtea secole de trudă și de credință pentru a face dintr-o dată tabula rasa din tot ce am strîns și am asimilat. Impasuri a mai avut omenirea. Și le-a răzbit pe toate cu o vitalitate eroică. Nu-i va lipsi cu-rajul nici de data aceasta...”

Nu recunosc în Germania de azi ni-mic din măreția celor ce au sfințit ge-niul omenesc în secolul trecut“.

GEORGE ENESCU

„Cuvîntul liber“ (1934) ; „Gazeta“ (1936)

„Hitlerismul e o rătăcire a timpurilor de după război ; este o enormă sălbă-tăcire și revenire la epoca de piatră. Umanitatea e într-un război permanent cu întoarcerea la sălbăticie. Mai bine să murim decît să trăim timpul victo-riei celei din urmă“.

MIHAIL SADOVEANU

„Zorile“ (1935)

„Fascismul, național-socialismul și toa-te „doctrinile“ conexe constituiesc real-mente pericole sociale și pericole de război. Exaltarea sentimentelor de ură în interiorul aceleiași țări și între po-poare vecine sau depărtate nu pot fi decît factori care se opun progresului social și care conduc la război civil sau între state“.

C. I. PARHON

„Viața studentească“ (1934)

„Oricum privim fascismul, el este un generator de războaie. El gastează cel mai groaznic război, acel al distrugerii totale pe bazele progresului tehnic. În fața lui se ridică însă o pavăză uniăse, care-l va zăgăzui ; muncitorimea de la orașe și sate, care sub conducerea or-

ganizațiilor ei de luptă antifascistă — sub diferite forme, va zdrobi pe făuritorii războiului de mâine“.

P. CONSTANTINESCU-IAȘI

„Buletinul mișcării antifasciste“ (1932)

„Niciodată o societate în care circula noțiunea de rasă nu e o societate democratică“.

MIHAIL RALEA

„Stînga“ (1933)

„Printr-o șarlatanie de bilci, fascismul prin natura sa antinațional, se servește, pentru a-și forma o bază de masă, pentru a-și câștiga poporul și pentru a-l face să-și sape singur groapa, de exploatarea vicleană a simțămîntului național, care, în forma lui normală, sănătoasă, e un sentiment real și legitim al poporului, conștiința unei colectivități organice, legătura unui trecut de suferințe și de lupte împotriva împilărilor dinăuntru și dinafară cu viitorul dezrobitor, prin prezentul de încordate strădămii, e un elan creator și pacific care nu numai că nu exclude simpatia frățească pentru alte popoare, dar o postulează“.

A. JOJA

„Blocul“ (1936)

„Între isprăvile fasciștilor italieni și ale hitleriștilor germani nu există absolut nici o deosebire, nu numai așa zicînd doctrinară, dar nici de fapt: asasinare, schingiurări, deportări, suprimarea tuturor libertăților etc. contra adversarilor reali or presupuși ai regimului“.

IORGU IORDAN

„Ecoul“ (1934)

„Fascismul tocmai nimicește orice idee de libertate, de drept cîștigat, știința și cultura. Arderea cărților și alungarea tuturor savanților premiați din Germania, oare se încadrează în evoluția ori regresul omenirii“.

ILIE C. MURGULESCU

„Procesul mișcării antifasciste din România“ (1936)

„Ideea închegării frontului comun de luptă apare și la noi ca o necesitate imediată. Acest front trebuie încheiat și desăvîrșit, pentru ca masele odată mobilizate să poată lupta cu mai multă eficacitate pentru prăbușirea fascismului, să împiedice pregătirea războiului și să dezorganizeze acțiunea marelui capital, întărind cit mai mult pozițiile proletariatului“.

ALEXANDRU SAHIA

„Cuvîntul liber“ (1936)

„Nebuniei lui Hitler să i se pună stavilă! Tot tineretul, toți proletarii și intelectuali, cu adevărat democrați, trebuie să se unească și să înceapă o cruciadă a păcii, a înfrățirii dintre popoare și a realizării unei democrații sincere“.

N. D. COCEA

„Clopotul“ (1933)

„Ofensiva mondială a regimurilor fasciste a limitat în asemenea măsură sfera de activitate a forțelor europene și umane care acționează în sensul progresului, încît astăzi trebuie strînse rîndurile în apărarea idealurilor de bază ale umanismului progresist“.

GAÁL GÁBOR

„Spectrul morții și distrugerii terorizează Europa. La Roma și la Berlin defilările se țin lanț. Fascismul și hitlerismul vor parcă să arate omenirii că... nu pot dăinui decît prin sînge și pentru sînge“.

ZAHARIA STANCU

„Lumea Romînească“ (1937)

„Dreapta nu poate avea doctrină. Dreapta romînească a furat, pur și simplu, metodele hitlerismului german. Metodele, iar nu doctrina, fiindcă nici hitlerismul nu are o doctrină. În tot ce se face la extrema dreaptă nu este nimic original, nu este nimic romînesc. De la uniformă pînă la procedeele violente, totul este furat fără rușine din planul de lucru al lui Adolf Hitler. Totul. Și este caracteristic că oamenii aceștia, care vorbesc numai de romînim, n-au izbutit — nu să gîndească romînește, dar cel puțin să se îmbrace romînește“.

TUDOR TEODORESCU-BRANIȘTE

„Cuvîntul liber“ (1936)

CARTEA ROMÎNEASCĂ

după 20 de ani de la eliberare

O retrospectivă a activității de editare și răspîndire a cărții în ultimele decenii, anii puterii populare, îndreptățește concluzia că istoria cărții înregistrează în țara noastră o perioadă de realizări fără seamăn în desfășurarea ei. Sub îndrumarea partidului clasei muncitoare activitatea de editare și răspîndire a cărții, ridicată la rangul unei probleme de stat, a depășit stadiul unor inițiative particulare și întâmplătoare, devenind o acțiune continuă, organizată, coordonată și orientată spre atingerea unor obiective majore ale revoluției culturale socialiste.

Destinul cărții în țara noastră, este legat în aceste ultime decenii de desfășurarea revoluției socialiste. Cartea este unul din principalele mijloace de răspîndire largă a politicii partidului și statului, de educație comunistă a milioane de oameni ai muncii, de răspîndire a cunoștințelor științifice și tehnice, de culturalizare a maselor.

Proporțiile acestei activități au fost determinate de coordonatele revoluției socialiste, de ritmul dezvoltării economiei și culturii stabilit de programul partidului clasei muncitoare. Graul sintetic al cifrelor nu poate cuprinde bogăția aspectelor de conținut ale activității editoriale, dar înlesnește formarea unei imagini despre dimensiunile ei. În decursul anilor care au urmat momentului constituirii sectorului editorial organizat, de stat, activitatea editorială a obținut rezultate cantitative deosebit de importante. De la începutul anului 1949 pînă la sfîrșitul anului 1963, au apărut 37 077 titluri de cărți într-un tiraj total de 504 982 930 exemplare. An de an, răspîndirea cărții se dezvoltă mai mult. Azi în țara noastră se tipăresc anual, aproximativ 3 cărți pe cap de locuitor. 75% din numărul cărților îmbogățește permanent bibliotecile personale, iar restul ajunge în cele peste 23 000 biblioteci care funcționează în țară. Crește permanent numărul cititorilor de la sate; din totalul de peste

68 900 000 exemplare cit reprezintă producția de carte într-un an, 25% se difuzează în lumea satelor.

Insemnătatea acestor realizări se evidențiază cu pregnanță din compararea cu situația editării cărții în trecut.

Între cele două războaie mondiale, perioadă de maximă dezvoltare a tipăriturilor de carte, apăreau anual oca, 4 500 000 exemplare ceea ce înseamnă că dintr-o sută de locuitori numai 25 puteau cumpăra o carte pe an.

În 68 de ani (1869—1937) casa de edituri a celui mai înalt for de cultură din țară, Academia Romîna, a publicat 710 lucrări, cifră care acum reprezintă activitatea Editurii Academiei R.P.R. pe numai trei ani.

Almanahul Graficii romîne nr. 8 din 1931 caracteriza situația răspîndirii cărții astfel: „Oricum s-a înfățișat cartea și oricui s-a adresat în România de după război (primul război mondial — n.n.) mai mult de 5 000 de cititori în decurs de 3 ani n-a reușit nici o editură să intereseze“.

În activitatea editurilor de stat tirajul mediu înregistrat anual la cele peste 3 000 de cărți și broșuri publicate, depășește 12 000 exemplare. Prin cele peste 6 500 titluri apărute anual (producția editorială și extraeditorială) țara noastră se situează acum printre țările lumii cu o bogată activitate editorială.

Avîntul acesta, ritmul vertiginos de creștere a numărului cărților măsoară și el amploarea revoluției culturale desfășurate în țara noastră în anii puterii populare. Cifrele consemnate, exprimînd volumul activității editoriale, aruncă lumină și asupra conținutului ei. Prin ele activitatea editorială își dezvoltă *caracterul de masă*.

Accesul la cultură, lichidarea analfabetismului, dezvoltarea învățămîntului de toate gradele, lărgirea rețelei așezămintelor culturale, a bibliotecilor, necesitatea ridicării nivelului culturii tehnice a masei de oameni ai muncii care minuesc tehnica modernă, dezvolt-

tarea științei și culturii, toate acestea, urmînd dezvoltarea continuă a relațiilor de producție socialiste, și-au găsit reflectarea în programul de tipărituri al editurilor. Aproape 25% din cărți sînt grupate în colecții și serii profilate pe obiective fundamentale ale concepției noastre editoriale. „Biblioteca marxist-leninistă”, „Pagini din istoria patriei”, „Biblioteca agricolă”, „Știința învinge”, „Oameni de seamă”, „În jurul lumii”, „Scriitori romîni”, „Clasicii literaturii universale”, „Biblioteca pentru toți”, „Biblioteca școlaru-lui”, sînt numai cîteva din cele 60 de colecții inițiate de edituri care au găsit adevărul masei largi a cititorilor.

Ritmul, proporțiile, direcțiile dezvoltării activității de editare și răspîndire a cărții se subordonează coordonatelor dezvoltării generale a economiei și culturii, politicii partidului și statului nostru.

În primii ani de după eliberare (1944—1947) Editura P.M.R. și Editura Confederației Generale a Muncii au desfășurat un vast program de editare și răspîndire în mase largi a învățaturii marxist-leniniste și a literaturii progresiste, purtătoare a idealurilor vieții noi, care începea să-și croiască drumul.

Răspîndirea ideologiei marxist-leniniste în ediții de masă, mijlocul de înarmare ideologică a oamenilor muncii pentru însușirea științifică a bazelor politicii partidului nostru, constituie o realizare de seamă a sectorului editorial. Operele clasice ale marxism-leninismului au fost publicate în 184 ediții de diferite tipuri totalizînd peste 8 220 000 exemplare.

Este proprie activității editoriale din ultimele două decenii promovarea creației originale. În toți acești ani literatura originală, în toate domeniile culturii, artei, științei reprezintă, în ansamblul producției de carte circa 70%. Este în această o dovadă a tendinței de legare strînsă a creației artistice și a muncii de cercetare științifică de realitățile construcției socialiste, în diferitele ei etape, în țara noastră.

În domeniul științelor sociale, de pildă, s-au editat remarcabile studii și lucrări de sinteză, monografii și tratate privind multiplele aspecte ale construcției socialismului în țara noastră, probleme teoretice ale dezvoltării bazei tehnice materiale a socialismului, ale transformărilor în structura de clasă a societății, precum și cărți cu privire la

istoria partidului și a patriei, istoria filozofiei în România etc. Valoarea acestor lucrări a fost confirmată și de premiile cu care au fost distinse. Printre acestea pot fi amintite: *Tratatul de Istoria Romîniei* (Premiul de stat pe anul 1962 pentru vol. I), *Contribuții la problema neoliticului în România în lumina ultimelor cercetări* de I. Berciu (Premiul N. Bălcescu al Academiei R.P.R. 1961), 1918 — *Din istoria luptelor revoluționare din România* de V. Li-veanu (Premiul Șt. Gheorghiu al Academiei R.P.R. 1960), *Probleme ale dezvoltării și consolidării agriculturii socialiste* (Premiul Ion Ionescu de la Brad al Academiei R.P.R. 1960), *Dezvoltarea industriei socialiste în R.P.R., Studii de logică* vol. I de Acad. Ath. Joja (Premiul de Stat 1962), *Din istoria filozofiei în România* vol. III (Premiul N. Bălcescu al Academiei R.P.R. 1962).

Industrializarea țării, obiectiv primordial al politicii partidului și-a găsit reflectarea corespunzătoare în activitatea editorială. Aceasta a permis dezvoltarea într-un ritm rapid a literaturii tehnico-științifice. Într-un deceniu (1950—1960) au apărut 7 429 de titluri în peste 29 912 000 de exemplare. Semnificația acestor realizări este înțeleasă și mai bine dacă amintim că într-o perioadă de 66 de ani (1878—1944) în țara noastră apăruseră doar 2.571 lucrări tehnice!

Lucrările apărute în anii noștri reflectă preocuparea pentru actualitatea producției editoriale axată pe sarcina introducerii în economie a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii moderne.

Între fenomenele caracteristice producției editoriale este de remarcă preocuparea pentru realizarea unei variate literaturi de nivel mediu și profesional în toate domeniile științei și tehnicii, în vederea ridicării culturii tehnice a muncitorilor și tehnicienilor. Literatura de nivel mediu și elementar ocupă în ansamblul literaturii tehnice o pondere de 65% din totalul titlurilor și 89% din tiraj în 1963.

Sarcinile legate de încheierea colectivizării agriculturii, de întărirea economico-organizatorică a G.A.C. și creșterea producției vegetale și animale, au impus dezvoltarea producției editoriale în domeniul literaturii agrozootehnice și în mod deosebit a literaturii de nivel mediu și elementar precum și a lucrărilor pentru învățămîntul agrozootehnic de masă sau pentru propaganda agrozo-

tehnică în rîndul lucrătorilor din agricultură. Realizarea acestor importante sarcini se concretizează în tirajul mare în care au fost editate cărțile de nivel profesional și mediu (de la 1 100 000 în 1959, la 2 500 000 în 1963). Manualele și lecțiile destinate învățămîntului agro-zootehnic de masă au fost editate în ultimii 2 ani în peste 3 500 000 de ex.

Larga răspîndire a cunoștințelor științifice în mase s-a făcut și cu ajutorul colecției Consiliului pentru răspîndirea cunoștințelor științifice, în care au apărut între 1959—1963, 306 titluri în 7573 000 exemplare.

Rezultatele muncii de cercetare a oamenilor de știință și tehnicienilor din diferite domenii, au fost valorificate prin editarea unor remarcabile lucrări din domeniul matematicii, fizicii și chimiei, științelor biologice și agricole, medicinei, științelor tehnice, multe dintre ele fiind încununete cu premii de stat și ale Academiei R.P.R., astfel: *Chimia organică* vol. I și II de prof. D. Nenițescu; *Monografia geografică a R.P.R.* „vol. I și II”; *Fiziologia bacteriană* de L. Mesrobeanu și col.; *Fiziopatologia experimentală a glandei tiroide* de acad. Șt. Milcu; *Pomologia R.P.R.*, vol. III; *Ampelografia R.P.R.*, vol. III, IV, V; *Hydrografia R.P.R.*; *Mașini electrice* vol. I, II, III de acad. I. S. Gheorghiu; *Extracția țiteiului și a gazelor* de Gr. Ioachim; *Circuite de tranzistori* vol. I și II și *Teoria algebrică a mecanismelor automate* de acad. Gr. Moisil; *Aplicarea ecuațiilor cu diferite finite la calculul plăcilor curbe* de M. Soare; *Bazele acusticii moderne* de acad. E. Bădărău și col.; *Cibernetica* de prof. E. Nicolau și col.; *Grupuri de operatori — Teoreme de descompunere ale algebrei* de D. Barbilian; *Flora R.P.R.* — VIII; *Fauna R.P.R.* — *Rotatoria*; *Din istoria biologiei generale* de prof. N. Botnariuc; *Betonul armat* de V. Nicolau; *Amplasarea și proiectarea industriilor* de Ladislau Adler și col.; *Tehnologie petrochimică* de N. C. Debie ș.a. Printre lucrările de prestigiu publicate în ultimii ani se înscriu și *Lexiconul tehnic român* vol. VI—XIII și *Dicționarul tehnic poliglot*.

În toate ramurile creației, dar mai ales în beletristică, a fost acordată o mare atenție promovării lucrărilor originale. Editurile n-au oferit niciodată scriitorilor atîtea posibilități de publicare ca în perioada de după eliberare.

În trecut operele marilor scriitori erau tipărite în primă ediție în tiraje infime; de pildă, tirajul operei poetu-

lui național Mihai Eminescu a înregistrat între anii 1883—1944, 230 000 exemplare, atîta cît însumează edițiile publicate azi în editurile noastre, numai în 2 ani.

Romanul *Ion* al lui Liviu Rebreanu a înregistrat în 20 de ani (1920—1940) 54 000 exemplare, în timp ce romanele unui prozator începător vîd azi lumina tiparului, în primă ediție, în peste 20 000 exemplare. În colecțiile de popularizare, romanele ale scriitorilor contemporani depășesc chiar 50 000 exemplare.

Este și firesc să fie așa, de vreme ce, îndrumată de partid, creația literară actuală, folosind realismul socialist, făurește o adevărată cronică a construcției socialiste, opera oamenilor muncii din patria noastră. Surprinzînd aspecte caracteristice ale realităților contemporane literatura beletristică originală se bucură de o tot mai mare și mai răspîndită prețuire. Numai în anii pe care i-a parcurs de la Congresul al III-lea al P.M.R., literatura beletristică înregistrează peste 750 titluri în aproape 10 milioane de exemplare, din creația scriitorilor contemporani.

În frontul literaturii noi se înscriu numele unor scriitori consacrați și ale unor debutanți de talent. Printre lucrările remarcabile, editate în ultima vreme și care au intrunit adeviziunea cititorilor figurează: *Tablete de cronicar*, *Frunze și Poeme* de T. Argezei, *Viața lui Mihai Eminescu*, *Scrinul negru și Lauda lucrurilor* de G. Călinescu, *Materia și visele*, *Culorile toamnei* de M. Beniuc, *Pădurea neună* de Z. Stancu, *Risipitorii* de M. Preda, *Soseaua Nordului*, *Facerea lumii* de E. Barbu, *Nopti înfrigate* și *Fuga* de A. Mihale, *Cordovanii* de I. Lăncrănjan, *Dunărea revărsată* de Radu Tudoran (Premiul Ion Creangă al Academiei R.P.R.), *Primele iubiri* de N. Labiș, *Declarația patetică* de M. R. Paraschivescu, *Versuri* de T. Utan (Premiul Academiei R.P.R.); volumele de critică: *Romanul românesc contemporan* de D. Micu, *Realism, realism critic, realism socialist* de M. Novicov, *Romanul monumental și secolul XX* de I. Ianoși, *Prozatori contemporani* de I. Vitner și o serie de monografii de istorie literară. Creației de debut a tinerilor scriitori i-a fost consacrată colecția „Luceafărul”. Printre lucrările valoroase care profilează noi personalități artistice, Editura pentru literatură a publicat *Poarta* de N. Velea (Premiul Ion Creangă al Academiei R.P.R.), *Vintul cureeră apele* de Ilie Constantin, *Comuna*

de aur de Cezar Baltag, *Sensul iubirii* de Nichita Stănescu etc.

Partidul Muncitoresc Român, profund interesat de păstrarea și dezvoltarea tradițiilor valoroase ale culturii românești, odinioară disprețuite și minimizezate de burghezia cosmopolită, a inițiat și promovat valorificarea a tot ce este înaintat, cu adevărat prețios din patrimoniul nostru literar, a acelor lucrări, în care găsim, după cum se exprima marele prozator Mihail Sadoveanu „acea putere fără moarte care mișcă umanitatea înainte, în progresul ei necontenit“.

Editarea literaturii din trecut, s-a transformat dintr-o activitate întâmplătoare, prilejuitoare de profituri, rămasă la bunul plac al unor întreprinzători particulari interesați — cum era în regimul burghez — într-o activitate organizată, planificată, cu o largă perspectivă, subordonată sarcinilor generale ale culturii noi socialiste. Din patrimoniul literaturii romine clasice au apărut în numai 5 ani (1959—1963) 296 ediții în peste 10 000 000 exemplare.

La această muncă importantă au participat un mare număr de cadre științifice, atît istorici și critici literari cu o bogată activitate și experiență ca : academicienii P. Panaitescu Perpessicius, George Călinescu, Tudor Vianu, Iorgu Iordan, Alexandru Rosetti, Șerban Cioculescu, cît și o întreagă pleiadă de cercetători formați în anii construcției socialismului. Împreună, ei au cuprins aproape în întregime „harta“ literaturii noastre din trecut, explorînd-o în toate direcțiile, alcătuiind ediții științifice de diferite tipuri și niveluri, studii cu caracter monografic, bogate aparaturi critice. Valoarea acestei munci de aducere la lumină, de sistematizare și explicare a literaturii trecutului se poate măsura și prin simpla menționare a creșterii tirajelor la proporții ce nu au putut fi niciodată realizate în trecut. Opera lui Mihai Eminescu a apărut din 1955 pînă azi în 1 503 000 exemplare. În tiraje ridicate s-au editat și operele altor scriitori ai literaturii noastre clasice : Ion Creangă în 2 500 000 exemplare, Ion Luca Caragiale în 1 529 000 exemplare, Mihail Sadoveanu în 3 904 000 exemplare, Tudor Arghezi (din 1954 pînă azi) în 798 000 exemplare ș.a.m.d.

De o atenție deosebită s-a bucurat literatura în limbile minorităților naționale. Alături de operele scriitorilor aparținînd minorităților naționale au fost publicate, în traducere, cele mai valoroase creații ale scriitorilor romini

contemporani, ediții reprezentative ale moștenirii noastre literare. Literatura politică, agrozootehnică și de popularizare a științei completează profilul producției în acest domeniu, producție care a atins în perioada 1960—1963 peste 1 400 titluri în peste 5 000 000 exemplare.

Printre lucrările valoroase ale scriitorilor de limbă maghiară și germană din R.P.R. se relevă romanele : *La cea mai înaltă tensiune* de Nagy Istvan, *Tezaurul Cristoforului* de Kovacs Gyorgy, *Căderea arhanghelilor* de Szemler Ferencz, *Pirjolul* de O. W. Cisek, *Stelele nu apun* de H. Ligheti, volumele de versuri ale lui Horvath Imre, Kiss Jenő, A. M. Sperber ș.a.

Literatura pentru copii și tineret a cunoscut alături de celelalte laturi ale creației literare un avînt deosebit. În afară de editarea în tiraje uriașe a clasicii literaturii romine (Ion Creangă, Mihai Eminescu, Petre Ispirescu etc.) care au scris pentru copii și tineret, editurile au publicat în acești ani lucrări deosebit de apreciate ale autorilor noștri contemporani, inspirate din realitățile noastre, scrise în spiritul noii educații, socialiste, care se face azi tinerei generații. La aceste lucrări trebuie adăugate traducerile numeroase efectuate din literatura diferitelor popoare, care au venit să îmbogățească orizontul micilor cititori.

În ansamblul producției de carte din România, un rol important îl are editarea operelor reprezentative ale culturii universale și a lucrărilor științifice și tehnice consacrate din literatura de specialitate.

Încă în 1946, vorbind în fața intelectualilor tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej spunea : „Democrația și concepția care o călăuzește înseamnă tocmai salvarea de la naufragiu a celor mai autentice valori etice, culturale și politice, înseamnă revalorizarea tuturor valorilor reale ale trecutului. Concepția democratică este tocmai o punte între ceea ce istoricește a fost valabil ieri și ceea ce va fi valabil mîine. Ea asigură continuitatea reală a tradiției culturale a umanității“.

Activitatea editorială din ultimele două decenii desfășurată pe baza teoriei marxist-leniniste a preluării critice a moștenirii literare, a urmărit traducerea capodoperelor literaturii clasice universale care să ofere o viziune mai completă a spiritului creator de pretutindeni. Cele 1 252 volume cuprinzînd valori ale literaturii clasice universale editate în perioada 1948—1963, consti-

tuié un ansamblu de mari proporții în care se înscriu reprezentanți a peste 25 de literaturi naționale. „Biblioteca universală” plănuită de I. H. Rădulescu, dar rămasă închisă în paginile unui proiect, poate fi acum întâlnită în casele a mii de oameni ai muncii.

Se poate afirma, după o activitate de numai două decenii, că cele mai proeminente figuri din patrimoniul literaturii universale sînt prezentate în producția editorială cu numeroase lucrări, în tiraje impresionante.

Dintre lucrările consacrate, cărțile de căpătîi din literatura clasică au cunoscut numeroase ediții și tiraje mari: *Mizerabilii* de Victor Hugo, apărută în patru ediții succesive însumînd 685 000 exemplare, *Război și pace* de Lev Tolstoi în 4 ediții totalizînd 279 000 exemplare, *Ana Karenina* de Tolstoi în șase ediții cu circa 300 000 exemplare, *Faust* de Goethe în 3 ediții succesive însumînd 100 000 exemplare, *Mama* de M. Gorki în 8 ediții cu 230 000 exemplare, *Forsyte Saga* de Galsworthy în 4 ediții cu 425 000 exemplare, *Odiseea* de Homer în ediții diferite în colecțiile „Clasicii literaturii universale”, „Biblioteca pentru toți” și „Biblioteca școlărilor”, însumînd 120 000 exemplare ș. a. Dacă ne referim numai la ciclurile de opere apărute, din Shakespeare s-au tradus 23 volume cu peste 1 250 000 exemplare, din Jak London 13 volume cu 331 000 exemplare, din Balzac 22 volume cu 620 000 exemplare, din Goethe 12 volume cu 207 000 exemplare.

Atente la cererile cititorilor dornici să cunoască viața oamenilor din alte țări, editurile noastre au acordat și continuă să acorde o atenție deosebită traducerii literaturii universale contemporane. Astfel au fost editate operele unor autori cu renume și valoare mondială ca E. Hemingway, M. Șolohov, W. Faulkner, K. Simonov, L. Aragon, A. Moravia, P. Neruda, B. Shaw, A. Maurois, S. Mirvilis, I. Andrici, Th. Mann etc.

Caracterul științific, înalta prețuire acordată valorilor culturii universale sînt demonstrate deopotrivă de grija pentru respectarea, în traducere, a originalului.

Exceptînd cîteva remarcabile traduceri realizate în trecut (Șt. O. Iosif, G. Coșbuc, G. Murnu, I. Lovinescu ș.a.) tot ceea ce s-a publicat în această perioadă reprezintă versiuni noi. Tălmăcirile întimplătoare rămase din trecut, reluate de regulă prin intermediul limbii franceze, nu puteau fi decît foarte rar luate în seamă.

Traducerea este considerată acum operă literară. Editurile au dus o muncă susținută de antrenare, la această activitate, a scriitorilor, ținînd seama de afinitățile dintre creatorii noștri și caracterul operelor încredințate spre tălmăcire, pornind de la concepția că traducerea trebuie să fie un act de creație artistică. Această concepție este dovedită și de prezența unora dintre cei mai valoroși scriitori ai noștri în opera de traducere ca: M. Sadoveanu, T. Arghezi, Camil Petrescu, M. Beniuc, Cezar Petrescu, M. R. Parasehivescu, E. Barbu etc.

Progrese remarcabile au fost realizate și pe linia editării cărții de artă, a albumelor fotografice, de artă plastică, de artă populară, a ghidurilor turistice, a cărților poștale ilustrate, domeniu în care în trecut nu au existat decît acțiuni cu totul sporadice. Nu trebuie insistat asupra rolului educativ și patriotic al acestui gen de literatură care pune în valoare comorile artei noastre, frumusețile peisajului românesc, vestigiile trecutului istoric, realizările construcției socialiste.

Atenția permanentă acordată de partid și de stat activității editoriale și-a găsit expresia și în înființarea Consiliului editurilor și difuzării cărții din cadrul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă. Dezbaterile colective a problemelor majore, de conținut și orientare, de perspectivă și analiză a activității editoriale în cadrul Consiliului aduce prin participarea celor mai buni specialiști, un element nou, deosebit de important și anume îmbinarea activității de stat cu cea obștească, atragerea cercurilor largi de intelectuali la stabilirea programului editorial. Acest lucru este cu atît mai important cu cît în carte se regăsesc toate domeniile activității sociale.

În zilele noastre, pe măsura impetuozității și multilateralei dezvoltări a țării, sîntem martorii unei creșteri continue a ecourilor culturii rominești dincolo de hotarele țării.

Aprecierea de care se bucură știința rominească a făcut ca multe lucrări să fie publicate sau să se găsească în curs de apariție la edituri de prestigiu din străinătate. Printre acestea pot fi citate *Introducerea matematică în mecanica fluidelor* de acad. Caius Iacob, la Editura Gauthier Villard din Paris; *Aplicarea ecuațiilor cu diferențe finite la calculul plăcilor curbe subțiri* de M. Soare, la Editura Eyrolles-Paris și Pergamon Press Londra; *Teoria algebrică*

a mecanismelor automate de acad. Gr. Moisil, la Pergamon Press Londra; *Teoria frontierei ideale a suprafețelor riezmaniene* de A. Cernea și C. Constantinescu, la Editura Springer din R.F.G.; *Hidroaerodinamica lubrificației* de ing. N. Tipei, la Editura Universității Stanford din California; *Mișcări conice de ordin superior aplicate la aripi* de acad. Carafoli, la Pergamon Press Londra; *Geografia economică a R.P.R.* la *Innostrannaia Literatura* din U.R.S.S. și Verlag Die Wirtschaft din R.D.G. ș.a.

Cele mai reprezentative opere din creația beletristică clasică și contemporană au fost traduse și publicate în numeroase țări. Astfel: I. L. Caragiale, M. Eminescu, M. Sadoveanu, Tudor Arghezi, Zaharia Stancu, M. Beniuc, au

apărut în U.R.S.S., Austria, Argentina, Franța, R. D. Germană, R. P. Ungară, R. S. Cehoslovacia etc. Interesul crescând suscitât de literatura beletristică și științifică s-a concretizat și în comenzi de export primite din partea altor țări. În perioada 1960—1962, au fost exportate peste 100 de titluri într-un tiraj de aproape 2 milioane exemplare.

O dovadă a dezvoltării activității editoriale o constituie și ridicarea nivelului prezentării artistico-grafice a cărții. Arta cărții, avînd o puternică tradiție în țara noastră devine o preocupare de seamă a editorilor. Concursul „Cele mai frumoase cărți ale anului” inițiat în anul 1963, scoate la iveală, an de an, ediții realizate la nivelul cărților apărute pe plan mondial.

DUMITRU TRANCĂ

Rînduri despre presa romînească

În cel de-al douăzecilea an de la insurecția armată victorioasă din august 1944, peisajul presei noastre comuniste — moștenitoare directă a celor mai bune tradiții ale ziaristicii românești — se înfățișează mai înfloritor și mai bogat ca oricînd. Acesta este rodul politicii perseverente a partidului de făurire a unei prese combative, situată în totalitatea ei pe pozițiile de luptă ale clasei muncitoare, strîns legată de cititori, capabilă să mobilizeze întreaga energie creatoare a poporului muncitor pentru construirea socialismului în patria noastră, pentru apărarea păcii.

Dînd o înaltă apreciere rolului și activității presei noastre ca important instrument ideologic al partidului, ca ajutor direct al oamenilor muncii,

1) Gheorghiu-Dej, Gh. *Cuvîntarea rostită la Conferința organizației de partid a orașului București*, 15 februarie 1961, Buc., Editura politică, 1961, p. 25.

tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej spunea la Conferința organizației de partid a orașului București: „Un loc din ce în ce mai important în activitatea noastră îl ocupă presa de partid, al cărei rol și eficacitate în propagarea ideologiei și politicii partidului, în orientarea politică a oamenilor muncii au crescut an de an”¹⁾. În decursul întregii sale istorii presa comunistă a fost purtătorul de cuvînt al partidului. Istoria sa se împletește cu succesele obținute de poporul nostru, condus de partid, în toate domeniile de activitate.

*

Astăzi în Republica Populară Romînă, apar 127 de ziare și 297 de reviste. Aceste publicații, cotidiene și periodice politice, sociale, economice, științifice, tehnice, culturale, de literatură, de artă, sportive etc., aparținînd comitetelor de partid sau organizațiilor de masă, organelor de stat (sfaturilor populare, ministerelor), instituțiilor științifice și culturale, uniunilor de creație etc., reflectă complexitatea și bogăția vieții noastre noi și răspund preocupărilor celor mai diverse ale cititorilor.

După periodicitate ele se grupează astfel: A. Ziarele: 32 de cotidiene, între care ziarul „Scînteia” primul cotidian romînesc care apare de 7 ori pe săptămînă; 1 ziar care apare de 4 ori pe săptămînă, 2 care apar de 3 ori pe săptămînă, 17 bisăptămînale,

46 de săptămânale, 28 de bilunare, 1 care apare odată pe lună; B. Revistele : 17 săptămânale, 1 care apare de 3 ori pe lună, 11 bilunare, 1 care apare la 20 de zile, 96 de reviste lunare, 49 care apar la 2 luni, 61 de trimestriale, 49 de semestriale și 12 anuale.

Presa noastră a crescut în pas cu victoriile socialismului, la înfăptuirea cărora a contribuit.

Iată într-un succint tablou dinamica creșterii numărului ziarelor și revistelor între anii 1949—1963 :

procesului de dezvoltare multilaterală a presei românești.

Industria, agricultura, știința și tehnica, cultura, luind o mare dezvoltare în anii socialismului, publicațiile de specialitate au apărut și ele aproape pentru fiecare ramură a acestor domenii. Este, între altele, exemplul publicațiilor Academiei R.P.R., ale institutelor de cercetări științifice, ale institutelor de învățământ superior etc.

Fără a generaliza, se poate totuși spune că, în ultimul timp la noi au apă-

Tabel 1 *)

A n u l	1949	1950	1955	1960	1961	1962	1963
Titluri (total) ziare	83	90	110	112	115	121	127
Titluri (total) reviste	117	131	215	276	279	284	297

După cum ușor se poate observa numărul ziarelor și revistelor a crescut an de an. Dacă în anul 1949 — primul an al dezvoltării planificate a economiei noastre naționale — au apărut 83 de ziare, în anul 1960 numărul lor a ajuns deja la 112, iar în 1963 la 127. Cu alte cuvinte, cititorilor le-au revenit, la sfârșitul anului 1963, cu 44 de ziare mai mult ca în anul 1949.

Acest spor a creat oamenilor muncii posibilități mai mari de a se informa asupra celor mai diverse aspecte ale construcției socialiste și de a-și spune cuvântul, de a contribui, prin intermediul ziarului, la ridicarea pe trepte mai înalte a edificiului noii societăți.

Comparativ cu ziarele, numărul revistelor a crescut într-o proporție și mai mare. Lista titlurilor revistelor s-a îmbogățit pînă la finele lui 1963 cu încă 180 față de cele care apăreau în 1949.

Ceea ce reține atenția, este și faptul că, pe ansamblul presei noastre, greutatea specifică a revistelor a crescut an de an. În 1949 numărul revistelor întrecea pe cel al ziarelor doar cu 24. În 1963 — deși numărul ziarelor a crescut — titlurile revistelor depășiseră pe cele ale ziarelor cu 170.

Creșterea progresivă a numărului de ziare și mai ales de reviste, ne apare nu atât ca o schimbare cifrică, cantitativă, ci ca un aspect important al

rut mai ales publicații specializate pe anumite sectoare de activitate. De pildă în anul 1963 au apărut 6 noi reviste între care *Viața economică*, *Cinema*, *Lumea*.

Pe măsură ce am înaintat în construcția socialismului, rolul și eficacitatea presei comuniste în viața social-politică și economică au crescut, presa fiind chemată să intervină la un nivel publicistic mai înalt în problemele privind dezvoltarea economiei, științei și culturii, dezvoltarea conștiinței și moralei socialiste, în mobilizarea maselor la realizarea sarcinilor planurilor de stat.

Să ne aducem aminte cum era pe vremea burgheziei. Ziarele și revistele erau în mînile marilor capitaliști un instrument de mystificare a opiniei publice, o sursă de cîștiguri. Ca orice afacere mănoasă, presa era pentru diverșii editori legați de sacul cu bani, prilej de șantaj, de căpătuială politică. Cel care suferea din toate acestea era numai cititorul, care era și înșelat și jefuit.

Presa comunistă, deosebită fundamental de presa burgheză, are un profund caracter popular, aparține cititorilor ei.

Privind din perspectiva anilor ne dăm și mai bine seama că presa este astăzi una din marile cuceriri democratice ale poporului nostru. Libertatea presei, a devenit în anii puterii populare — pentru prima dată în istoria presei românești — un drept firesc, consfințit și garantat material de Constituția R.P.R.

* Datele din tabel sînt reproduse după Anuarul statistic al R.P.R. — 1963 și Breviarul statistic al R.P.R. — 1964.

Un indiciu concludent în aprecierea unui ziar sau a unei reviste, ca și a legăturilor dintre acestea și cititorii lor, este tirajul.

În anii care au trecut, prim măsurile luate de partid baza tehnică materială a presei a înregistrat succese însemnate: înzestrarea tipografiilor cu echipament tehnic modern, care se îmbogățeste în pas cu dezvoltarea impetuoașă a economiei noastre naționale și cu noile cuceriri ale științei și tehnicii, construirea Combinatului poligrafic „Casa Științei”, creșterea producției de hirtie etc. Pe această bază sigură tirajul presei noastre a înregistrat o creștere considerabilă. La sfârșitul anului 1963 tirajul anual total al ziarelor noastre a fost de 1 044 951 000 de exemplare, iar al revistelor de 89 048 000 de exemplare.

Pentru informarea mai completă a cititorului redăm, în tabelul de mai jos, dinamica tirajului presei din R.P.R. între anii 1949—1963:

A n u l	1949	1950	1955	1960	1963
Tirajul anual total al ziarelor (mii de exemplare)	510 000	564 655	752 085	898 048	1 044 951
Tirajul anual total al revistelor (mii de exemplare)	33 478	36 399	52 147	74 230	89 048

Niciodată în trecut, în timpul regimului burghezo-moșieresc, presa nu a avut o asemenea rază întinsă de răspîndire. Iată spre exemplificare câteva date. Cotidianul socotit cu cel mai mare tiraj pe vremuri în România, gazeta „Dimineața” a ajuns pînă la 225 000 de exemplare pe zi. Alte gazete, ca de pildă ziarul „Curentul” nu trecea, cu toate subvențiile grase pe care le primea, de 100 000 de exemplare zilnic²⁾. Este interesant de amintit faptul că astăzi singur ziarul „Știința” organul C.C. al P.M.R., are un tiraj zilnic de 1 milion de exemplare.

Ca urmare a politicii leniniste a partidului nostru, în R.P.R. apar 18 ziare și 20 de reviste în limbile minorităților naționale. Tirajul anual al revistelor a fost la sfârșitul anului 1963 de 2 812 000 exemplare iar al ziarelor de 102 386 000 de exemplare. Numai ziarul „Neuer Weg”, de exemplu, are astăzi un tiraj cu mult mai mare decît al tuturor ziarelor în limba germană

care apăreau în România pe vremea regimului burghezo-moșieresc³⁾.

Cifrele care ilustrează dezvoltarea tirajului în anii puterii populare arată grăitor cum presa noastră a devenit o tribună a experienței înaintate, sprijinită pe cercurile cele mai largi ale opiniei publice. Astăzi cititorii nu mai deschid ziarul numai pentru a afla „ce mai e nou”, deși aceasta îi interesează în mod deosebit, ci tot mai mulți sînt participanți activi la elaborarea lui, prin articolele, informațiile, sugestiile și propunerile pe care, zi de zi, le trimît redacțiilor.

În anul care a trecut organele noastre de presă au primit 1 milion de scrisori. Ce semnificație are acest fapt?

Aceasta înseamnă că presa centrală și locală are astăzi numeroase legături cu corespondenții voluntari, cu specialiștii din diferite domenii de activitate, care expun prin intermediul ei, experiența valoroasă a colectivelor în care

lucrează, făcînd-o astfel un bun colectiv.

Partidul nostru a indicat redacțiilor să dezvolte sistematic legăturile lor cu cititorii, cu specialiștii, deoarece eficacitatea presei este cu atît mai mare cu cît problemele economice, sociale și culturale sînt dezbătute cu contribuția celor care le rezolvă în practică.

Din preocupările variate ale presei desprindem un aspect. Se știe că formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste, a moralei noi, a atitudinii înaintate față de muncă sînt strîns legate de succesele obținute în domeniul revoluției culturale. Presa acordă un sprijin important problemelor literaturii, artei, muzicii. În coloanele ziarelor și revistelor apar articole, reportaje etc., în care se dezbate problemele învățămîntului, muncii culturale de masă etc.

Afirmîndu-se ca tribună a celui mai larg schimb de păreri și de experiență

2) Presa noastră, nr. 5—6, 1958

3) Presa noastră, nr. 3/1964

în aplicarea politicii partidului, presa este un prețios ajutor în munca muncitorului, colectivistului, intelectualului.

Se știe de pildă că în trecut, existau o serie de publicații progresiste, de cultură, de literatură, care apăreau în diverse localități, prin strădania unor oameni cu vederi înaintate, prin contribuția și munca devotată a unora din scriitorii noștri. Dezinteresul oficialităților față de valorile culturale se răsfrîngea și asupra acestor publicații. Tipărite de multe ori la întâmplare, în tiraje mici, ele nu puteau pătrunde decât în cercuri restrînse.

În anii socialismului, statul democrat-popular a creat condițiile necesare pentru satisfacerea setei de a cunoaște a oamenilor muncii. Existența unei puternice rețele de publicații de prestigiu, bine scrise, concentrînd în paginile lor ceea ce este realmente valoros, contribuie din plin la răspîndirea științei și culturii în masele cele mai largi. Iată de ce cunoașterea rolului și sarcinilor fiecărei publicații în ansam-

blul atît de variat al întregii noastre prese, poate contribui la o mai bună muncă cu presa, la o mai temeinică orientare și îndrumare a cititorilor în lectura ziarelor și revistelor.

★

Urmînd cu consecvență linia partidului, îndrumările și indicațiile conducerii de partid, presa din țara noastră și-a cîștigat stima și prețuirea milioanele de cititori.

Presa tipărită, radioul și televiziunea — care la rîndul lor, au cunoscut o mare dezvoltare, astăzi funcționînd în R.P.R. 22 de posturi de radio emișune și 11 posturi de televiziune (inclusiv stațiile satelit), cu un număr de peste 2 750 000 de abonați — au cîștigat o mare experiență în dezbaterile problemelor construcției economice, în domeniul ideologiei, culturii și a problemelor internaționale. Sub conducerea directă a partidului, presa romînească este un puternic instrument al construcției socialiste.

OCTAVIAN BUTOI

ȘTIRI

Rapsodia eliberării, așa se numește unul dintre montajele literare elaborate de serviciul metodic al bibliotecii regionale Argeș, încă din martie 1964, pentru cea mai mare sărbătoare națională a poporului nostru — 23 August 1944. Multiplicat, montajul a ajuns în fiecare bibliotecă din regiunea noastră.

De curînd, Comitetul regional U.T.M. ne-a solicitat să-l prezentăm la o „joi a tineretului“ din Pitești. Tinerii, unii poate născuți în acele zile de august, alții de-o vîrstă apropiată, au ascultat un mănunchi de poezii închinete luptei poporului condus de partid pentru înfăptuirea actului istoric de la 23 August 1944.

În sală au răsunit versurile poezilor Tudor Arghezi, Victor Tulbure, Tiberiu Utan, Demostene Botez, Dan Deșliu, Mihai Beniuc recitate de un grup de tineri piteșteni.

Atenția spectatorilor și aplauzele călduroase au fost o mărturie a reușitei acestei manifestări.

MIRCEA MELEȘTEU

Ne mai desparte puțină vreme de marea sărbătoare și agenda activității bibliotecii noastre se îmbogățește cu noi și noi acțiuni. Colectiviștii din Deleni sînt mari iubitori ai cărții ceea ce explică de altfel și faptul că încă din luna aprilie procentul de reînscrisere al cititorilor de anul trecut era de 100%. Programul bogat al manifestărilor de masă cu cartea a atras la fiecare acțiune organizată sute de participanți. Seara literară *Partidu-nseamnă trainica voință, De-a-nfăptui ce-avem mai bun în noi*, simpozionul *Prezențe romînești în lume și concursul „Cine știe cîștigă“ Literatura anilor noștri* sînt printre cele mai recente manifestări ale bibliotecii. Ne-am propus ca în preajma zilei de 23 August să organizăm montajul *Zi de august, piatră de hotar*.

O acțiune cît se poate de eficientă, la care participă cititorii, este construirea noului local al bibliotecii.

DIDINA BEJENARU

UN SISTEM ÎNCHEGAT DE BIBLIOTECI

Crearea unui sistem modern de biblioteci a format, în trecut, o preocupare mereu actuală a presei progresiste, a specialiștilor și a altor oameni de cultură. Ea și-a găsit ecou și în *Regulamentul pentru bibliotecile publice*, elaborat în timpul domniei lui Al. Ion Cuza, în anul 1864. Regulamentul a fost însă aplicat destul de sumar, astfel că, la sfârșitul secolului trecut, întemeierea de biblioteci publice la orașe și sate rămânea tot atît de acută ca și în urmă cu cîteva decenii.

În ciuda efortului unor învățători și intelectuali înaintați, iar apoi al organizațiilor muncitorești de a permanentiza o rețea de biblioteci publice sau de specialitate, existența acestor instituții era de cele mai multe ori efemeră. Fiind lipsite de orice sprijin material din partea statului, ele depindeau în exclusivitate de bunăvoința donatorilor și de perseverența organizatorilor, care nu de puține ori se loveau de intervenția brutală a statului burghezo-moșieresc. Într-o serie de cazuri, autoritățile au dispus desființarea sau confiscarea bibliotecilor, mai cu seamă cînd era vorba de bibliotecile organizațiilor muncitorești.

Între anii 1927 și 1931, Casa școalelor reușește să înființeze la sate 7436 de biblioteci cu 1 300 000 de volume, dar în 1938 numărul lor se reduce la o treime, iar al volumelor scade de 2,3 ori. O existență mai statornică și condiții oarecum mai bune de dezvoltare au avut bibliotecile de învățămînt superior, cele ale societăților savante și unele biblioteci municipale.

Abia după 23 August 1944, o dată cu profundele transformări revoluționare din țara noastră, s-a deschis o etapă nouă și în viața bibliotecilor. Marile biblioteci și-au reconstituit fondurile dislocate, și-au întregit colecțiile descomplete în timpul războiului. Acum începe o adevărată mișcare pentru înființarea de biblioteci sub auspiciile organizațiilor sindicale, de tineret, de femei, asociațiilor științifice și culturale. Raportul prezentat în fața Plenarei C.C. al Confederației Generale a Muncii din 1 septembrie 1945 menționa că: „S-au înființat în țară 1562 de biblioteci cu un total de 330 610 volume, iar în Capitală o bibliotecă centrală a C.G.M.”¹⁾ Între anii 1944 și 1947, organizațiile sindicale au creat în întreprinderi și instituții 3 400 de biblioteci²⁾. În aceeași perioadă, iau ființă biblioteci și la sate, astfel că la sfârșitul anului 1948 numărul acestora a ajuns în mediul rural la 4 809, iar al volumelor pe care le dețineau la 611 692³⁾.

În toată luptele pentru cîștigarea puterii politice, masele populare, în frunte cu clasa muncitoare, au pornit asaltul pentru cucerirea culturii. Cartea devine un instrument de însușire a ideologiei și politicii partidului, un sfătuitor prețios și un mijloc de îmbogățire a cunoștințelor. Dezvoltarea bibliotecilor, avea însă, în multe cazuri, un caracter spontan. Se manifesta tendința înființării a cît mai multe biblioteci, fie și reduse ca proporții, urmărindu-se pe această cale apropierea cărții de cititori și stimularea lecturii acestora. Deservite de bibliotecari voluntari — entuziaști, dar fără pregătire profesională — aceste biblioteci își constituiau colecțiile destul de întimplător. Era necesară crearea unui organism central pentru orientarea și conducerea bibliotecilor, cît și înființarea unor mari biblioteci în toate regiunile, care să asigure îndrumarea de specialitate a tuturor bibliotecilor, încadrate în rețele unitare.

Cucerirea puterii politice de către clasa muncitoare, instaurarea proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție și trecerea la dezvoltarea planificată

¹⁾ Viața sindicală, I (1945), nr. 38 (10 sept.), p. 4, col. 5.

²⁾ Dima-Drăgan, Corneliu, *Pagini din istoria bibliotecilor*. În: *Călușa bibliotecarului XIV* (1961), I (ian.) p. 34.

³⁾ Cf. datelor furnizate de Direcția Centrală de Statistică.

a economiei naționale au avut ca urmare crearea unor condiții din ce în ce mai favorabile pentru ridicarea nivelului cultural al oamenilor muncii. Înfăptuind revoluția culturală, statul socialist transformă cultura într-un bun al tuturor. „Revoluția culturală înseamnă a asigura întregii creații culturale și științifice conținutul ideologic al concepției despre lume a clasei muncitoare — ideologia marxism-leninismului, înseamnă a pune toate valorile științei și culturii, neîngrădit, la îndemina celor ce muncesc: muncitori, țărani, intelectuali. Prin aceasta cultura devine un bun al întregului popor și ideologia marxism-leninismului principiu conducător al vieții spirituale a poporului, baza trăinică a noii culturi“⁴⁾.

Pentru prima oară în istoria țării, statul stimulează și asigură din punct de vedere material deservirea social-culturală gratuită sau cu înlesnire a populației. Cheltuielile pentru cultură și știință finanțate de la bugetul de stat au crescut ritmic, astfel că în 1963 ele totalizau 1513,4 milioane lei, față de 315,2 milioane lei în 1951.

Reorganizarea Academiei Române și crearea Academiei Republicii Populare Române, reorganizarea învățământului superior pe baze științifice și crearea unor noi forme de învățămînt corespunzătoare cerințelor construcției socialiste, generalizarea învățămîntului elementar și introducerea învățămîntului obligator de 8 ani au dus și la organizarea pe baze noi a bibliotecilor din aceste rețele. Înființarea, în 1950, a Comitetului pentru Așezămintele Culturale, elaborarea Hotărîrii Consiliului de Miniștri nr. 1542 din 1951, care stabilește organizarea rețelei de biblioteci publice, au avut un rol deosebit de important pentru promovarea lecturii publice. În 1955, a luat ființă Biblioteca Centrală de Stat, care îndeplinește funcția de bibliotecă națională, fiind, în același timp, cea mai mare bibliotecă publică a țării.

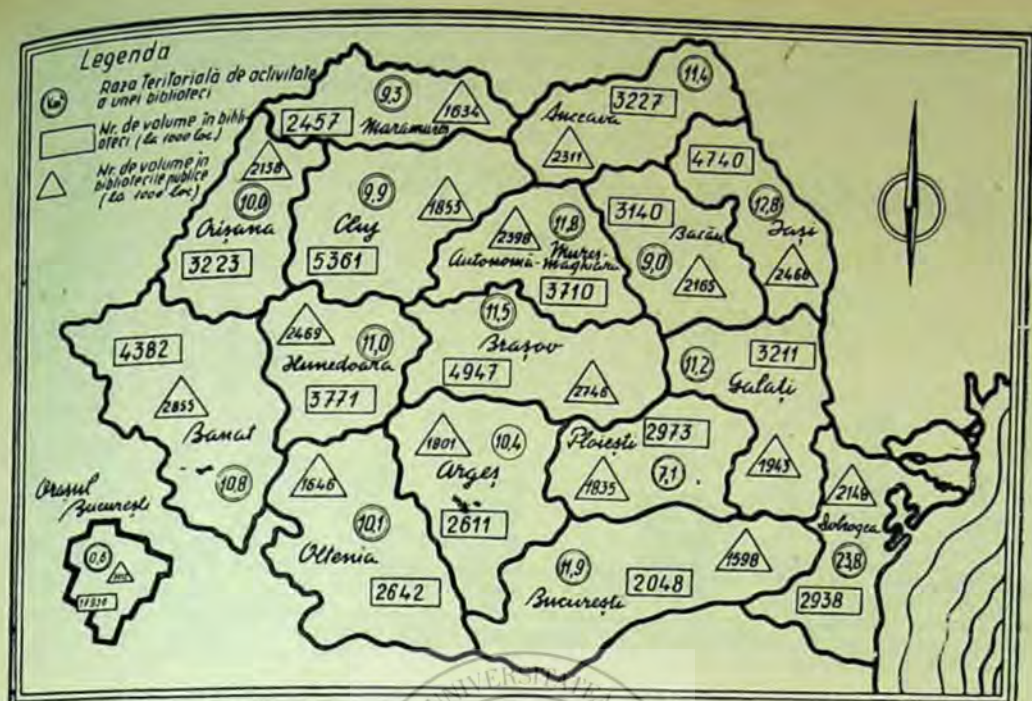
Aceste măsuri au favorizat dezvoltarea tuturor tipurilor de biblioteci și constituirea lor într-un sistem încheiat, ceea ce permite valorificarea deplină a tezaurului cultural adunat în decursul a multor decenii în marile biblioteci, a bogatei producții editoriale din țara noastră, cit și a colecțiilor provenite prin achizițiile din străinătate și schimb internațional.

În anii construcției socialiste, s-a schimbat configurația economică, socială și culturală a țării. Toate regiunile au cunoscut din plin roadele politicii duse de partid și guvern de dezvoltare complexă și continuă din punct de vedere economic, de repartizare rațională a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării. Au fost create condiții pentru ridicarea continuă a regiunilor și sub raport cultural. În întreaga țară, funcționează 12 038 de cămine culturale și case de citit, aproape 4 500 de cluburi și săli de lectură, 5 391 de cinematografe, 126 de instituții muzicale. Alături de aceste rețele de instituții de cultură și artă, cele 23 627 de biblioteci aduc o contribuție însemnată la procesul de educație socialistă și de instruire a oamenilor muncii, oferind gratuit spre lectură cele 84 de milioane de volume.

Ca urmare a politicii partidului și guvernului de dezvoltare armonioasă a tuturor regiunilor țării, pe măsura construirii a noi întreprinderi, a reutilării și perfecționării celor vechi au fost create numeroase biblioteci sindicale și tehnico-documentare. Lărgirea bazei materiale a învățămîntului și creșterea numărului de studenți și elevi au făcut necesară organizarea a noi biblioteci ale institutelor de învățămînt superior și școlare. Totodată, au cunoscut o largă dezvoltare bibliotecile publice de stat.

Sistemul de biblioteci s-a extins prin diferitele rețele în toate regiunile țării, la orașe și la sate. Potrivit datelor statistice din anul 1963, pentru fiecare bibliotecă revine, în medie, o rază teritorială de activitate de 10 km² și, corespunzător densității populației, un număr de 790 de locuitori. Desigur că acești indici nu caracterizează pe deplin sfera de activitate a bibliotecilor din diferite rețele, știut fiind că amplasarea teritorială are la bază numeroși factori: existența unor întreprinderi industriale, instituții, școli, numărul de comune și sate dintr-un raion sau o regiune etc. În funcție de acești factori, care influențează direct constituirea de biblioteci, în toate regiunile țării au luat ființă numeroase

⁴⁾ Congresul al III-lea al Partidului Muncitoresc Român. Buc., Editura politică. 1961, p. 367.

unități bibliotecare diferite ca mărime, ca rază teritorială de activitate și ca sferă de cuprindere a populației. În regiunile Oltenia și Banat, există peste 2000 de biblioteci, în Bacău și Argeș între 1400 și 1600, în Galați, Maramureș și Mureș-Autonomă Maghiară între 1000 și 1200 de biblioteci. Această grupare arată că între diferite regiuni există diferențe destul de mari în ceea ce privește numărul bibliotecilor. Dacă ținem însă seama nu numai de numărul unităților din fiecare regiune, ci și de suprafața teritorială, constatăm că densitatea bibliotecilor este aproape aceeași în toate regiunile⁵⁾ și că, sub acest aspect, deosebirile sînt neînsemnate. Fac excepție regiunile Dobrogea (inclusiv orașul Constanța) cu o densitate mai mică a bibliotecilor (o bibliotecă la 23,8 km²), Ploiești și Orașul București, cu o densitate mai mare a bibliotecilor (o bibliotecă la 7,1 km² și respectiv la 0,6 km²). Explicația acestor excepții ne-o dă, între altele, faptul că în aceste regiuni densitatea populației este diferită de celelalte regiuni: în Dobrogea este mică (42,8 locuitori/km²), în regiunea Ploiești este mare (110,7), iar în Orașul București foarte mare (1396 de locuitori pe km²).

Toate tipurile de biblioteci și-au îmbogățit neconținut fondurile de publicații, astfel încît, în 1963, reveneau în medie, 3890 de volume la 1000 de locuitori⁶⁾, față de 920 de volume în 1949. (Cresterea numărului de volume în diferitele rețele de biblioteci e ilustrată în graficul de la p. 490).

Calculînd datele din grafic, rezultă că, în perioada 1949—1963, fondurile de publicații au crescut în bibliotecile republicane de aproape 6 ori, în bibliotecile institutelor de învățămînt superior și școlare de peste 3 ori, în bibliotecile tehnico-documentare de aproape 16 ori, iar în cele publice de 7 ori. În mod deosebit, ritmul de creștere a fost mai mare în rețeaua bibliotecilor tehnico-documentare și în rețeaua bibliotecilor publice. În cifre absolute, fondurile de publicații, în bibliotecile institutelor de învățămînt superior (46 la număr) au crescut în 1963 față de 1949 cu 6806 mii de volume, în bibliotecile tehnico-documentare (4922 la număr) cu 10763 de mii de volume, în cele școlare (6042 la număr) cu 10679 de mii de volume, iar în bibliotecile publice, rețeaua cu cel mai mare număr de biblioteci

⁵⁾ Vezi datele de pe hartă consemnate în cerc.

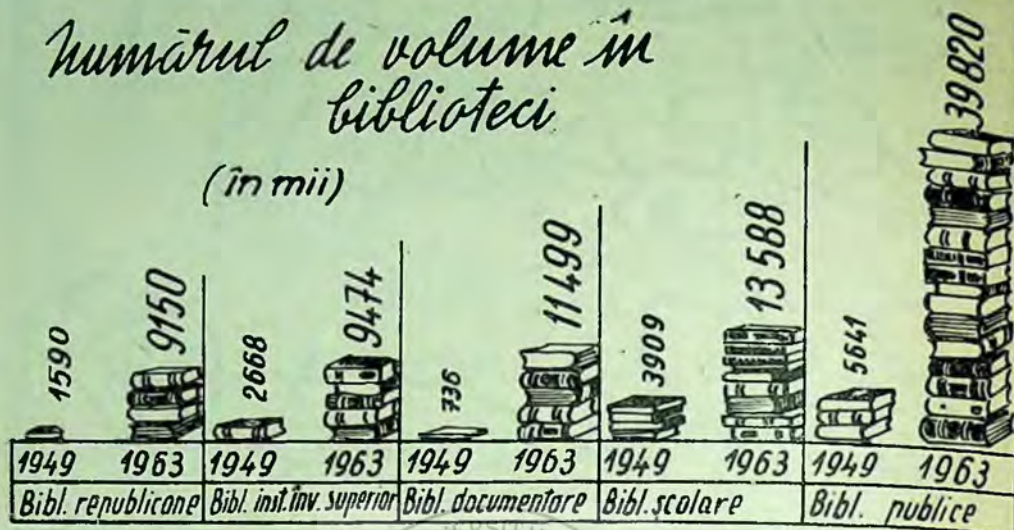
⁶⁾ Datele se referă la asigurarea populației cu cărți numai prin biblioteci. Pe lângă acestea, trebuie menționate librăriile, care difuzează 75% din producția editorială. (Vezi articolul: *Cartea românească după 20 de ani de la eliberare* de D. Trancă, publicat în acest număr al revistei).

(12 305) a crescut cel mai mult, adică cu 34 179 de mii de volume. În bibliotecile republicane, fondurile de publicații au ajuns la 9 150 de mii de volume⁷⁾.

Datele statistice cu privire la creșterea fondurilor de publicații ne arată că, în anii construcției socialiste, bibliotecile au fost înregistrate cu 69 de milioane de

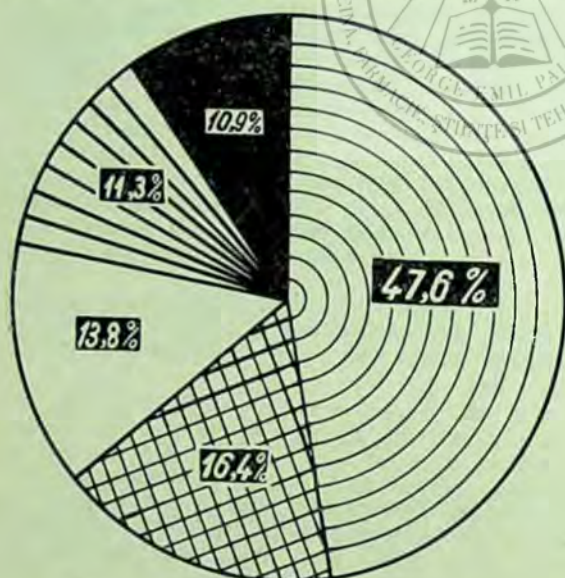
Numărul de volume în biblioteci

(în mii)

volume. Această cifră reprezintă un fond de publicații de 5 ori mai mare decât cel existent în 1949, după 12 decenii de la crearea primelor biblioteci moderne în țara noastră.

Ponderea numărului de volume existente în diferite rețele la sfârșitul anului 1963 ne conduce la situația următoare:

Legenda

- Bibl. republicane
- Bibl. publice
- Bibl. școlare
- Bibl. documentare
- Biblioteci ale institutelor de învățămînt superior

Rețeaua bibliotecilor publice deține 47,6% din totalul volumelor existente în bibliotecile din țara noastră — ceea ce reprezintă, în medie, 2 131 de volume

⁷⁾ Statistica din 1949 înregistrează la bibliotecile republicane 1 590 mii de volume. Bibliotecile care pînă în 1959 au funcționat ca biblioteci republicane au fost reorganizate. Două dintre ele au devenit filiale ale Bibliotecii Academiei R.P.R., una s-a unit cu Biblioteca Centrală de Stat, iar una a fost trecută în categoria bibliotecilor documentare. Începînd din 1959, există numai 2 biblioteci republicane.

la 1 000 de locuitori, iar rețeaua bibliotecilor tehnico-documentare 13,8%. Creșterea numărului de biblioteci din această rețea (de la 1 133 în 1949 la 4 922 de unități în 1963) și dezvoltarea fondurilor lor de publicații au permis asigurarea instituțiilor specializate și a întreprinderilor cu documentația curentă pentru rezolvarea unor probleme imediate de producție și cu documentarea tehnico-științifică necesară dezvoltării producției. În cadrul acestei rețele, funcționează cea mai puternică bibliotecă tehnică a țării (Biblioteca Institutului de documentare tehnică) și mari biblioteci ale centrelor de documentare tehnică pe ramură (construcții și arhitectură, petrol și chimie, științe medicale etc.). Pe lângă documentația furnizată întreprinderilor și instituțiilor prin traduceri, abstracte, cercetări bibliografice pe probleme etc., aceste biblioteci asigură și împrumutul lucrărilor mai importante, care nu se găsesc în fondurile bibliotecilor tehnice din întreprinderile sau instituțiile respective. În cadrul acestei rețele, funcționează și un număr ridicat de biblioteci tehnice mici, cu fonduri restrinse, care sînt folosite pentru documentația specifică întreprinderii sau instituției.

Graficul de mai sus ne arată că bibliotecile școlare⁸⁾ dețin 16,4% din totalul volumelor din biblioteci, cele ale institutelor de învățămînt superior 11,3%, iar bibliotecile republicane 10,9%.

Pe baza publicațiilor de care dispun, bibliotecile din fiecare rețea își desfășoară activitatea potrivit sarcinilor cultural-educative și științifice ce le revin în etapa actuală de desăvîrșire a construirii socialismului. În ansamblu, sistemul de biblioteci din țara noastră are menirea să stimuleze avîntul spre cultură al maselor, să răspundă necesităților sporite de carte în cadrul instituțiilor de învățămînt, să asigure informarea și documentarea tehnică a oamenilor muncii din sfera producției materiale, să ajute la activitatea creatoare a oamenilor de știință, cultură și artă.

Inzestrarea bibliotecilor cu fonduri de publicații și asigurarea pe această cale a cerințelor de lectură ale populației au constituit obiectul unei preocupări permanente din partea organelor centrale și locale de stat. O dată cu extinderea rețelelor de biblioteci în cele două decenii care au trecut de la eliberarea țării, au crescut și fondurile de publicații aflate în bibliotecile din toate regiunile.

Așa cum ne arată datele referitoare la gradul de asigurare a populației cu cărți de către biblioteci⁹⁾, între diferitele regiuni există unele decalaje. Se remarcă în regiunile cu peste 3 890 de volume la 1 000 de locuitori o pondere mai mare a bibliotecilor cu un fond de peste 20 000 de volume decît în regiunile unde gradul de asigurare a populației cu cărți e sub nivelul mediei pe țară.

În regiunile Iași, Cluj și în Orașul București, cu puternice centre universitare, unde funcționează biblioteci mari, cu o îndelungată tradiție științifică, precum și în regiunile Banat și Brașov, cu 28 și, respectiv, 24 de biblioteci cu peste 20 000 de volume, gradul de asigurare a populației cu cărți de către biblioteci este mai ridicat.

Asigurarea populației cu cărți depinde în mare măsură de mărimea fondurilor de publicații din unitățile bibliotecare mari și de greutatea specifică a acestor unități în ansamblul bibliotecilor din fiecare regiune. În regiunea Hunedoara, cu o densitate a populației asemănătoare cu regiunea Banat, ponderea bibliotecilor cu peste 20 000 de volume reprezintă 1,9%, față de 1,3% în cea de-a doua și, cu toate acestea, gradul de asigurare a populației este mai mic (3 771 de volume la 1 000 de locuitori, față de 4 382 de volume în regiunea Banat). Explicația o găsim în gradul diferit de concentrare a fondurilor de publicații în bibliotecile din aceste regiuni. În Hunedoara, pe lângă mari unități bibliotecare, există și un procent ridicat de biblioteci mici (69,5% din totalul bibliotecilor) cu un fond pînă la 1 500 de volume fiecare, pe cînd în Banat numărul acestora este mai mic (50%).

Decalajul care există între regiuni sub raportul numărului de volume la 1 000 de locuitori trebuie privit și ca o consecință a evoluției istorice a rețelelor de biblioteci. Constituirea diferitelor rețele nu s-a făcut pe un teren gol, ci s-a bazat și pe dezvoltarea anterioară a bibliotecilor din fiecare regiune. Dezvoltarea neuniformă din punct de vedere economic a regiunilor în trecut, ca urmare a poli-

⁸⁾ În legătură cu rețeaua bibliotecilor din institutelor de învățămînt superior și din școli, vezi articolul: *Bibliotecile de învățămînt în anii puterii democrat-populare*, de M. Tomescu, publicat în acest număr al revistei.

⁹⁾ Vezi datele de pe hartă, consemnate în dreptunghi.

ticii duse de regimul burghezo-moșieresc și-a pus amprenta și asupra dezvoltării lor sub aspect cultural. Alături de regiuni cu o bază culturală mai puternică, cu biblioteci constituite în decursul multor decenii au existat regiuni slab dezvoltate economic, cu o bază culturală mai redusă. Extinderea rețelelor de biblioteci a dus la creșterea gradului de asigurare a populației cu cărți în toate regiunile țării.

Proliferarea bibliotecilor într-un timp relativ scurt a influențat și asupra constituirii fondurilor de publicații. Pe lângă faptul că există unele paralelisme în completarea fondurilor bibliotecilor din aceeași rețea, în aceeași regiune sau oraș, înmulțirea bibliotecilor mici în cadrul unor rețele afectează și posibilitățile de asigurare a populației cu cărți. O mai bună raționalizare în organizarea rețelelor va influența în mod pozitiv și completarea fondurilor de publicații ale bibliotecilor. În prezent, se conturează din partea instituțiilor și organizațiilor care coordonează diferitele rețele, tendința spre crearea unor unități bibliotecare mai omogene, cât mai mari, cu filiale mai multe, ceea ce va permite o mai bună organizare a completării fondurilor de publicații în cadrul fiecărei rețele și colaborarea între diferitele biblioteci din aceeași rază teritorială de activitate (de exemplu: între bibliotecile sindicale și cele tehnice din întreprinderi, între bibliotecile școlare și secțiile pentru copii ale bibliotecilor publice etc.).

Pe măsura dezvoltării unității moral-politice și ideologice a societății noastre se întărește caracterul unitar al culturii ca o cultură de tip nou, socialistă, creată prin contribuția activă a oamenilor muncii și accesibilă întregului popor¹⁰⁾. Cartea este unul din cele mai eficiente mijloace de culturalizare a maselor, cu o largă sferă de răspândire și care, prin intermediul bibliotecilor și al librăriilor pătrunde în toate colțurile țării.

Aproape în toate regiunile, bibliotecile publice sînt cele care asigură 2/3 sau mai mult din fondurile de publicații¹¹⁾ puse la dispoziția populației prin biblioteci. Diferențele care există între regiuni sub raportul numărului de volume din bibliotecile publice care revin la 1 000 de locuitori se explică prin mai mulți factori: gradul de urbanizare, densitatea populației, numărul comunelor și al sateelor. Astfel, în regiunile cu un grad de urbanizare mai mic (Argeș — 15,1; București — 12,3; Oltenia — 17,2) cu un număr mare de localități rurale (358 de comune și 1 533 de sate în Argeș: 420 de comune și 1 049 de sate în regiunea București; 445 de comune și 1 633 de sate în Oltenia) și cu o densitate a populației de 74,9 loc./km² în Argeș; 81,9 în București și 77,2 în Oltenia, bibliotecile publice asigură un număr mai mic de volume la 1 000 de locuitori; 1 801 volume în Argeș, 1 598 în regiunea București și 1 646 în Oltenia. În regiunile cu un grad de urbanizare mai ridicat, ca de exemplu Hunedoara — 54,7, cu 143 de comune și 705 sate, bibliotecile publice asigură 2 469 de volume la 1 000 de locuitori.

În aprecierea aportului bibliotecilor publice la asigurarea populației cu cărți, trebuie luate în considerare, pe lângă factorii amintiți, dezvoltarea anterioară a acestor biblioteci și alte condiții specifice, cum ar fi de exemplu, necesitatea de a înzestra unitățile bibliotecare din unele regiuni cu publicații în limbile minorităților naționale etc., precum și modul cum s-a realizat dotarea și înzestrarea ritmică cu publicații pe plan regional.

Ținînd seama de toți acești factori, se poate constata că în anii regimului democrat-popular, ca urmare a politicii partidului nostru de ridicare a nivelului cultural al oamenilor muncii, dezvoltarea bibliotecilor publice și înzestrarea lor cu publicații s-au îndeplinit în mod proporțional și ritmic, în toate regiunile țării.

Prin bibliotecile publice accesul la carte capătă dimensiunile unei mișcări de masă pentru însușirea culturii.

În anul 1963 în cele 4 973 de biblioteci sindicale au citit și au împrumutat cărți 1 482 de mii de cititori și s-au eliberat 8 612 mii de volume. În medie, numărul volumelor din aceste biblioteci a crescut de la 1 934 de volume în 1955 la 2 276 de volume pe bibliotecă în 1963, al cititorilor, de la 205 la 298 pe bibliotecă, al volumelor eliberate, de la 683 la 1 783 pe bibliotecă.

Mărimea bibliotecilor sindicale variază după importanța întreprinderilor sau instituțiilor în care funcționează, iar ponderea numerică cea mai mare o dețin bibliotecile din mediul urban. Bibliotecile sindicale cu un fond mediu de peste

¹⁰⁾ Profilul spiritual al clasei muncitoare în socialism. Buc., Editura Academiei R.P.R., p. 324

¹¹⁾ Vezi datele de pe hartă consemnate în triunghi.

2500 de volume se găsesc în regiunile cu un grad de urbanizare mai ridicat și în care numărul de salariați la 1000 de locuitori este mai mare decât media pe țară (Banat, Brașov, Ploiești, Hunedoara și Orașul București). De altfel, aceste regiuni se remarcă și prin numărul mare de cititori existenți în bibliotecile sindicale: Hunedoara — 93 666; Ploiești — 121 273; Banat — 133 728; Brașov — 153 369; Orașul București — 268 275. În celelalte regiuni (cu excepția regiunii Bacău, unde bibliotecile sindicale au în medie cite 2400 de volume și totalizează 91 718 cititori) unde gradul de urbanizare și numărul de salariați la 1000 de locuitori este sub media pe țară, există biblioteci sindicale cu mai puțin de 2000 de volume în medie și cu mai puțin de 80 000 de cititori în total pe regiune.

Aceste date confirmă constatarea că bibliotecile care asigură un fond mai mare de publicații, mai bogat și mai variat, polarizează un număr mai mare de cititori, iar activitatea lor se dovedește mai eficientă.

În cadrul bibliotecilor publice din rețeaua sfaturilor populare un rol important îl au bibliotecile regionale și raionale, care își desfășoară activitatea în orașele reședință de regiune sau de raion. Ele îndeplinesc pe teritoriul respectiv funcțiile unor biblioteci centrale, care concomitent cu deservirea cititorilor din localitate, coordonează activitatea bibliotecilor de lectură publică de la sate și orașe din cuprinsul regiunii sau raionului, le ajută în completarea fondurilor de publicații, organizează cursuri de perfecționare de scurtă durată pentru bibliotecari, elaborează și editează pentru uzul acestora liste de recomandare și diferite materiale pentru propaganda cărții.

În afară de aceste biblioteci, situate în mediul urban, în anii regimului de democrație populară au cunoscut o mare dezvoltare bibliotecile de la sate, unde funcționează 2810 biblioteci comunale și 3523 de biblioteci sătești independente. Dacă ținem seama de faptul că bibliotecile comunale au și un număr apreciabil de biblioteci filiale în satele aparținătoare, atunci afirmația că „nu există sat fără bibliotecă și nu există bibliotecă fără cititori” capătă înțelesul unei axiome.

Încă din primii ani de la eliberarea țării de sub jugul fascist, au început să ia ființă la sate numeroase biblioteci publice pe lângă căminele culturale și casele de citit.

Tabel A

*Dinamica creșterii numărului de biblioteci de la sate
(foste ale căminelor culturale și caselor de citit)
— în % față de 1938 —*

1938		1918		1950		1951		1952	
Nr. bibl.	%	Nr. bibl.	%	Nr. bibl.	%	Nr. bibl.	%	Nr. bibl.	%
2 004	100	4 809	239	11 500	574	11 949	596	11 945	596

Dacă în 1938 existau în mediul rural numai 2004 biblioteci (în majoritatea lor anexe ale bibliotecilor școlare) în anul 1952 numărul lor s-a ridicat la 11945 de biblioteci sătești și 238 de biblioteci comunale¹²). Ritmul de înființare a bibliotecilor la sate a fost mai accentuat în regiunile în care existau mai puține biblioteci înainte de eliberare. Comparativ cu anul 1938 (= 100%) numărul bibliotecilor a crescut în anul 1948 cu 432% în Argeș, 304% în Brașov, 729% în Dobrogea, 526% în Hunedoara, 406% în Maramureș, 383% în Mureș-Autonomă Maghiară și 422% în regiunea București.

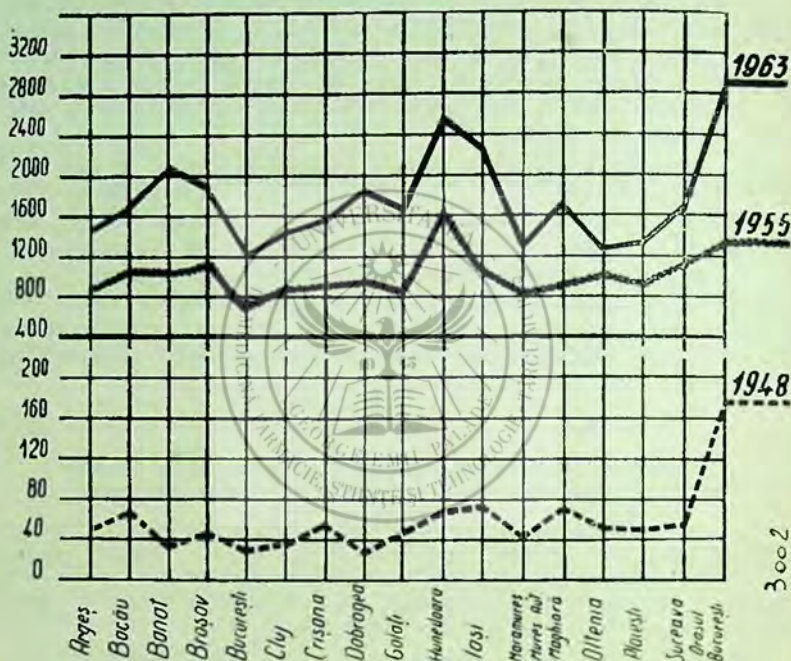
În anul 1952, majoritatea satelor, iar în unele regiuni (Brașov, București, Cluj, Crișana, Dobrogea, Iași, Maramureș, Suceava) toate satele aveau cite o bibliotecă publică. Numărul bibliotecilor sătești a atins limita maximă, dincolo de care dezvoltarea și lărgirea sferei de cuprindere a populației la lectură nu putea avea

¹² Vezi articolul: *Dezvoltarea bibliotecilor publice în lumina cifrelor*. În: Căluza bibliotecarului, XVI (1963), 7 (iulie), p. 291.

loc decât prin organizarea unor unități mai mari, cu fonduri de publicații mai bogate, cu bibliotecari salariați care se consacră exclusiv muncii de bibliotecă. Din acest punct de vedere bibliotecile comunale a căror organizare a început din anul 1952 întrunesc condiții cu mult superioare bibliotecilor sătești, iar activitatea lor de răspândire a culturii cărții la sate este cu mult mai eficientă¹³). Numărul bibliotecilor comunale a crescut an de an, de la 238 de unități în 1952 la 2810 unități în 1963, adică de aproape 12 ori. Întrucât o parte a bibliotecilor din mediul rural au devenit biblioteci comunale sau filiale ale acestora, numărul bibliotecilor sătești a scăzut de 3,5 ori (de la 11945 de unități în 1952, la 3523 de unități în 1963¹⁴).

Concomitent cu extinderea și perfecționarea rețelei, bibliotecile din mediul rural (comunale și sătești) din toate regiunile au fost dotate în anii construcției socialiste cu aproape 20 de milioane de volume, ceea ce reprezintă un fond de publicații de 32 de ori mai mare decât cel existent în anul 1948.

Numărul volumelor din biblioteci, la 1 000 de locuitori de la sate
(pe regiuni, în anii 1948, 1955, 1963)

Prin creșterea fondurilor de publicații în toate regiunile (după cum se poate vedea în graficul de mai sus), bibliotecile de la sate au asigurată o bază puternică pentru desfășurarea activității cultural-educative potrivit sarcinilor trasate de organele de partid.

Se constată că asigurarea populației din mediul rural cu cărți depinde, în principal, de măsura în care există biblioteci comunale și de ritmul în care s-au înființat în fiecare regiune. Așa, de pildă, în Bacău, Banat, Brașov, Crișana, Dobrogea, Galați, Hunedoara, Iași, Mureș-Autonomă Maghiară și Suceava, regiuni

¹³) Superioritatea bibliotecilor comunale față de cele sătești a fost demonstrată pe baza a numeroase date în articolul din „Călăuza bibliotecarului” citat mai sus.

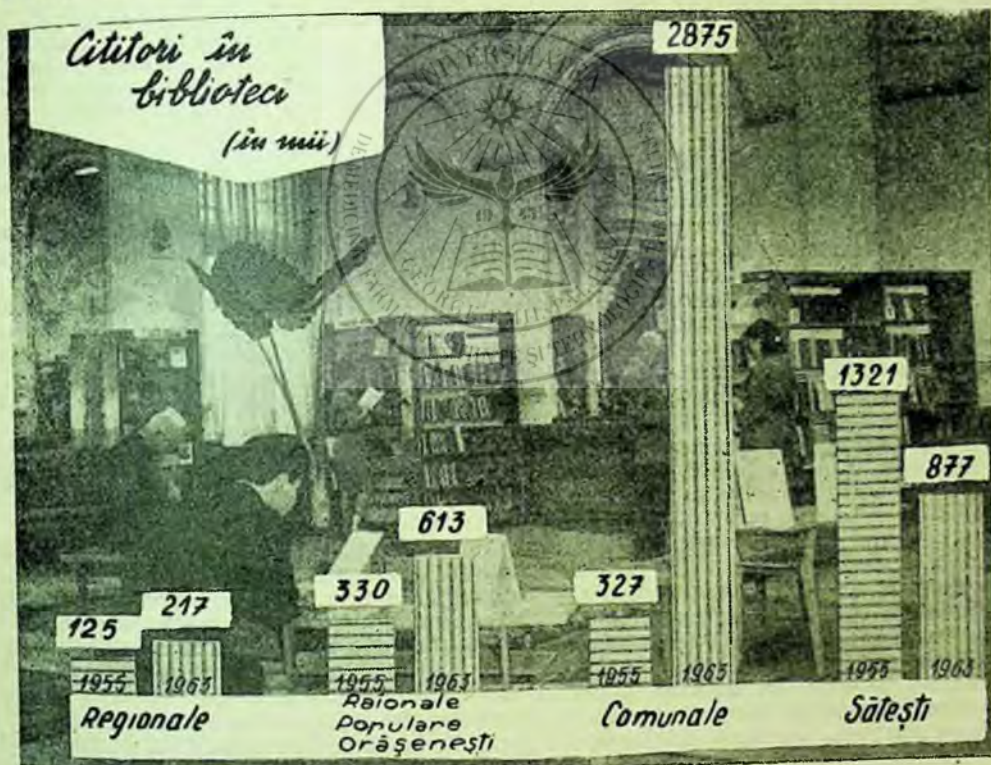
¹⁴) Bibliotecile din mediul rural s-au reorganizat astfel: în satele reședință și comună, bibliotecile sătești s-au transformat în biblioteci comunale, iar bibliotecile școlilor de 4 ani au devenit filiale ale acestora. În celelalte sate, bibliotecile sătești existente, precum și bibliotecile nou înființate prin comasarea bibliotecilor școlilor de 4 ani și a unor școli de 7 ani cu bibliotecile căminelor culturale, au devenit filiale ale bibliotecilor comunale. În satele care aparțin comunelor în care nu există bibliotecă comună, funcționează biblioteci sătești (fostele biblioteci sătești sau nou înființate prin comasarea bibliotecilor școlilor de 4 ani și a unor școli de 7 ani cu bibliotecile căminelor culturale). (Din *Anuarul statistic al R.P.R. 1963*. Buc., Direcția centrală de statistică, p. 459).

unde în peste 55% din totalul comunelor (în Dobrogea și Suceava 100%) funcționează biblioteci comunale, numărul de volume la 1 000 de locuitori de la sate este mai mare decât media pe țară. În regiunile Argeș și Oltenia, cu biblioteci comunale în proporție de 64% și, respectiv, 68% din totalul comunelor, gradul de asigurare a populației rurale cu cărți este, totuși, mai mic decât media pe țară. Aceste regiuni se situează pe primul loc pe țară în ceea ce privește numărul bibliotecilor comunale (Argeș — 229; Oltenia — 356), dar și pe primele locuri ca număr de biblioteci sătești (Argeș — 309; Oltenia — 356), care, evident, sînt mai slab înzestrate cu cărți. De altfel, aceste regiuni au cel mai mare număr de sate, iar fondurile de publicații din biblioteci au fost cel mai mult dispersate. Pe măsura înființării de noi biblioteci comunale, a consolidării celor existente și a dotării lor cu publicații crește și gradul de asigurare a populației rurale cu cărți.

★

Bibliotecile publice de stat sînt frecventate de cititori din toate părțile populației, indiferent de gradul lor de pregătire intelectuală, de profesie sau vîrstă. Prin intermediul cărților aceste biblioteci completează procesul instructiv-educativ din școli și din alte așezăminte de cultură (cămine culturale, cinematografe, teatre etc.).

Urișa extindere pe care a luat-o rețeaua bibliotecilor publice, sporirea de la an la an a fondurilor de publicații și formarea a numeroși bibliotecari pentru toate categoriile de biblioteci au permis lărgirea sferei de cuprindere a populației și creșterea numărului de cititori.

După cum rezultă din acest grafic în 1963 bibliotecile publice de stat au înscris 4 582 de mii de cititori, față de 2 103 mii în 1955. Pe categorii de biblioteci, creșterea numărului de cititori a fost diferită: în bibliotecile regionale cu 73,6%, în bibliotecile raionale, populare și orășenești cu 85,7%, în bibliotecile comunale cu 77,9%. În bibliotecile sătești, ca urmare a reducerii numărului de unități, prin transformarea lor în biblioteci comunale sau filiale ale acestora, numărul cititorilor a scăzut în 1963 cu 33,6% față de 1955.

În afară de aceste cifre, care ne arată creșterea absolută a numărului de cititori în bibliotecile publice de stat este important să vedem în ce măsură a fost cuprinsă la lectură populația din raza teritorială de activitate a diferitelor categorii de biblioteci :

Tabel B

C A T E G O R I A .	1955		1963	
	Biblioteci (nr.)	Cititori (% din populație)	Biblioteci (nr.)	Cititori (% din populație)
Biblioteci regionale*)	15	9,9	15	15,4
Biblioteci raionale, populare și orășenești**)	206	7,8	229	13,0
Total (în mediul urban)	221	17,7	244	28,4
Biblioteci comunale	612	2,8	2 810	22,9
Biblioteci sătești	11 428	10,9	3 523	6,9
Total (în mediul rural)	12 040	13,7	6 333	29,8

*) N-a fost inclusă biblioteca regională București, care nu deservește cititori. Pentru celelalte biblioteci s-a luat în considerare numărul locuitorilor din orașul în care funcționează fiecare bibliotecă regională.

**) În calcul, s-a ținut seama și de populația Orașului București, întrucât aici funcționează Biblioteca orășenească „Mihail Sadoveanu”, 8 biblioteci raionale și 47 de biblioteci populare. Nu s-au calculat separat datele referitoare la bibliotecile raionale situate în mediul rural, numărul acestora fiind neînsemnat.

În anul 1963, bibliotecile publice de stat au cuprins ca cititori 28,4% din populația urbană¹⁵⁾ (17,7% în 1955) și 29,8% din populația rurală (13,7% în 1955). Analiza acestor date ne conduce la următoarele constatări :

— bibliotecile regionale au un grad de cuprindere a populației mai ridicat decât bibliotecile raionale, populare, și orășenești, deși, în cifre absolute, numărul cititorilor în aceste biblioteci e mai mare ;

— în intervalul de 8 ani, raportul dintre cele două categorii de biblioteci de la sate s-a modificat radical. Numărul bibliotecilor comunale și gradul de cuprindere a populației la lectură în aceste biblioteci au crescut, iar în bibliotecile sătești acești indici au înregistrat o scădere ;

— în anul 1963 bibliotecile comunale au concentrat 3/4 din totalul cititorilor de la sate, față de numai 1/5 în anul 1955 ;

— bibliotecile regionale, în mediul urban și bibliotecile comunale, în mediul rural, deosebite prin mărirea fondurilor de publicații, prin numărul de bibliotecari și alte condiții de activitate, demonstrează, în raza lor de activitate, că bibliotecile mai bine dotate au posibilități mai mari de cuprindere a populației la lectură ;

— datele din tabelul B și din grafic ne arată că într-un interval de numai 8 ani, bibliotecile din mediul urban au înregistrat o creștere cu aproape 11 procente a gradului de cuprindere a populației la lectură, ceea ce reprezintă în cifre absolute 375 de mii de cititori. În același interval, indicatorul respectiv a crescut în mediul rural cu 16 procente, reprezentând 2 104 mii de cititori. Saltul cantitativ marcat prin triplarea numărului de cititori din bibliotecile publice de la sate reflectă adâncile transformări produse în conștiința țăranilor muncitori, ca urmare a muncii politice desfășurate de partid pentru transformarea socialistă a agriculturii și ridicarea producției agricole. Răspunzând indicațiilor și sarcinilor trasate de organizațiile de partid, bibliotecile publice au adus o contribuție în procesul de adânci transformări sociale la sate.

★

Una dintre sarcinile principale ale bibliotecilor publice este de a stimula procesul de dezvoltare intelectuală a omului, de a contribui la îmbogățirea cunoștințelor sale politice, științifice, tehnice, cultural-artistice.

¹⁵⁾ Gradul de cuprindere la lectură a populației din mediul urban este mult mai mare, dacă avem în vedere că bibliotecile sindicale și bibliotecile din alte rețele au înscris la rîndul lor numeroși cititori.

Inscrierea an de an a tot mai mulți cititori a necesitat o mai intensă muncă din partea bibliotecarilor pentru formarea deprinderii unui larg public de a citi și, pe măsura înrădăcinării acestei deprinderi, creșterea interesului și preocupării cititorilor pentru dezvoltarea culturii lor spirituale. Un loc important în lectura cititorilor din bibliotecile publice îl ocupă cărțile de literatură. Reliefind însemnătatea literaturii pentru dezvoltarea conștiinței socialiste, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej arată: „Fiind un gen al creației artistice, literatura este totodată un domeniu al ideologiei și încă unul dintre cele mai însemnate, datorită puterii de înrădăcinare pe care o posedă. Literatura noastră este chemată să aibă un rol și mai activ în formarea conștiinței socialiste, în lichidarea influențelor ideologiei, moralei, deprinderilor moștenite de la vechea societate”¹⁶).

Pe măsura formării cititorilor, crește din an în an cerința de carte social-politică, tehnică, științifică. Deși statistica nu înregistrează circulația cărții din bibliotecă pe grupe de materii, ci numai global, datele cu privire la numărul cărților citite ne oferă o imagine de ansamblu asupra modului cum a evoluat cerința de carte din partea cititorilor din bibliotecile publice:

Tabel C

C A T E G O R I A	Volume eliberate (mii)		Indice de lectură		Indice de circulație	
	1955	1963	1955	1963	1955	1963
Biblioteci regionale	1 615	4 678	12,9	21,5	1,3	2,0
Biblioteci raionale, populare și orașenești	3 791	8 844	11,5	14,5	1,2	1,4
Biblioteci comunale	2 126	22 118	6,5	7,6	0,9	1,4
Biblioteci sătești	4 266	4 001	3,2	4,6	0,5	0,9

Datele din tabel ne arată că numărul volumelor eliberate de toate categoriile de bibliotecă publice de stat a crescut într-o proporție relativ mai mare decât numărul cititorilor (iar în bibliotecile sătești scăderea a avut loc într-o proporție mai redusă), ceea ce se reflectă și în creșterea indicilor de lectură. Totodată, creșterea indicilor de circulație arată o mai mare utilizare a fondurilor de publicații, determinată atât de sporirea numărului de cititori, cât și de intensificarea lecturii lor.

Într-o formă sintetică, indicii de activitate a bibliotecilor publice de stat exprimă legătura strânsă între creșterea fondurilor de publicații, creșterea numărului cititorilor și a volumelor eliberate. Folosind condițiile create de statul socialist pentru desfășurarea muncii cu cartea, majoritatea bibliotecarilor s-a preocupat de o mai bună completare a fondurilor de publicații din bibliotecile ce le conduc, de atragerea spre bibliotecă a tot mai mulți cititori, de organizarea propagandei cărții în rîndul acestora.

★

Experiența pozitivă acumulată în munca cu cartea dezvăluie o gamă variată de mijloace și forme pentru răspîndirea culturii, pentru formarea deprinderii de a citi și stimularea pasiunii pentru lectură, pentru lărgirea și consolidarea preocupărilor de ordin cultural. Prin întreaga activitate ce o desfășoară, bibliotecile exercită o puternică influență asupra formării conștiinței socialiste a oamenilor muncii.

Într-un timp istoricește scurt, în țara noastră s-a constituit un sistem încheiat de bibliotecă, care se perfecționează continuu pe măsura dezvoltării economiei și culturii noastre. Tabloul dezvoltării bibliotecilor ne arată că în decurs de numai 20 de ani au fost create rețele bine profilate, care se integrează armonios în sistemul de instituții științifice, de învățămînt și de răspîndire a culturii. Cercetătorii din domeniul științei și tehnicii, învățămîntul, creatorii de pe tărîmul literaturii și artei dispun de baze solide de documentare și informare, iar rețeaua de biblioteci publice asigură tuturor accesul la carte, pînă în cele mai îndepărtate cătune.

ION VERDEȘ

¹⁶ Gheorghiu-Dej, Gheorghe. *Cuvinare rostită la Conferința organizației de partid a orașului București*. Buc., Editura politică, 1964, p. 31.

Biblioteca Academiei R. P. R.

în sprijinul cercetării științifice

În pragul marelui eveniment pe care-l va sărbători poporul nostru la 23 August 1964 — douăzeci de ani de la eliberarea României de sub jugul fascist — se cuvine a releva și unele din realizările deosebite înregistrate de Biblioteca Academiei R.P.R., realizări care se încadrează în ansamblul de transformări și succese obținute de poporul nostru, sub conducerea partidului, în toate domeniile construcției socialiste.

„Ritmul susținut de dezvoltare a industriei, agriculturii, economiei naționale în ansamblu, cerințele introducerii celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii contemporane — arăta tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej în cuvântarea rostită la Conferința organizației de partid a orașului București — solicită o contribuție din ce în ce mai mare și mai activă a cercetării științifice la rezolvarea problemelor de bază ale economiei”.¹⁾

Aceasta este, după cum se știe, principala sarcină pe care partidul a trasat-o științei noastre pentru întreaga perioadă de construire a socialismului. Sub conducerea partidului, oamenii de știință nu și-au preocupat eforturile pentru a îndeplini această sarcină de deosebită răspundere.

În cadrul măsurilor luate în acest scop, o importanță deosebită a avut transformarea Academiei Române în anul 1948 în Academia Republicii Populare Române.

În complexul de instituții științifice ale Academiei R.P.R., un loc important revine Bibliotecii Academiei R.P.R.

Pentru Biblioteca Academiei R.P.R., anul 1948, anul când a fost reorganizată pe baze noi, științifice, marchează o fundamentală schimbare a profilului și activității ei în deplină concordanță cu sarcinile ce revin Academiei R.P.R. în perioada de construire a socialismului. În sistemul de biblioteci din R.P.R., Biblioteca Academiei reprezintă una din cele mai importante biblioteci, atât pentru bogatele sale fonduri enciclopedice și pentru varietatea de publicații din diferite domenii științifice, cât și pentru nivelul la care își desfășoară activitatea bibliotecară și cercetările bibliologice.

După crearea de institute, colective și centre de cercetări ale Academiei R.P.R., în organizarea bibliotecii acesteia au intervenit numeroase schimbări printre care și înființarea unei rețele de biblioteci pe lângă institutele de cercetări ale Academiei.

Această rețea — îndrumată, coordonată și controlată de Biblioteca centrală a Academiei — cuprinde 4 biblioteci pe lângă filialele și bazele de cercetări ale Academiei (la Cluj, Iași, Timișoara și Tg. Mureș) și 35 de biblioteci pe lângă institute, centre și colective de cercetare ale Academiei R.P.R. Pentru dotarea acestor biblioteci s-au transmis din fondurile Bibliotecii centrale 300 000 cărți, 160 000 periodice, 100 000 de traduceri și numeroase microfilme.

În perioada care a urmat creării Academiei R.P.R. au crescut sensibil fondurile de publicații. Biblioteca Academiei cuprinde în prezent, peste 4 500 000 cărți și 500 000 periodice. Aceste cifre trebuie comparate cu fondul din 1949, când biblioteca cuprindea 450 000 volume și 250 000 periodice.

¹⁾ Gheorghiu-Dej, Gheorghe — *Cuvântare rostită la Conferința organizației de partid a orașului București*, 15 februarie 1964. Buc., Editura politică, 1964, p. 28.

Fondurile Bibliotecii s-au îmbogățit în acești ani cu numeroase titluri de cărți și colecții de periodice din domeniul științelor naturii și tehnicii, atât de necesare institutelor de cercetări, care s-au adăugat bogatului fond umanistic al Bibliotecii. La rândul său fondul umanistic a fost neîncetat completat cu publicații social-politice și de literatură, din producția editorială națională și din alte țări.

Schimbul de publicații cu străinătatea a fost reorganizat în 1950, pe baze noi, mult mai largi, reușindu-se să se stabilească — pe întreaga rețea a Academiei R.P.R. — legături strânse cu 5 000 de biblioteci și instituții de știință și cultură din 97 de țări.

În 1963 Serviciul de schimb cu străinătatea a primit, din diferite țări un număr total de 40 549 volume cărți și periodice și a trimis partenerilor de schimb un număr de 47 539 volume. (Aceste cifre nu cuprind schimburile efectuate direct de institutele Academiei R.P.R.).

În același timp Biblioteca a obținut numeroase microfilme și fotocopii de materiale deosebit de interesante pentru cercetători.

Completarea și creșterea colecțiilor nu s-a făcut numai pentru cărți și periodice, ci a cuprins și colecțiile speciale ale Bibliotecii (manuscrise, stampe, numismatică etc.). Numai în ultimii ani Biblioteca a primit în colecțiile speciale peste 70 000 piese. Astfel, Biblioteca s-a îmbogățit printre altele, cu 150 manuscrise deosebit de prețioase, cu numeroase stampe și gravuri de Dürer, Rembrandt, Goya, Delacroix și cu altele, aparținând multora dintre pictorii și gravorii noștri valoroși (Grigorescu, Aman, Pallady, Jiquidi etc.).

Colecția de manuscrise și documente totalizează astăzi aproape un milion de piese, numărul scrisorilor (corespondență) s-a dublat, depășind 300 000, iar Cabinetul numismatic cuprinde 175 000 piese, față de 30 000 în 1948.

Prelucrarea publicațiilor, în condițiile unor fonduri atât de bogate și de variate, s-a realizat pe baza reorganizării unor servicii și adaptării procesului de prelucrare la cerințele pe care le impunea întregul ansamblu de activități, ținându-se seama de cele mai noi realizări în domeniul biblioteconomiei.

Astfel, au fost luate în evidență și identificate importante fonduri de publicații (atât fondurile din incinta Bibliotecii cât și cele din depozitele exterioare), s-a

Un aspect al expoziției *Cartea străină* în Biblioteca Academiei R.P.R.

reorganizat și îmbogățit sistemul de cataloage pentru cititori și de serviciu (pentru publicații și colecții speciale). Toate aceste variate și complexe activități au înlesnit, într-o mai mare măsură, accesul cercetătorilor la fondurile bibliotecii.

S-au reluat o serie de lucrări întrerupte, de exemplu catalogul sistematic început de Al. Sadi Ionescu în 1915. Printr-o muncă încordată și cu un personal pregătit s-a reușit ca acest catalog să capete importanța și locul ce i se cuvine. De asemenea, s-au realizat o serie de cataloage organizate după criteriul geografic sau cronologic, ceea ce permite cititorului de astăzi o orientare mai rapidă în fondurile Bibliotecii.

Biblioteca tipărește astăzi fișe de catalog pentru toate bibliotecile din rețeaua Academiei. Fișele tipărite au îmbunătățit considerabil structura cataloagelor din bibliotecile integrate în rețeaua Academiei. S-au introdus reguli noi de catalogare și, în foarte multe cazuri, s-au adoptat regulile stabilite de Conferința internațională de catalogare care a avut loc la Paris în anul 1961.

Pentru volumul lucrărilor de catalogare desfășurate în serviciile din Biblioteca Academiei R.P.R. sînt concludente cîteva cifre de dată recentă: numai în 1963 s-au catalogat 35 000 volume și s-au intercalat în cataloage 170 000 fișe.

Reorganizarea bibliotecii a cuprins și munca bibliografică, iar serviciul de bibliografie și documentare a căpătat în această bibliotecă un rol deosebit de important.

În perioada amintită, s-au publicat numeroase lucrări. Amintim, de pildă, *Contribuția românească la progresul științelor agricole*, biobibliografii ale savanților romîni Em. G. Racoviță, Dr. V. Babeș etc., bibliografiile speciale ca *Marx și Engels în limba romînă*, *Teoria leninistă a reflectării în artă* ș. a.

În anul 1954, Serviciul de bibliografie a trecut la elaborarea Bibliografiei romînești pentru cărți și periodice apărute între anii 1831 și 1920 (bibliografia națională retrospectivă).

În anul 1963 s-a predat la tipar *Bibliografia literaturii romîne în anii regimului democrat-popular (1948—1960)* cuprinzînd 30 000 de fișe grupate pe trei mari capitole: folclor, texte literare și scriitori, bibliografii. Lucrarea are, de asemenea, un indice general de nume.

În luna octombrie 1963, s-a început elaborarea *Bibliografiei literaturii romîne de la începuturile ei*.

Tot aceeași secție lucrează în prezent la redactarea *Bibliografiei literaturii antiomonarhice (1866—1947)*. De asemenea, elaborează diverse bibliografii cerute de instituții străine.

Cataloagele colective, instrumente indispensabile pentru o activitate științifică susținută, au căpătat un caracter concret prin publicarea *Repertoriului periodicelor științifice și tehnice străine aflate în bibliotecile din R.P.R.* inițiat în anul 1954 și apărut în mai multe volume pînă acum.

În anii puterii populare activitatea științifică bibliologică ocupă un loc cu totul deosebit. Munca de bibliotecă a devenit apreciată și recunoscută ca o muncă științifică. Asimilarea de către Prezidiul Academiei R.P.R. a Bibliotecii, prin Statutul ei din 1954, cu celelalte institute științifice, atestă această reunoaștere a noii concepții ce există astăzi despre munca de bibliotecă.

Experiența bogată, aproape un secol de activitate, munca intensă și valoroasă de cercetare și studiu desfășurată de bibliotecarii și bibliografii de la Biblioteca Academiei R.P.R. au permis organizarea Primei sesiuni științifice de bibliologie și documentare, la București, la 15—16 decembrie 1955.

Comunicările prezentate cu acest prilej au fost publicate într-un volum apărut în anul 1957.

Revista de specialitate *Studii și cercetări de bibliologie*²⁾ apare din anul 1955. Ea prezintă experiența și activitatea bibliotecarilor, bibliografilor și documentaliștilor noștri.

Creșterea considerabilă a volumului de muncă al Bibliotecii a impus și mărirea corespunzătoare a personalului (de la 44 salariați în 1948, la 270 în 1964), concomitent cu ridicarea permanentă a nivelului muncii și trecerea unora dintre lucrătorii Bibliotecii la o muncă de cercetare și studiu în domeniul bibliologiei.

Cursuri de perfecționare și specializare a bibliotecarilor s-au desfășurat anual și au contribuit la creșterea nivelului ideologic și profesional al acestora.

²⁾ Începînd din 1964, *Studii și cercetări de documentare și bibliologie*.

Secția de manuscrise a Bibliotecii Academiei R.P.R.

În perioada 1948—1963 s-au publicat multe lucrări cu privire la creșterea colecțiilor, istoricul fondurilor, studierea unor fonduri speciale: manuscrise, corespondență etc. Menționăm printre aceste lucrări: Panaitescu P. P.: *Manuscrise slave din Biblioteca Academiei R.P.R.*; Ștrempel G., *Copiști de manuscrise românești pînă la 1880* — vol. I; Anineanu M., *Catalogul corespondenței lui Vasile Alecsandri* și multe altele care au fost bine primite de presa de specialitate din țara noastră și din alte țări.

În Bibliotecă au fost organizate noi săli de lectură și astăzi ea dispune de 4 săli, în afară de cele de pe lângă cabinetele cu colecții speciale.

Datorită acestor măsuri s-a putut cuprinde un număr mult mărit de cititori. Astfel, în 1963 Biblioteca a fost frecventată de un număr de 60 000 cititori care au consultat 220 000 publicații, față de 25 000 de cititori în 1947, care au consultat 80 000 publicații.

Biblioteca este deschisă pînă la 14 ore zilnic, iar servirea cititorului cu cartea solicitată se face în 10—15 minute.

Pentru popularizarea largă a colecțiilor importante ale bibliotecii s-au organizat numeroase expoziții. Dintre acestea semnalăm *Cartea nouă în Biblioteca Academiei R.P.R.*, *William Shakespeare*, *Cartea străină în Biblioteca Academiei R.P.R.*, *Cartea românească peste hotare* etc. De asemenea, Biblioteca Academiei R.P.R. și-a adus contribuția la organizarea unor expoziții deosebit de importante ca *Expoziția Mihai Eminescu* și altele.

Prin construirea unei aripi noi pentru depozite a devenit posibilă păstrarea și conservarea corespunzătoare a fondurilor.

În cadrul unei succinte relatări, nu se poate consemna întreaga activitate depusă în acești ani de Biblioteca Academiei R.P.R.

Trebuie să lăsăm cititorilor, la dispoziția cărora este, să aprecieze contribuția adusă de Biblioteca Academiei R.P.R. la propășirea științei și culturii din patria noastră.

NICOLAE MIRONESCU

Bibliotecile de învățămînt în anii puterii populare

Bibliotecile de învățămînt din țara noastră au o îndelungată tradiție, dar o evoluție inegală, cu urcușuri și coborișuri determinate de condițiile social-economice și culturale caracteristice etapelor istorice parcurse de poporul român. Referindu-ne la vremi mai apropiate nouă, se părea că orizonturi senine urmau să se deschidă bibliotecilor școlare — ca și celor publice — în faza de avînt a burgheziei române cînd, sub influența ideilor democrat-revoluționare, însuși statul se arată interesat în dezvoltarea bibliotecilor școlare ca instituții menite să ducă la „sporirea publice învățături“¹⁾. Mai tîrziu, sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza, s-a decretat un *Regulament pentru bibliotecile publice*²⁾, care prevedea înființarea de biblioteci școlare urbane și rurale. Însă instaurarea în țara noastră a coaliției burghezo-moșieresti a zădărnicit aplicarea legii, în care se întrevăd ideile înnoitoare ale democrațiilor de la 1848. Aceasta face ca în ultimul pătrar al veacului al XIX-lea, situația bibliotecilor de învățămînt din România să devină precară.

Dar, cu toată lipsa de sprijin din partea statului, bibliotecile școlare se dezvoltă, ca o cerință logică a evoluției învățămîntului nostru. Din inițiativa unor cadre didactice dornice să aibă elevi buni și multilaterali pregătiți, s-au înființat biblioteci pe lîngă școlile secundare din orașe ca Botoșani, București, Caracal, Craiova, Focșani etc.³⁾. Legea din 1898, privitoare la înființarea și organizarea bibliotecilor, a îndemnat cadrele didactice să înființeze noi biblioteci școlare și a creat posibilitatea ca unele din ele să devină și biblioteci publice, într-o vreme în care asemenea instituții nu existau în țara noastră. Neexistînd însă condițiile necesare unei munci susținute (local, bibliotecari, buget), bibliotecile școlare au activat izolat și sporadic, numai în anii în care în școli se găseau profesori pasionați ai cărții, ceea ce a făcut ca roadele obținute să fie limitate.

Situația era similară și în ceea ce privește bibliotecile de învățămînt superior. Universitățile din București și Iași nu aveau la început biblioteci proprii, ci erau deservite de bibliotecile centrale de stat din orașele respective. Deși așezate în clădirile universităților, avînd în primul rînd sarcini de biblioteci publice și nefiind sub conducerea universităților, aceste biblioteci nu puteau răspunde decît parțial cerințelor învățămîntului universitar. De altfel, prin desființarea Bibliotecii centrale a statului și înglobarea ei în Biblioteca Academiei, în anul 1901, Universitatea din București a fost lipsită și de puținul sprijin din partea acesteia. În schimb, biblioteca ieșană a devenit treptat o bibliotecă universitară, ea fiind frecventată cu precădere de profesori și studenți⁴⁾.

În anul 1895 s-a deschis în București Biblioteca Fundației universitare, care neavînd legături strînse cu Universitatea⁵⁾ nu a putut deveni loc de studiu pentru

1) În 1837, de pildă, Vornicia din lăuntru a trimis magistraturilor orașelor și comisiile țărgurilor o circulară prin care sublinia necesitatea înființării de biblioteci școlare. Vezi: Arhivele Statului, Buc., Ministerul Instrucțiunii Publice, 1837, dosar 6716, f. 16.

2) *Regulamentul pentru bibliotecile publice*, în: *Monitorul jurnal oficial*, nr. 240, 28 oct./9. nov. 1861.

3) Vezi Valeriu Moldoveanu, Mircea Tomescu și Th. Luda, *Ghidul bibliotecilor din R.P.R.*, Buc., Editura de stat didactică și pedagogică, 1958, p. 17, 25, 148, 153, 182 etc.

4) Vezi Dr. Gîrge Pascu, *O instituție culturală a Iașului. Biblioteca centrală*, [Iași, 1910], p. 1 (Extras din *Viața românească*, 5, 12 dec. 1910).

5) Fundația universitară era condusă de fapt de un director numit de rege; comitetul de administrație din care făcea parte și rectorul Universității — București, nu putea lua nici o măsură privitoare la activitatea Fundației.

Una din sălile de cataloage a Bibliotecii Centrale a Universității din Timișoara

cadrele didactice și nici pentru studenții dornici să adâncească pregătirea lor profesională. „Fundația — spune unul din studenții-cititori ai bibliotecii acesteia — îți vine în ajutorul formării unei culturi generale, nu speciale; și studenții în toate timpurile au dorit o bibliotecă de specialitate...., o bibliotecă cu cărți multe și bine scrise, unde, în tihnă, să-și poată completa cunoștințele căpătate prin audierea cursurilor; unde să-și întregească cele ce știau; unde să poată găsi cărțile de care aveau nevoie, cărți adesea prea scumpe, grozav de scumpe, pentru punga săracă de student“⁶⁾.

În asemenea condiții, când trata în cursul său o chestiune specială, profesorul era nevoit să pună la dispoziția studenților materialul bibliografic din biblioteca sa personală⁷⁾. Adeseori, asemenea lucrări erau dăruite seminarului, constituindu-se astfel primele biblioteci de seminarii. În ultimul deceniu al secolului al XIX-lea și începutul secolului nostru au luat ființă și primele biblioteci de facultăți, prin stăruința și contribuția cadrelor didactice și a studenților. Prima bibliotecă de facultate a Universității din București, și totodată cea mai bine dotată, este cea de medicină⁸⁾. În 1907 au fost înființate bibliotecile Facultății de drept⁹⁾ și Facultății de filozofie și litere¹⁰⁾. Facultatea de științe a avut numai biblioteci de seminarii. Asemenea biblioteci de facultăți sau de seminarii s-au dezvoltat și la Universitatea din Iași, precum și în alte instituții de învățământ superior.

Ca și în cazul bibliotecilor școlare, activitatea bibliotecilor universitare pînă la eliberare a fost sporadică, izolată și inegală. Unele din aceste biblioteci, ca cea a

⁶⁾ I. C. Negoescu, *Discursul d-lui I. C. Negoescu, președinte al Soc. studenților în drept*, în vol.: Biblioteca Facultății de drept — Buc., *Discursurile de inaugurare rostite în ziua de 6 mai 1907*. Buc., Tip. Curierul judiciar, 1909, p. 35.

⁷⁾ Universitatea — Buc., *Anuarul pe 1914—1915*, XXIII, Buc., 1916, p. 50.

⁸⁾ Vezi Institutul medico-farmaceutic — Buc., *Învățămîntul medical și farmaceutic din București de la începuturi pînă în prezent*, Buc. 1963, p. 506.

⁹⁾ Biblioteca Facultății de drept — Buc., *Discursurile de inaugurare rostite în ziua de 6 mai 1907*, Buc., Tip. Curierul judiciar, 1909.

¹⁰⁾ Facultatea de limba și literatura română. *Arhiva anului 1910*, act. 169.

Noul complex studentesc din Cluj

seminarului de matematică de la Universitatea ieșeană, au ajuns, datorită preocupării directe a cadrelor didactice, laboratoare ale muncii științifice. Cele mai multe însă, lipsite de sprijinul necesar, au desfășurat o activitate restrinsă. Cercurile guvernante din acea vreme au făcut „prea puțin“, pentru bibliotecile noastre universitare, „ca în genere pentru orice nevoie culturală“¹¹). Fondurile de publicații ale bibliotecilor universitare au crescut în mod necorespunzător. O parte însemnată din publicațiile care intrau în bibliotecă provenea din donații, în timp ce numărul cărților și periodicelor cumpărate era cu totul nesatisfăcător. În anul școlar 1938/1939, de pildă, Biblioteca centrală universitară din Cluj a putut achiziționa numai 282 cărți, 379 periodice și 17 ziare; în același an, biblioteca a primit ca donații 1667 cărți, 337 periodice și 7 ziare¹²). Datorită completării întâmplătoare, bazată mai ales pe donații — și în cadrul bibliotecilor celor trei universități pe exemplarele legale, — în fondurile de publicații ale tuturor bibliotecilor universitare existau „mari goluri“¹³), lipsind atât lucrări științifice de valoare, cit și cursuri universitare¹⁴). Nu este de mirare deci, că în asemenea condiții, bibliotecile universitare nu erau frecventate decît de un număr restrîns de studenți¹⁵).

11) N. Georgescu Tistu, *Bibliotecile noastre universitare*, în vol.: N. Georgescu-Tistu, *Orientări bibliologice*, Buc., 1938, p. 59.

12) Biblioteca centrală universitară din Cluj, *Raport pe anul școlar 1938/1939*, Cluj, 1940, p. 15 — Raportul între achiziții și donații este același și în anii precedenți: în 1937/1938, biblioteca a achiziționat 245 cărți, 517 reviste și 17 ziare și a primit ca donații 1064 cărți, 411 reviste și 7 ziare (idem, *Raport pe anul școlar 1937/1938*, Cluj, 1939, p. 45).

13) N. Georgescu-Tistu, op. cit., p. 60

14) Vezi amănunte în rev. *Ațiunea studentescă*, I, nr 1, 4 dec. 1932, p. 2.

15) Din cei peste 4 000 de studenți ai Universității clujene (în 1938/1939, Universitatea din Cluj avea 4 112 de studenți. Vezi: Direcția centrală de statistică, *Anuarul statistic al R.P.R.*, 1963, Buc., 1963, p. 450), în anul 1937/1938, numai 1 952 au frecventat biblioteca (vezi: Biblioteca centrală universitară Cluj, *Raport pe anul școlar 1937/1938*, Cluj, 1939, p. 11).

Biblioteca Centrală Universitară București. Sală de lectură

Actul de la 23 August 1944, inițiat și înfăptuit sub conducerea P.C.R., act prin care România s-a eliberat de sub jugul fascist și și-a dobândit definitiv și deplin independența politică și economică, constituie începutul unei noi epoci a istoriei poporului nostru. Începe acum o nouă orientare în dezvoltarea culturii, învățămîntului și bibliotecilor. Încă din anii desăvîrșirii revoluției burghezo-democratice, învățămîntul se extinde, cuprinzînd din ce în ce mai mulți elevi și studenți, iar bibliotecile încep să se îndrepte spre sprijinirea procesului didactic.

Instaurarea puterii populare determină, în cadrul revoluției culturale — latură esențială a revoluției socialiste — reorganizarea învățămîntului pe baze științifice. Totodată, sînt create noi forme de învățămînt corespunzătoare cerințelor construcției socialiste. Se generalizează învățămîntul de 7 ani, iar facultățile își deschid larg porțile fiilor de muncitori, țărani muncitori și intelectuali. Crește an de an numărul elevilor și studenților. În anul școlar 1962/1963, învățămîntul de cultură generală a fost frecventat de 3 028 047 de elevi, față de 1 604 481 elevi în anul 1938/1939; în același an, învățămîntul profesional a avut 170 020 elevi — față de 39 250 în 1938/1939, iar cel tehnic — 64 437 elevi, față de 14 746 elevi în 1938/1939¹⁶⁾. În ceea ce privește învățămîntul superior, el s-a extins de la 33 de facultăți în anul 1938/1939, cu 26 489 studenți, la 171 de facultăți în 1963/1964, cu 112 553 de studenți.

Odată cu extinderea învățămîntului s-a îmbunătățit și se îmbunătățește continuu și conținutul lui. Pe baza directivelor Congresului al III-lea al P.M.R. s-a introdus învățămîntul de 8 ani, creîndu-se astfel posibilitatea lărgirii orizontului cultural și profesional al tuturor cetățenilor țării, precum și a unei mai judicioase repartizări a disciplinelor în școlile medii, în vederea adîncirii cunoștințelor. În domeniul învățămîntului superior s-au îmbunătățit profilul institutelor speciale și planurile de învățămînt, s-au introdus discipline noi, corespunzătoare stadiului

¹⁶⁾ Direcția centrală de statistică, *Anuarul statistic al R.P.R.*, 1963, Buc., 1963, p. 418—419.

științei și tehnicii moderne, se folosesc metode și aparatură modernă în predarea diverselor discipline.

Învățămîntul din România socialistă se caracterizează prin legarea directă de practica construcției socialiste, de problemele dezvoltării economiei naționale, științei și culturii noastre socialiste. Învățămîntul nostru urmărește pregătirea temeinică și multilaterală a viitoarelor cadre ale construcției socialiste, împletirea armonioasă a cunoștințelor profesionale cu cele de cultură generală.

În pregătirea viitorilor specialiști din diverse ramuri ale economiei, științei și culturii, o contribuție însemnată aduc bibliotecile de învățămînt. Partidul și guvernul R.P.R. au creat baza materială necesară și au îndrumat bibliotecile de învățămînt pe calea transformării lor în factori activi în procesul de învățămînt și de cercetare științifică. Bibliotecile universitare au primit sarcina de a asigura îndrumarea bibliografică a studenților și informarea și documentarea cadrelor didactice.

În anii puterii democrat-populare s-a creat în țara noastră o rețea unitară de biblioteci de învățămînt. Organizarea și profilul lor sînt determinate de componența rețelei de școli și institute de învățămînt superior din R.P.R.

	Nr. b b ¹ .	Volume existente	C. citori	Volume consultate
<i>Biblioteci de inv. sup.</i>	48	9 473 710	137 299	9 194 003
— Universitare	4	4 405 735	53 823	4 042 702
— Institute de inv. sup.	44	5 068 005	83 476	5 152 301
<i>Biblioteci școlare</i>	6 780	13 588 130	1 675 075	8 874 424
— școli medii și pedagogice	6 237	9 457 511	1 453 429	6 920 784
— școli profesionale și tehnice	543	4 130 619	221 636	1 953 640
Total:	6 828	23 061 870	1 812 571	18 068 427

Biblioteci de învățămînt (la 31 dec. 1963)

Analiza datelor statistice privind starea și munca bibliotecilor de învățămînt scoate în evidență activitatea în plină creștere a acestora și locul important pe care-l dețin în ansamblul bibliotecilor din R.P.R. Aproximativ un sfert din activitatea bibliotecară din patria noastră se desfășoară în bibliotecile de învățămînt¹⁷⁾.

Bibliotecile școlare își îmbogățesc continuu fondurile¹⁸⁾ cu publicații care contribuie la educarea comunistă a tinerei generații și o ajută să-și întipărească și mai bine și să-și lărgescă cunoștințele dobîndite în timpul lecțiilor. Bibliotecile școlilor medii și profesionale cuprind în rîndurile cititorilor lor pe toți elevii claselor V—XI; iar în bibliotecile școlilor tehnice citesc toți elevii acestora. În anul 1963, fiecare elev din școlile medii a citit în medie 4—5 volume din biblioteca școlii, iar în bibliotecile școlilor tehnice s-au consultat 8—10 volume de fiecare elev. Majoritatea elevilor citesc însă și în bibliotecile publice, încît putem reține ca tendință generală varietatea și bogăția lecturii elevilor, dovadă a creșterii calitative, nu numai cantitative, a activității multor biblioteci școlare și biblioteci publice.

O dezvoltare mai substanțială a cunoscut, în anii puterii democrat-populare, activitatea bibliotecilor de învățămînt superior. De la 2 biblioteci universitare și

17) Bibliotecile de învățămînt posedă 27,6% din întregul patrimoniu de publicații al bibliotecilor românești; în aceste biblioteci, în anul 1963, au citit 20,7% din cititori și s-au consultat 22,9% din volumele consultate pe întreaga țară.

18) În anii 1949—1963, fondurile de publicații ale bibliotecilor școlare au crescut cu 348,4%.

citeva zeci de biblioteci de institute, facultăți, seminarii sau laboratoare s-a ajuns astăzi la 4 biblioteci centrale universitare (București, Cluj, Iași și Timișoara) și 44 biblioteci centrale de institute de învățămînt superior, cu peste 200 de filiale — biblioteci de facultăți, catedre, clinici și cămine studențești. Bibliotecile nou înființate au fost dotate cu publicații din profilul institutelor, iar fondurile vechilor biblioteci au crescut, în mod impresionant, îmbunătățindu-se totodată componența lor. Numai în anul 1963, colecțiile acestor biblioteci au sporit cu 589 167 de volume¹⁹⁾. Un loc important în ansamblul publicațiilor din bibliotecile universitare îl ocupă manualele și cursurile universitare, procurate în general în proporție de 1 exemplar la 4 studenți, precum și lucrările din bibliografiile recomandate pentru studiul fiecărei discipline. Dar aceeași atenție se acordă și procurării publicațiilor marxist-leniniste, aproape inexistente înainte în bibliotecile noastre și achiziționării lucrărilor științifice românești și străine necesare atât procesului de învățămînt cît și cercetărilor științifice ale cadrelor didactice și ale unor studenți care încă de acum întreprind cercetări originale.

Bibliotecile universitare au intense relații de schimb de publicații cu biblioteci de învățămînt superior, instituții și asociații științifice din peste 60 de țări de pe toate meridianele și paralelele globului, realizându-se și pe această cale cunoașterea mai largă a cuceririlor științei și tehnicii mondiale, propagarea științei și culturii românești peste hotare și contribuindu-se totodată la progresul cunoașterii reciproce între popoarele lumii. Bibliotecile universitare practică din an în an mai intens schimbul de informații bibliografice cu instituții din străinătate și împrumutul internațional de cărți și microfilme.

În anii puterii democrat-populare, activitatea bibliotecilor universitare a crescut atât ca volum cît și ca valoare a conținutului. Comparativ cu anul 1937/1938, Biblioteca centrală universitară din Cluj a avut în 1963 de 4,5 ori mai mulți cititori, care au consultat un număr de volume de 13,2 ori mai mare. Bibliotecile noastre universitare sînt frecventate astăzi de toți studenții, de totalitatea cadrelor didactice precum și de un însemnat număr de specialiști și tehnicieni din producție. Lectura studenților este bogată și variată, fiecare student consultînd anual, în medie, 65—70 de volume. În afară de manualele și cursurile universitare, studenții citesc lucrări care-i ajută nemijlocit la adîncirea pregătirii lor profesionale sau care le îndrumă pașii pe calea cercetării științifice; totodată, ei citesc cu nesaț publicații care le îmbogățesc cunoștințele de cultură generală.

Un aspect nou în munca bibliotecilor universitare îl constituie activitatea bibliografică, desfășurată pe două coordonate: a) îndrumarea și informarea bibliografică a studenților și b) informarea și documentarea cadrelor didactice. Bibliotecile universitare au rezolvat pînă acum în mod rodnic prima latură a acestei munci. Prin „Zilele deschise ale bibliotecii”, prin informațiile orale și îndrumările zilnice la cataloage, prin listele bibliografice întocmite la cerere, prin organizarea unor fișiere tematice, ele au asigurat îndrumarea și informarea bibliografică a studenților.

Activitatea de informare și documentare a cadrelor didactice și a studenților dornici să facă cercetări originale este încă în faza de organizare și dezvoltare. Bibliotecile universitare au creat o serie de instrumente ca: indexul tematic al operelor clasicilor marxism-leninismului, cataloage ale lucrărilor cadrelor didac-

¹⁹⁾ În anii 1949—1963, fondurile de publicații ale bibliotecilor universitare au crescut cu 350,5%. Referindu-ne numai la Biblioteca centrală universitară-București, amintim că în 1963, fondurile ei au crescut cu 66 398 volume, ceea ce echivalează cu creșterea fondului fostei biblioteci a Fundației universitare în aproximativ 30 de ani.

Biblioteca Institutului politehnic din Iași. Sală de lectură

tice etc. Totodată, aceste biblioteci colaborează la cataloagele colective ale publicațiilor străine (cărți și periodice) editate de Biblioteca centrală de stat și unele din ele multiplică buletine de creștere a colecțiilor proprii sau alte lucrări bibliografice. Biblioteca centrală universitară din Cluj a editat *Catalogul colectiv al revistelor străine intrate în Bibliotecile din Cluj, 1945—1958* (Cluj, 1961, 464 p.), iar Biblioteca centrală universitară din Iași — repertoriul bibliografic al revistei *Viața românească* (prima serie). Secția de documentare de pe lângă Biblioteca centrală universitară din București publică trimestrul un *Buletin de informare științifică* în științele sociale (în 3 serii), iar recent Biblioteca centrală universitară București a început multiplicarea listei lunare *Cărți străine intrate în bibliotecile de învățământ superior din țară*. Toate aceste lucrări constituie baza științificobibliografică și începuturi promițătoare care ne încredințează că în curând problema informării și documentării în universitățile noastre va fi asigurată la nivelul corespunzător pentru toate disciplinele. Spre aceeași concluzie ne duc și unele inițiative recente ca, de pildă, aceea privind înființarea unui centru local de informare și documentare la Iași, la lucrările căruiia vor colabora toate bibliotecile ieșene, atât cele de învățământ superior cât și cele tehnico-documentare din întreprinderi. Considerăm că existența unor asemenea centre este necesară și în alte centre de învățământ superior și ele se pot organiza — cu mai multe perspective de muncă rodnică — în cadrul bibliotecilor de învățământ superior, ca cele mai bine dotate atât cu publicații cât și cu personal suficient pregătit profesional. Intensificându-și activitatea bibliografico-documentară și găsind noi forme mai adecvate și operative, bibliotecile universitare pot sprijini și mai eficient dezvoltarea și ridicarea pe noi trepte științifice a învățământului nostru socialist.

În condițiile materiale și climatul cultural-științific create de partidul și statul nostru socialist, bibliotecile de învățământ au largi perspective de dezvoltare, multiple posibilități de a deveni din ce în ce mai mult factori activi în procesul de pregătire a viitoarelor cadre de specialitate.

MIRCEA TOMESCU

Realizări și perspective

în domeniul bibliografiei
de recomandare din țara noastră

Revoluția culturală înfăptuită sub conducerea P.M.R., pe temeiul prefacerilor revoluționare petrecute în viața politică și economică a țării, a chemat la o activitate spirituală tot mai intensă pături largi ale populației, a făcut să crească neîncetat ponderea factorului cultural, a elementelor științifice în conștiința socială a oamenilor muncii.

Paralel cu progresul muncii de cercetare științifică realizată în institutele și de către catedrele de specialitate s-a răspândit la scară de masă concepția științifică asupra lumii și însușirea cunoștințelor tehnico-profesionale. Cartea a devenit o cerință spirituală de prim ordin, iar informația științifică o necesitate curentă, nu numai pentru cercetători și alți intelectuali, ci și pentru nenumărați oameni simpli tinzând spre lărgirea orizontului lor de cultură.

Misiunea de a călăuzi masele largi de cititori în lumea atât de populată a cărților, de a înlesni procesul de pregătire profesională și culturală a acestora a revenit bibliografiei de recomandare, care, împreună cu informarea bibliografică și documentarea, constituie principalele căi pe care se realizează sistematizarea și punerea în valoare a ceea ce omenirea a consemnat în paginile unui atât de uriaș număr de publicații.

Activitatea pe tărîmul bibliografiei de recomandare s-a manifestat și s-a dezvoltat în țara noastră în strînsă legătură cu celelalte genuri bibliografice: bibliografia curentă, de înregistrare și bibliografia specială. Astfel, chiar în primii ani de după eliberare, paralel cu o amplă propagandă a celor mai noi și mai valoroase cărți, prin recenzii, prezentări, note bibliografice (germeni ai viitoarelor lucrări bibliografice de recomandare), se fac și unele încercări de a se așeza pe baze mai trainice bibliografia națională curentă, prin publicarea unor rubrici bibliografice de semnalare permanente în *Contemporanul*, dar, mai cu seamă, în revista de orientare progresistă *Orizont*. Sistemul de înregistrare curentă a producției editoriale românești este deplin statornicit în anul 1952, cînd Camera cărții editează prima publicație românească de bibliografie curentă (*Buletinul bibliografic al Camerei cărții*, seria A și B) cu caracter permanent, subvenționată în întregime de stat și elaborată la un înalt nivel științific, pe baza depozitului legal de tipărituri. Se realizau astfel și dezideratele atîtor oameni de cultură și bibliografi din trecutul românesc, precum Dimitrie Iarcu, Nerva Hodoș, Gheorghe Adamescu etc., care preconizaseră sau chiar încercaseră în răstimpuri să înfăptuiască această operă de consemnare a tuturor publicațiilor ce apăreau, an de an, pe teritoriul patriei noastre. Sub un titlu mai adecvat (care exprimă mai limpede conținutul și destinația sa), *Bibliografia R.P.R.* continuă să apară și astăzi editată bilunar de Biblioteca Centrală de Stat, în două serii: (1) cărți, broșuri, hărți, note muzicale și (2) articole din periodice și publicații seriale.

Succese însemnate, condiționate de amploarea activității științifice desfășurate în țara noastră, s-au înregistrat și în sectorul, atât de întins, al bibliografiilor speciale. În acest domeniu bibliografic a fost hotărît aportul Institutului de documentare tehnică și al celorlalte centre de documentare pe ramuri, al Bibliotecii Academiei R.P.R. și al filialelor sale din institutele de cercetări științifice, al Bibliotecii Centrale de Stat, al bibliotecilor de învățămînt superior și

al celor mai mari biblioteci de specialitate. Acestea au editat numeroase lucrări bibliografice speciale sau au întocmit instrumente de informare complexe și de certă valoare științifică-documentară.

Considerată mult timp mai ales sub aspectul utilității sale comerciale și limitată din această cauză la spațiul restrins al unor rubrici de publicitate din ziare și reviste, bibliografia de recomandare a intrat în drepturile sale — ca auxiliar al muncii de informare și orientare a cititorilor și al activității de propagandă — în anii regimului democrat-popular. Acestui regim îi aparține primul document al statului român în care sînt elaborate premisele organizatorice ale așezării pe baze științifice a activității în domeniul bibliografiei de recomandare. Constituirea unui for central de conducere a bibliotecilor, organizarea rețelei de biblioteci publice și traducerea în viață a sarcinilor trasate bibliotecilor prin H.C.M. nr. 1542 au creat baza materială a acestei activități și noi posibilități pentru dezvoltarea bibliografiei de recomandare pe planuri multiple, ca activitate științifică, orientată din punct de vedere ideologic de învățătura marxist-leninistă, în sprijinul tuturor sectoarelor construcției socialiste și al procesului de făurire și dezvoltare a conștiinței socialiste a oamenilor muncii din România.

În perioada imediat următoare, bibliografia de recomandare s-a manifestat în special ca instrument de popularizare a cărții și a unor tematici actuale, aducînd noilor contingente de bibliotecari ce se formau în acești ani un plus de orientare în cunoașterea și răspîndirea publicațiilor și în îndrumarea cititorilor.

Este evidentă tendința bibliografiei de recomandare de a se încadra în efortul general menit să lege strîns activitatea bibliotecilor — și în special a celor publice, — de preocupările politice, economice și culturale ale oamenilor muncii în etapa respectivă. Cu toate insuficiențele de ordin metodologic privind selecționarea și sistematizarea materialului, în ciuda ezitărilor în determinarea strictă a elementelor de descriere bibliografică, indici bibliografici de recomandare ca *La luptă activă pentru apărarea păcii, Mihai Eminescu, Pentru un nou avînt al gospodăriilor agricole colective* ș. a. se înscriu ca realizări meritorii, care au netezit un drum destul de neumblat pînă atunci.

Concentrată pentru început în cadrul fostei Direcții a bibliotecilor, această activitate s-a extins treptat — așa cum era și firesc — mai întîi spre marile biblioteci și apoi, din ce în ce mai consistent spre celelalte biblioteci, antrenînd nu numai lucrătorii din aceste instituții, dar și specialiștii din diferite domenii ale științei, tehnicii și culturii. Aceasta marchează o etapă calitativ nouă în evoluția bibliografiei de recomandare din țara noastră, etapă în care, pe de o parte, bibliografia de recomandare este plasată pe fundamentul ei firesc — fondurile de publicații ale bibliotecilor — și se realizează, pe de altă parte, legătura — atît de necesară pentru viabilitatea sa — dintre această activitate și principalul beneficiar al produselor sale, cititorul.

Confirmînd caracterul științific al bibliografiei de recomandare, principalele mari biblioteci din țară își înscriu în planul activității lor elaborarea unor indici bibliografici destinați nu numai cercetătorilor și cadrelor din învățămînt, dar și publicului larg ce frecventează bibliotecile. În această direcție se cuvin citate Biblioteca Centrală Universitară din Cluj care a pus în circulație o serie de lucrări bibliografice deosebit de utile (Seria „Ce să citim despre...” consacrată țării de democrație populară etc.) și Institutul de documentare tehnică în a cărui activitate întocmirea bibliografiilor de recomandare pe teme de strictă specialitate ocupă un loc deosebit de însemnat. Contribuția pe care o aduce Institutul de documentare tehnică la dezvoltarea bibliografiei de recomandare are un caracter cu totul specific. Aici s-au editat, mai cu seamă în ultimii ani, materiale de informare în sprijinul muncitorilor și maiștrilor, cadrelor cu pregătire medie din uzine și fabrici, care sînt prin conținut și prin tematica abordată lucrări de documentare, iar prin modalitățile de prezentare, destinație și caracterul lor aplicativ, bibliografiile de recomandare. Această practică ne conduce la concluzia, care trebuie temeinic studiată în instituțiile care au sarcina să elaboreze materiale similare, că în măsura în care bibliografia de recomandare abordează teme de cercetare tot mai restrînse și de specialitate și se adresează cadrelor cu pregătire medie din diferite domenii de activitate se creează tot mai multe puncte de confluență între bibliografia de recomandare și documentarea științifică, în general.

Inițierea Bibliotecii Centrale de Stat ca bibliotecă națională a țării căreia-i incumbă sarcina coordonării activității metodice și bibliografice a bibliotecilor publice din R.P.R., a dus la înviorarea activității bibliografice în domeniul de a cărei evoluție ne ocupăm. Existența unui centru de cercetare și elaborare bibliografică, activând pe vasta platformă oferită de existența depozitului legal și de larga politică de achiziții a celei mai mari biblioteci publice, aflată în permanentă legătură cu celelalte biblioteci din țară a însemnat principalul gir al continuității și dezvoltării bibliografiei de recomandare.

Îndată după crearea sa, nucleul de specialitate constituit în Biblioteca Centrală de Stat își îndreaptă atenția spre elaborarea de materiale bibliografice, pentru ca în anii următori să adauge acestei preocupări strădania de a stimula și îndruma munca bibliografică a bibliotecilor regionale și raionale în care s-au copt condițiile pentru organizarea unei asemenea activități.

Sînt evidente în această perioadă mai ales eforturile de a cuprinde o sferă mereu mai largă de domenii și teme și de a perfecționa pe baza experienței acumulate în bibliotecile noastre și a literaturii de specialitate de peste hotare structura indicilor și metodelor descrierii bibliografice practicate la noi.

Producția sectorului bibliografic de recomandare al B.C.S. însumează la ora actuală cîteva zeci de titluri de indici bibliografici, planuri de lectură, liste de recomandare, la care se adaugă materialul bibliografic inclus în majoritatea îndrumărilor metodice elaborate în sprijinul activității de masă a bibliotecilor publice.

O mare amplitudine tematică este caracteristica principală a acestei producții în care sînt abordate teme aparținînd unor sectoare dintre cele mai diverse ale științei, economiei și culturii, la un nivel de accesibilitate deosebit de larg.

Activității căminilor muncii din industrie și agricultură îi sînt consacrate un însemnat număr de lucrări. Seriei de indici bibliografici de recomandare destinate profesiunilor industriale (*În ajutorul laminatorului, forjorului, frezorului și sudorului*, i-au urmat lucrările alcătuite în sprijinul celor care muncesc în agricultură (*Cultura porumbului, Cultura sfeclii de zahăr, Biblioteca în sprijinul sectoarelor de activitate din G.A.C., În sprijinul învățămîntului agrozootehnic de masă etc.*).

Se cuvine menționată prezența consecventă a bibliografiilor de recomandare în opera de răspîndire a cunoștințelor științifico-ateiste despre lume și viață. (*Prin știință spre adevăr, Împotriva superstițiilor și a misticismului*) care aduc elemente noi în prezentarea materialului, prin conciziunea adnotărilor și realizarea grafică.

Amintind doar lucrările elaborate în ajutorul elevilor din ultimela clase ale școlii medii, al educatorilor, gospodinelor etc. trebuia să ne oprim asupra indicilor bibliografici consacrați personalității unor mari oameni de cultură, lucrări care se apropie de ceea ce numim în mod curent biobibliografii, dar al căror caracter de recomandare este evident, ca rezultat al aplicării criteriului selectiv care a stat la baza alcătuirii lor. Este vorba de lucrările intitulate: *M. Sadoveanu, Camil Petrescu, Tudor Arghezi, A. S. Pușkin, St. O. Iosif și George Enescu*. Înregistrînd cronologia vieții creatorilor și opera lor, indicii selectează cele mai valoroase scrieri asupra acestora, oferind celor interesați surse ample de informare, puncte de plecare certe în studierea unor remarcabile figuri ale culturii și artei universale. Ținuta științifică a acestor lucrări și eficiența lor nu are decît de câștigat prin includerea unor texte pentru manifestările de masă, așa cum oferă lucrările închinete lui St. O. Iosif și M. Sadoveanu.

Caracteristic pentru procesul de dezvoltare a bibliotecilor publice din țara noastră este fenomenul de împletire a activității de masă a acestor instituții cu munca de îndrumare științifică a lecturii cititorilor, cu informarea bibliografică de specialitate în diferite domenii de activitate. De aceea, în ultimii ani, s-a manifestat un interes crescînd pentru informarea oamenilor muncii cu ajutorul mijloacelor bibliografiei de recomandare. Pornită timid, cu modeste planuri de lectură pentru grupe de cititori și cercurile de citit, activitatea bibliotecilor regionale și raionale în domeniul bibliografiei de recomandare s-a ridicat treptat pe planuri superioare atît din punct de vedere al tematicii abordate, cît și al formelor practicate. Nivelul crescînd al organizării bibliotecilor publice, colecțiile lor mereu mai bogate și pregătirea profesională a lucrătorilor au permis trecerea la elaborarea unor bibliografii de recomandare mai ample, cum ar fi indicii bibliografici pe teme și bibliografiile cu caracter local.

Fișierele tematice — e drept, încă insuficient explorate — reprezintă un rezultat concret al unor asemenea preocupări. De o circulație mai largă se bucură indicii bibliografici de recomandare, cu atât mai mult cu cât se depun eforturi tot mai stăruitoare nu numai pentru îmbunătățirea conținutului lor, dar și a condițiilor de multiplicare. Bibliotecile regionale din Iași, Galați, Bacău, Brașov, Timișoara, Oradea, Tg. Mureș și bibliotecile raionale Sibiu, Rm. Sărat, Focșani, au editat în ultimii 2 ani indici bibliografici de recomandare în special pentru a răspunde cerințelor ridicării pregătirii agrozootehnice a lucrătorilor din agricultură și ale dezvoltării conștiinței socialiste a oamenilor muncii de la sate.

Pașii înainte pe care bibliografia de recomandare din țara noastră trebuie să-i facă în continuare sînt condiționați de îndeplinirea unui plan de coordonare a acestei activități, plan în care să se includă principalele instituții ce se manifestă pe acest tărîm și a cărui realizare să asigure — în condițiile unei colaborări multilaterale — economia de forțe și material și valorificarea optimă a resurselor științifice de care dispune fiecare unitate, în raport cu profilul și sarcinile sale, dar și cu necesitățile generale.

Planul trebuie în așa fel conceput încît să realizeze mai întîi o coordonare rațională în interesul fiecărui sistem de bibliotecă și apoi, prin intermediul unităților cele mai reprezentative din cadrul acestora, pe ansamblul rețelei de bibliotecă din țară.

Un asemenea plan va face posibilă o corelare mai strînsă a tematicii de cercetare și elaborare în domeniul bibliografiei de recomandare cu sarcinile actuale ale dezvoltării economiei, științei și culturii în etapa desăvîrșirii construcției socialiste.

Pentru bibliotecile institutelor de învățămînt superior, dar nu numai pentru acestea, problema legăturii dintre activitatea bibliografică și planul de învățămînt este deosebit de însemnată. Inițierea studenților din primii ani de studiu asupra mecanismului de alcătuire a unei bibliografii selective și asupra posibilităților de informare pe care le oferă bibliografia de recomandare trebuie extinsă în toate centrele universitare.

Ridicarea pe o treaptă mai înaltă a activității în domeniul bibliografiei de recomandare și mai ales a eficienței sale reclamă posibilități mai largi de punere în circulație a produselor acestui sector, atît în ceea ce privește lucrările bibliotecilor din marile centre ale țării, cît și pe cele ale celorlalte biblioteci. Sîntem de părere că, pornindu-se de la planul de coordonare amintit mai sus, este necesar să se asigure în toate centrele regionale posibilități de tipărire a lucrărilor bibliografice de interes general. Nu vedem de ce n-ar putea fi realizată în cadrul planului editorial al uneia sau mai multor edituri o colecție în care să vadă lumina tiparului și să poată fi difuzate pe scară mare cele mai valoroase bibliografii de recomandare întocmite pe baza planului de coordonare.

Perfecționarea pregătirii profesionale a bibliografilor se cuvine rezolvată cu multă atenție. Un viitor curs de specializare a acestor lucrători va trebui să-i pună pe aceștia la curent cu stadiul actual al cercetărilor bibliografice pe plan mondial, să-i informeze asupra progreselor obținute în domeniul documentării și bibliografiei și să-i orienteze, totodată spre sarcinile de perspectivă izvorîte din realitățile țării noastre.

Poate mai mult ca în oricare alt sector al bibliografiei, activitatea pe tărîmul bibliografiei de recomandare impune o dezbatere amplă, antrenînd nu numai pe cei care o profesază, care să fundamenteze și să contureze din punct de vedere teoretic liniile sale de dezvoltare pentru viitor, să clarifice raportul dintre bibliografia de recomandare și celelalte laturi ale activității bibliografice, precum și cu ansamblul muncii de bibliotecă.

W. AUERBACH

La acest număr au colaborat: **W. AUERBACH**, bibliograf specialist, Biblioteca centrală de stat; **OCTAVIAN BUTOI**, lector universitar, Facultatea de filozofie București; **ION HOLHOȘ**, director, Biblioteca raională Sibiu; **MIRCEA IOANID**, cercetător, Centrul de documentare științifică al Academiei R.P.R.; **NICOLAE MIRONESCU**, director, Biblioteca Academiei R.P.R.; **VASILE PETRIȘOR**, cercetător, Institutul de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R.; **MIRCEA TOMESCU**, director, Biblioteca centrală universitară București; **DUMITRU TRANCĂ**, director general, Centrala editurilor și difuzării cărții.

COLEGIUL DE REDACȚIE: BAICULESCU George, GRUIA Ștefan (redactor șef), GRÜNBERG Aron (redactor șef adjunct), IOVANOV Eugen, JIANU Marcel, LUPU Atanase, POPESCU-BRĂDICENI Angela, RAUȘ Nicolae, TOMESCU Mircea.

